

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Quæstio III. De publica propositione, deque iudice controuersiarum fidei,
speciatim vero de Ecclesia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

QVÆSTIO III.

De publica propositione, & iudice controuersiarum
fidei; ac de Ecclesia.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 1. a. 9. & 10.

Valde pauca hac de re loc. cit. attingit S. Thomas. Sed quia res & per se grauis est, & aduersus huius temporis Sectarios plurimum momenti habet, paulo vberius, scholastica tamen tractationis modo, explicanda est; Et quia publica fidei propositio simul complectitur tractationem de iudice & norma fidei, deq. Ecclesia, Summo Pontifice & Concilijs, vt distinctè singula explicentur, hac questione solum de iudice controuersiarum fidei generatim; ac simul de Ecclesia; questione autem 4. de Summo Pontifice, & quæst. 5. de Norma fidei agamus. Hæc vero quæstio absoluetur quatuor dubitationibus. I. An præter priuatam propositionem, aliqua publica vna, visibilis, & infallibilis auctoritas in Ecclesia sit necessaria; quæ & fidei symbolum ordinet, & scripturam sacram explicet; ac cætera credenda proponat, & subortas fidei controuersias definiat ac decidat. II. Quid sit Ecclesia; & quinam sint in Ecclesia. III. Quanam generatim sint proprietates, & nota vera Ecclesia. IV. Quanam sit vera Ecclesia; seu an, & quanam ratione ex notis Ecclesia contra Sectarios probeatur, solam Catholicam & Romanam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam.

D V B I V M I

An præter priuatam propositionem, aliqua publica, vna, visibilis & infallibilis auctoritas in Ecclesia sit necessaria; quæ & fidei symbolum ordinet, & scripturam sacram explicet, ac cætera credenda proponat, & subortas fidei controuersias definiat ac decidat.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 10.

Intelligitur nomine publicæ propositionis fidei, talis propositio, quæ communi & publica auctoritate palam ac publicè fiat, & quæ proinde ab omnibus fidelibus necessario sit acceptanda, vt dictum quæst. præcedente dub. 1. siue ea propositio fiat nuda asseueratione veritatis à Deo reuelata; siue etiam definitione alicuius controuersie circa religionem ortæ. Siquidem constat, ad eandem auctoritatem pertinere & veritates credendas proponere, adeoque symbolum fidei cuius temporis accommodatum ordinare; & scripturam sacram interpretari, & subortas fidei ac religionis controuersias dirimere ac definire; ita vt proinde hæc de publica fidei propositione quæstio, eadem sit cum illa, quæ sub alijs terminis proponi solet, de iudice controuersiarum fidei. Quæ quidem controuersia hoc tempore magni momenti est aduersus sectarios, qui vt legitimi iudicis sententiam declinent, contra iudicem excipiunt, suamque illi auctoritatem detrahere nituntur, vt videbimus.

Ut verò intelligatur status controuersie, supponenda prius sunt hoc loco, quæ hac de re vtrinque extra controuersiam posita sunt. Nimirum I. Iudicem quidem nonnunquam cum norma

seu regula confundi; quo modo etiam in Republica ciuili, leges ipsæ seu Imperatorie, seu municipales, quandoque Iudicis appellationem sortiuntur: proprie tamen inter se differre, vt ex parte etiam fatetur Hunnius thesi 25. & 30. in disp. de colloquio cum Pontificijs ineundo. Norma enim seu regula est, id cui aliquid conformari debet; iudex autem proprie loquendo, ille, qui cognitâ causâ, & ad præscriptam normam expensâ, sententiam pronuntiat; atque ita suum cuique parti ius dicit. Quod si quis non arbitrarie, sed publicus & ex officio iudex est (quo modo in proposito de iudice agimus) is sane debet etiam suo modo contumaces ad obedientiam compellere, atque ita cum auctoritate sententiam ferre posse.

II. Necessarium in Ecclesia esse, adeoque etiam re ipsâ extare comunem quandam fidei Magistrum, & iudicem controuersiarum religionis; qui cum auctoritate possit & scripturas interpretari, adeoque credenda proponere, & causas fidei, saltem grauiore, quas nimirum decisas esse interest Ecclesie, dirimere, & partes contumaces ad parendum cogere: cum etiam in quauis politica Republica recte ordinata, opus sit publico

Magistra-

magistratu; qui possit cum auctoritate leges proponere, ac interpretari, & secundum leges ius dicere; neque villo modo sit credibile, communitatem Ecclesiasticam minus recte à Deo ordinatam ac dispositam esse, quam communitatem civilem: præsertim quando ipsa experientia constat, res fidei in Ecclesia non minus sæpe tum ob humani ingenij imbecillitatem, tum ob ipsarum rerum obscuritatem, dubias & controuersas esse, quam res temporales in Repub. Vt ergo controuersæ huiusmodi legitime decidentur, opus est Iudice.

5 III. Communem & publicum Religionis controuersiarum Iudicem, ipso naturali rationis lumine dictante his conditionibus præditum esse oportere. 1. vt in rebus fidei publica auctoritate diiudicandis & constituendis, errare non possit; ne qui magister fidei, ac fidelium esse debeat, fiat seductor. 2. Vt cum auctoritate & potestate valeat iudicare; ne sententia per illum legitime lata, impune contemnatur. 3. vt eius sententia clara sit & perspicua; non obscura, non ambigua, quæ lites pariat, quas componere debuerat. 4. vt omnibus (saltem circa res scitu necessarias) fidei quæstionibus ac controuersijs diiudicandis sufficiat.

6 IV. Deum, adeoque etiam Christum Dominum esse quidem ac manere semper totius Ecclesiæ, sine vlla restrictione, vndequaq; supremum & absolutum Iudicem; cuius videlicet iudicialis auctoritas plane illimitata & incircumscripita sit, & à nullo profus dependeat, vt pluribus dictum q. 4. dub. 2.

V. Dei verbum esse itidem regulam fidei certam plane, & vndequaque infallibilem; cuius proinde sententiæ, seu præscriptio, sine vlla dubitatione & cunctatione, ab omnibus absolute standum & acquiescendum sit; ita vt nec ab ea vllam in partem declinare, nec illi quidquam villo modo contrarium credere, aut docere fas sit.

7 VI. Quin etiam præterea in terris esse aliquos DEI ministros, & dispensatores mysteriorum DEI constitutos, (hodie vocari solet ministerium verbi) quibus peculiariter atque ex officio incumbat, scripturam interpretari, credenda proponere, controuersias religionis diiudicare, suoque modo repugnantes punire. Patet tam ex scriptura 1. Corinth. 12. versu 28. & Ephes. 4. v. 11. quam ex perpetua Ecclesiæ praxi. Et falsi sunt hoc ipsum aperte Prædicantes Lutherani in vltimo Colloquio Ratisponensi Anni 1601. sess. 9. & si vel maxime negarent, contra eos stare propria praxis. Quid enim apud eos aliud faciunt ministri verbi, quam quod se & scripturæ interpretes, & suo modo iudices rerum fidei faciunt; vt qui contumaces etiam, suæque sententiæ repugnantes, nonnunquam per excommunicationis sententiam à Synagoga suorumque fidelium communionem excludunt. Vt taceam Magistratum politicum, qui non leuiter subinde, in causis religionis, apud aduersarios iudicis sibi partes vendicat & usurpat.

VII. Imo etiam quemuis hominem Christianum, rationis compotem, posse ac debere de rebus credendis iudicare, priuato quodam iudicio, seu approbationis, circa res videlicet sufficienter propositas, iuxta illud 1. Corinth. 10. v. 15. *Prudentibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico*; seu discretionis (non decisionis publicæ) lires nouas, & in speciem antiquæ fidei contraria credenda proponatur, exemplo Berocensium Act. 17. v. 11. *quotidie scrutantium scripturas, si hac ita se haberent. Quod vti que faciunt omnes Christiani, hoc ipso, quod non leuiter, nec cui libet nude affirmanti, sed grauissimis argumentis inducti ac persuasi credunt ea, quæ credunt, iuxta dicta dub. præcedenti; insuper etiam accuratorem inquisitionem adhibentes, si quando nouum quidpiam, ac in speciem prioris fidei contrarium credendum proponatur.*

9 Vt autem fideles, etiam inuentâ semel fidei veritate, circa ea ipsa, quæ iam crediderunt, perpetuâ quadam inquirendi curiositate ac prurigine fatigentur (quod quidem insigne est apud Sectarios falsæ fidei argumentum) neque necessarium, neque rationi consentaneum est. Egregie Tertulianus de præscriptionibus cap. 8. *Nobis curiositate, inquit, opus non est, post Christum Iesum; nec inquisitione post Euangelium. Cum credimus, nihil desideramus ultra credere.* Et cap. sequenti: *Nemo querit, nisi qui aut non habuit, aut perdidit. Viderit qui querit semper, quia non inuenit. Cum enim quarunt adhuc, nondum tenent; cum autem non tenent, nondum crediderunt; cum autem nondum crediderunt, non sunt Christiani.* Inquisitio igitur illa non ad Catholicos pertinet, sed ad Sectarios nostros, qui nullam habent, nec habere possunt suæ fidei certitudinem; vt pote & motiuis legitimis destituti, de quibus quæst. præced. actum; & ex communibus Ecclesiæ notis aperte conuicti; vt patebit dub. 3.

10 His ita suppositis & constitutis, controuersum est inter nos, & Sectarios huius temporis, an præter Deum, eiusque verbum scriptum, aut priuatim singulis inspiratum, sit alius publicus quidam, & viuus, ac visibilis, magister fidei, & iudex controuersiarum religionis; ad quem spectet, credenda proponere, ac fidei controuersias definire, ab ipso Deo in Ecclesia constitutus; non quidem eidem æqualis, aut ab auctoritate diuina independens, sed ita tamen infallibilis, vt eius tanquam ministri & Vicarij Dei publica sententia, in dubijs causis & controuersijs fidei, absolute, hoc est, sine vlla dubitatione aut disquisitione vltiori, standum sit: an vero Deus nullum eiusmodi viuum & visibilem in Ecclesia iudicem constituerit; sed per se ipsum, ac suum duntaxat verbum, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum, omnes fidei controuersias tanquam iudex sufficienter definat.

Etenim constitutum esse à Deo alium iudicem, adeoque Deum, siue Christum, in hac quidem vita, vel per se immediate, vel per suum duntaxat verbum, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum, eiusmodi iudicis officium proprie non exercere, sed per alium quemdam viuum suum Vicarium, affirmant omnes Catholici; at

nega-

negarunt iam olim, & adhuc negant omnes hæretici: Samofatenus apud Eusebium hist. lib. 5. cap. 28. Arius lib. 1. hist. tripart. cap. 24. Nestorius lib. 12. cap. 4. Abailardus apud S. Bernardum epist. 109. Wicleffus apud Waldensem lib. 2. doctrin. cap. 19. Hæretici enim esse non possent, nisi hunc vicarium Christi in terris iudicem, à quo damnantur, negarent.

11 Discrepant tamen inter se hodie Sectarij; quod etsi omnes Deum siue Christum solum infallibilem fidei iudicem ac Magistrum faciunt, Libertini tamen & Schwenckfeldiani docent, Deum hoc iudicium proprie exercere per internas ac priuatas inspirationes: alij autem, vt Lutherani, Caluinistæ, Zuingliani, per solum verbum scriptum. Qua de causa isti communiter olim etiam ipsam scripturam sacram, seu verbum Dei scriptum iudicem dixerunt: iam vero paulo rectius loqui edocti, cum iudex proprie dici non possit, nisi persona seu natura aliqua intelligens, quæ subortas controuersias cognoscat, & particulatim ac perspicue definiat ac diiudicet, vt supra dictum, & ex communi sensu ac nominis notione patet; idcirco fidei iudicem dicunt Spiritum Sanctum; scripturam autem sacram proprie non iudicem, sed vocem iudicis, vt videre est in citat. colloquio Ratisponensi sess. 1. thesi aduersariorum 2. & sess. 9.

Cæterum contra hunc pestilentem errorem, qui caput est cæterorum omnium, & totius huius Babylonicæ confusionis origo, sequentes assertiones statuimus.

12 **ASSERTIO I.** Neque priuatus spiritus, seu priuata inspirationes; neque **DEVS** quatenus præcise priuatas eiusmodi inspirationes immittit, ordinarij iudicis munus in Ecclesia obit. Ita orthodoxi omnes contra supradictos Libertinos & Schwenckfeldianos. Probatur ex dictis superius q. 2. dub. 3. vbi ostendimus, Deum ordinarie fidem singulos non docere, neque etiam quid credendum sit sufficienter proponere per priuatas inspirationes, sed per ministerium humanum, iuxta illud Rom. 10. v. 17. *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*, nempe externum, vt patet ex v. 14. *Quomodo autem audient sine prædicante? quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?* Quod si remotis etiam controuersijs, fidei veritas non sufficienter percipitur, & docetur, solis inspirationibus internis, absque externo ministerio verbi; quomodo priuata inspirationes sufficient ad publicas fidei controuersias diiudicandas & definiendas?

13 **II.** Vox iudicis debet esse publica & manifesta, non anceps, aut dubia; quam aut partes ipsæ litigantes non satis intelligant; aut earum quælibet ex æquo pro se adducere possit: sed reuelationes seu inspirationes eiusmodi priuatae tales non sunt: Ergo, &c. Maior patet ex dictis; & ex sine huius iudicij: alioquin enim pars altera litigans conuinci de falsitate non poterit; nec omnino tenebitur tali sententiæ se accommodare, hoc ipso quod priuata est.

Minor propositio quoad primam partem patet; quia inspirationes illæ, hoc ipso, quod pri-

uatae sunt, publicam auctoritatem non habent. Quoad secundam partem probatur ex eo; quia plerunque, seclusa præsertim publica Ecclesiæ auctoritate, nemo potest satis scire, nunc inspirationes eiusmodi sint à Deo, an à malo spiritu. *Spiritus enim ubi vult spirat: & vocem eius audit; sed nescis, vnde veniat, aut quo vadat: sic est omnis qui natus est ex spiritu* Ioannis 3. v. 8. Quod quidem æque ad spiritum internum mentis, ac externum & corporeum aëris, ex mente Christi accommodandum est. Hinc non omni spiritui credere iubemur, sed probare spiritus, si ex Deo sint. 1. Ioannis 4. v. 1. probare, inquam, non vt hoc ipso statim infallibilem eius rei certitudinem adipiscamur; falli enim nihilominus circa hoc accidit, & quidem eos ipsos maxime, qui eiusmodi spiritum maxime venditant, euidenter patet, vel ex ipsorummet inter se dissensione; sed vt vel probabiliter iudicium consequamur, cui tamen dubiæ res fidei decidenda tuto committi non possunt.

14 **III.** In omni republica bene constituta, præter priuata doctrinam, & scientiam, ad finiendas & determinandas controuersias ciuiles, requiritur publica aliqua & communis auctoritas, penes quam sit summa potestas iudicandi: ergo etiam in Ecclesia præter priuata scientiam & cognitionem, siue ex particulari & priuata Spiritus Sancti inspiratione, siue etiam aliunde haustam, requiritur communis & publica quædam iudicandi auctoritas, penes quam sit in terris summa iudicandi potestas, Deo tamen subordinata, & ab eo dependens, vt superius dictum.

15 **ASSERTIO II.** Sed nec Scriptura sacra, neque Deus, quatenus præcise per scripturam loquitur, proprie est iudex controuersiarum Religionis: sed opus est alia viua & visibili auctoritate, ad quam controuersia religionis diiudicanda deferantur; & cuius sententiæ in omni causa religionis dubia simpliciter & absolute acquiescendum sit. Ita contra secundum sectariorum errorem, certa itidem orthodoxorum habet sententiæ, quæ in postremo colloquio Ratisponensi his argumentis comprobata est. **I.** Si in omni Republica bene ordinata aliquis alius visibilis iudex præter supremum Iudicem Deum, scriptasque Reipub. leges requiritur, cuius sententiæ in omni causa dubia, ad idem forum spectant, ab omnibus absolute acquiescendum sit, tum in Ecclesia quoque, vtpote rectissime ordinata, alius eiusmodi visibilis & absolutus iudex, præter Deum & scripturam, seu legem scriptam, admitti & assignari debet: sed verum est antecedens, vt patet: Ergo & consequens. Sequela maioris negata, probata est ex eo: Alias enim sequitur esset, Ecclesiam esse minus bene ordinatam, quam Rempublicam ciuilem, quod est absurdum; & contra scripturam, ex qua constat, Ecclesiæ regimen & hierarchiam optime à Deo dispositam esse, vtpote quæ idcirco comparatur Regno, Matthæi 25. & domui seu familiæ rectè dispositæ, Heb. 3. & Castrorum aciei ordinate Cantic. 2. Eandem enim quoad hoc esse rationem Ecclesiæ, & ciuilis Reipublicæ, ex eo demonstratum

est; quia

est; quia idcirco in Republica bene ordinata, præter scriptam legem, alius quisquam iudex visibilis requiritur, ut nimirum in Republica sit, qui possit primo cognoscere controuersias in ea Republica ortas, atque adeo vtriusque partis argumenta conferre; secundo sensum legis explicando, claram sententiam ferre; tertio compellere transgressores legum ad obedientiam inflictâ poena. Eadem est prorsus ratio communitatis Ecclesiasticæ, in qua scriptura sacra non aliter se habet, quam scriptæ leges in Republica.

17 Neque refert, quod Deus ipse controuersias cognoscat, & tum in suam sententiam ferat; tum etiam eam aliquo modo per sacram scripturam pronuntiet. Non enim idcirco clare & distincte de qualibet controuersia per scripturam sententiam profertur; cum potissimum de ipsius scripturæ sententia oriri controuersia soleant; quæ proinde necessario aliam, ac magis particularem Iudicis sententiam deponunt. Quod etiam in politicis controuersijs accidit. Licet enim Deus quoque controuersias omnes politicas probe utique cognoscat, & in sua mente diiudicet; quin etiam seu Deus ipse, seu Rex per leges scriptas, auctoritate diuinitus concessa, aliquo modo sententiam proferat; nihilominus alio opus est iudice visibili, qui clare de quaque controuersia, quæ etiam circa legis scriptæ sensum & valorem oriri potest, sententiam pronuntiet.

18 II. Omnis iudex, præsertim supremus in hac vita, ita debet dicere sententiam, ut altera pars litigans euidenter sciat, se vicisse; altera pars euidenter sciat, se causâ cecidisse, quantum est ex parte illius iudicis: at hoc neque sacra scriptura, neque Spiritus sanctus, quatenus præcise per scripturam loquitur, facit: Ergo neque sacra scriptura, neque Spiritus sanctus, quatenus præcise per scripturam loquitur, est talis iudex. Maior patet ex fine iudiciariæ potestatis, qui est finem litibus, ac partibus litigantibus silentium imponere. Minor euidenter constat experientia, quamuis enita sæpius lectâ & relectâ scriptura, omnes tamen partes circa fidem litigantes æquo sibi persuadent, scripturæ sententiam à se stare.

19 III. Sunt aliquæ controuersia Religionis & fidei, quæ sola scriptura iudice definiri non possunt: Ergo scriptura non est iudex omnium controuersiarum Religionis. Antecedens probatur varijs exemplis. 1. exemplo illius controuersia veteris, de celebratione Paschatis, contra Quartadecimanos; qui post controuersiam ab Ecclesia, non utique à scriptura definitam, ab omnibus olim pro hæreticis sunt habiti, quod Pascha necessario cum Iudæis Luna decima quarta, non autem die Dominico celebrandum assererent. 2. Simile exemplum est de perpetua Virginitate B. Mariæ, olim ab Heluidio hæretico in controuersiam vocata; quæ etsi probabilibus argumentis ex scriptura suaderi possit, certo tamen & euidenter ex ea sola probari non potest. 3. Talis est pædobaptismus; qui traditione maxime nititur; & vero à sectarijs ex scriptura probari mi-

nime potest; quando putant, iuxta scripturam nemini baptismum conferendum, nisi qui actualiter credat. 4. Tale est etiam illud olim admodum controuersum dogma, baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos: quod tantum abest, ut ex tota scriptura sufficienter probetur, ut Cyprianus olim, alijque cum eo sentientes, id ex scriptura vel maxime impugnandum sumpserit; Orthodoxis è contrario traditione potissimum sese sumque illud dogma defendentibus, ut ex epistolis Stephani & Cypriani num 70 & seqq. patet. 5. Simile exemplum est de Canone librorum sacrorum; seu quænam in particulari sit scriptura sacra & canonica. De quo plura quæst. sequenti; vbi de traditionibus agetur.

20 IV. Nullus reus prouocat ad iudicem, à quâ iam ante sufficienter damnatur; sed hæretici quasi omnes prouocant ad scripturam: Ergo per scripturam nullo modo sufficienter damnantur; atque adeo scriptura proprie non est iudex neque vox, aut sententia iudicis. Maior patet; quia nunquam reus prouocat ad iudicem, à quo non speret sententiam pro se ferendam; id vero sperare non potest ab eo iudice, à quo sufficienter, & quidem per vltimam ac irreuocabilem sententiam est sufficienter damnatus. Minor probatur, tum experientia huius temporis, quo constat, omnes sectarios ad scripturam iudicem prouocare; tum testificatione Sanctorum Patrum; in quibus sunt Ambrosius libro 4. in caput 4. Lucæ, Athanasius orat. 1. contra Arianos, Epiphanius epistol. 60. inter opera Sancti Hieronymi, Sanctus Augustinus tractat. 18. in Ioannem homil. 9. & in libro 83. quæstione 69. & de Genesi ad literam lib. 7. cap. 9. & lib. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 31.

21 Prolixè Vincentius Lyrinensis, contra hæreticos, cap. 35. vbi inter cætera de hæreticis ait: *Sive apud suos, sive alienos, sive privatim, sive publice, sive in sermonibus, sive libris, sive in conuiuijs, sive in plateis, nihil unquam pene de suo prouerunt, quod non etiam scriptura verbis adumbrare conentur.* Similia habet cap. 36. & 37.

Optimè etiam Hilarius lib. 2. ad Constantinum; *Memento, inquit, neminem hæreticorum esse, qui se nunc non secundum scripturas predicare ea, quibus blasphematur, mentiatur.*

Et omnibus antiquior Tertullianus l. de præscriptionibus cap. 15. ita scribit: *sed & ipsi (hæretici) de scripturis agunt, & de scripturis suadent. Aliunde scilicet loqui possent de rebus fidei nisi ex literis fidei, etc. Scripturas obtinent; & hac sua audacia statim quosdam mouent: in ipso vero conuesso, firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimitunt. Hunc igitur gradum perissimum obstruimus; non admittendos eos ad ullam de scripturis disputationem: sibi sunt vires eorum, anne eas habere possint, dispici debet, cui competat possessio scripturarum; ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit. Quæ argumenta in colloquio citato proposita sess. 9. & 10. paulo clarius digessi in relatione de colloquio part. 2. c. 1. 2. 3. 4. Quibus nunc addo sequentia.*

22 V. Cum Scriptura dicitur iudex controuersiarum fidei, aut sane vox iudicis, cui omnes absolute acquiescere debeant; id vel intelligitur, de nudâ scriptura, secundum se præcisè spectatâ; aut necesse est simul adiungi legitimam eius interpretationem. Primum dici non potest, iuxta Apostolum 2. Corinth. 3. vers. 6. *Litera occidit, Spiritus autem uiuificat*: & per se notum est, non nudam per se literam scripturæ, sed legitimum eius sensum, fidei nostræ normam & fundamentum esse. Si secundum dicitur, tum ea interpretatio, vel à communi & publica aliqua in Ecclesia auctoritate petenda est, vel ab humano solum ingenio ac scientia; vel à priuata Spiritus illustratione. Secundum dici non potest, iuxta illud 2. Petri cap. 1. vers. 20. *Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia (seu explicatio vera) Scripturæ propria interpretatione non fit*. Neque tertium; quia tunc non tam scriptura, quam priuatus cuiusque Spiritus iudex foret quod assertionem præcedenteresutatam. Ergo admittendum est primum, nempe dari in Ecclesia publicam & visibilem auctoritatem, à qua & legitima Scripturæ interpretatio, & in rebus dubijs vera fidei sententia petenda sit; cui omnes teneantur acquiescere.

23 VI. Vox & sententia iudicis, in qua uis obueniente controuersia, necesse est ut sit clara & perspicua: scriptura non est ita clara & perspicua, sed nobis plane difficilis & obscura; notando uidelicet hac in re non aliquod scripturæ vitium, sed tum summam eius excellentiam & sublimitatem; tum nostri intellectus imbecillitatem; qua fit, ut etsi scriptura secundum se certissima ueritatis, maximeque cõspicua sit, non clarius tamen à nobis conspiciatur, quam à uespertione clarissimus solis splendor, ut in simili re dixit Aristoteles lib. 2. Metaphys. text. 1. Ergo, &c. Maior patet ex dictis.

24 Minor propositio probatur primo; quia id ipsum asserit scriptura 2. Petri ultimo v. 16. ubi de Pauli epistolis dicitur: *In quibus sunt quadam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem*. Vbi non esse sermonem solum de quibusdã phrasibus Apostoli, aut rebus leuibus, tũ ex eo patet, quod Petrus asserit, errorem in ijs rebus intellectu difficilibus, animæ perditionem adferre; tum satis colligitur, ex ipsis rebus, quas in suis epistolis tractat Apostolus, explicatu sane difficillimas, ut est prædestinationis mysterium, legis antiquæ inutilitas, gratuita iustificationis cum necessitate operum conciliatio. iuxta illud Rom. 13. *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur* Rom. 2. v. 13. legis & Euangelij, seu Mosaicæ & nouæ legis comparatio; iustificatio fidei, fõmitis infectio, seu carnis inobedientia, peccati originalis transmissio in omnes homines; Sacerdotium Melchisedechi, ipsiusque Christi sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Quæ sane cum in suis epistolis tractet Apostolus, omnia tamen & singula non facilem habent explicationem; siue res ipsas, siue phrasin Apostoli spectemus.

Secundo idem uerbis & facto testantur SS. Patres. Verbo quidem, dum obscuritatem eiusmodi aperte fateantur, uti Iræneus lib. 2. cap. 47. Origenes lib. 2. contra Celsum, Basilus & Gregorius Nazianzenus apud Rufinum lib. 11. histor. cap. 9. Ambrosius epist. 44. Hieronymus epist. ad Algasiam q. 8. *Omnia*, inquit, *epistola ad Romanos nimis obscuritibus inuoluta est*. Et comment. in cap. 7. Eccles. *Vir qui eruditus fuerit in scriptura quanto plus scire cõperit, tanto ei in his quæ idem oritur maior obscuritas*. Similia habet epist. ad Paulinum. & in præfatione commentariorum epistolæ ad Ephesios. Et Augustinus lib. 2. doctrinæ Christianæ cap. 6. *Multis*, inquit, *& multiplicibus obscuritatibus decipiuntur, qui temere legunt scripturas: quod eorum diuinitus prouisum esse non dubito, ad edomandã labore superbiam; adde etiam ad humilitatis exercitationem: ad maiestatem scripturæ tuendam; ad occultanda hostibus fidei nostræ mysteria, &c.* Plura Augustinus lib. 12. confess. c. 14. & epistola 119.

Facto autem, dum tot commentarios summo labore conscriptos exhibent; dum & in scripturæ interpretatione, & in ipsis fidei quæstionibus secundum scripturam decidendis, non semper inter se consentiunt, dum & ipsi nonnunquam sigillatim spectati, pro humana fragilitate à uera fidei sententia, ueroque scripturæ sensu aberrant, uti S. Cypriano, & Chiliaftis illis accidit, omnibusque notum est: denique dum & ipsi uiri sapientissimi & sanctissimi alij alios, ac se inuicem de varijs scripturæ quæstionibus consulunt, ut in Epistolis Hieronymi & Augustini uidere est.

Tertio idem testatur ipsa quotidiana Sectariorum praxis & experientia. Ut quid enim ipsi tot etiamnum, post tot & tanta ueterum monumenta, Commentarios in scripturam conscribunt? Ut quid non modo Lutherani à Caluinistis, & ab utrisque Zwinglian: & Anabaptistæ, sed ipsi etiam Lutherani aut Caluinistæ inter se mutuo, imo Lutherus à se ipso tantopere, in fidei scripturæque sententia proponenda, dissentiunt? An non constat, quam uarie de unico illo scripturæ loco, qui tamen vnus omnium uidetur clarissimus, certe quidem uerbis simplicissimis & clarissimis propositus: *Hoc est corpus meum*; inter ipsos, & quam irreconciliabiles sint discordiæ? Certe de iustificatione uiginti diuersissimas sententias esse secundum scripturam, inter solos Confessionistas, fatetur Osiander Apologia contra Philip-pum. Et quanta lis etiamnum hodie est inter Confessionistas, de ubiuitate humanitatis Christi; quam concordistæ, tanquam cœlestis dogma libro Concordiæ inseruerunt; alij uero tanquam abominabile monistram & portentũ detestantur. An non igitur uel obscurissima est scriptura, uel aduersarij ipsi truncis rudiores & hebetiores, dum apertam scripturam tam parum intelligunt? Accedit ingenua confessio Lutheri præfatione operat. in psalmos, ubi fatetur, ignorare se, legitimam habeat nec ne intelligentiam Psalmorum, & impudentissime temeritatis arguit eum, qui audeat profiteri, unum scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum.

28 Quarto idem probat res ipsa. Nam & ipsa argumenti seu mysteriorum, quæ in scriptura tractantur, sublimitas; & mira phrasim seu eloquutionis proprietates, scripturæ obscuritatem ac difficultatem aperte demonstrant; vbi tot orationes ambiguar, tot apparentes contradictiones, tot anticipatæ narrationes, tot recapitulationes, tot allegoriæ, tot orationes imperfectæ, figuris tropisq; referatissimæ, tot hyperbatæ & traiectiones. Vbi proinde quod secundum litteram & voces clarum primo intuitu videtur, sæpe falsum est, nisi ad alium, obscurum quidem, sed verum sensum inflectatur. Vbi nec facile verum inuenitur, & inuentum, certâ notitiâ longe difficilius agnoscitur.

29 Neque iuuant illa effugia I. Quod collatione locorum scripturæ facile pateat veritas. Dum enim nescis, cum quo loco quisque conferri debeat; vel certe ex duobus locis inter se conferendis, vter ex altero, tanquam clariori explicari debeat, est in ipsa collatione recte instituenda summa obscuritas, summa difficultas; quam & ipsi quotidie experiuntur Sectarij. Quid quod locus aliquoquin ex se clarissimus, vti est ille: *Hoc est corpus meum*; Sacramentarij huius temporis, ex ipsa aliorum locorum collatione obscurissimus redditur, vt eum idcirco inquam plurimos sensus dissecare necesse habeant.

30 II. Quod aduersarij donum interpretationis scripturæ, studio & oratione comparatum, sibi vindicant; quo omnes scilicet difficultates liquida reddantur. Nugæ. Primum enim hinc sequitur, scripturam non adeo, vt aiunt, claram esse. Secundo, vnde hoc illi donum sibi inesse probant? certe cum id omnes hæretici iactent; nec tamen omnibus, vt pote inter se ipsos diuersissima sententibus inesse possit, non potest id sane prudenter de quoquam credi: nisi forte quis peculiaribus signis ac miraculis rem exploratam faciat: quod hæcenus Sectariorum fecit nullus.

31 Tertio, quæ hæc arrogantia est? interpretationis laudem ac donum tot Sanctis & doctissimis Patribus, totique Ecclesiæ, quæ per mille amplius annos floruit, ademptum, sibi arrogare. Aut enim studio & pietate donum illud obtineri potest; aut non potest. Si non potest, tum Sectarij illud sibi non nisi mendaciter arrogant. Si potest; tunc omnium prudentum iudicio, necesse est antiquæ potius Ecclesiæ, totque Sanctis & eruditissimis Patribus, quam nouis ac prophanis hominibus tribui; adeoque illos potius, quam istos, in scripturarum interpretatione audiri. Nisi forte isti Sectariorum Grammaticelli, quibus vix ob vxorum & liberorum rei que familiaris curam, tantillum temporis relinquatur, quod ad grammaticam discendam, aut docendam sufficiat, doctiores, & à linguarum cognitione instructiores sint tot Athanasij, Gregorij, Chrysostomus, Augustinus, Hieronymus; qui totam in litteris & libris ætatem contempserunt; qui linguarum, præsertim græcæ, scientiam vel à nutrice cum lacte luxerunt,

vel à prædago simul cum primis elementis didicerunt; Sanctiores tot Ignatij, Cyprianis, qui vitam pro fide & veritate posuerunt: dono interpretationis illustriores, quam totus ille sanctissimorum doctissimorumque virorum illustrissimus chorus. Annon hæc Sectariorum impudentia, quavis scripturæ clarior est?

Et nihilominus tamen quarto, cum constet, etiam sanctissimos illos pariter ac doctissimos viros, sigillatim spectatos, subinde in scripturæ interpretatione per humanam infirmitatem lapsos esse, efficitur, scripturam nec cum eiusmodi quidem interpretationis dono, quale vel per summam industriam humanam obtineri à singulis possit, esse sufficiens ac vniuersale medium ad fidei controuersias dirimendas.

Neque obstat, quod scripturæ, seu lex Domini dicitur lumen ac lucerna oculorum &c. hoc enim non de scripturæ secundum se, sed de sensu scripturæ, seu veritate diuina in scripturis reuelata dicitur; quæ cum recte intelligitur ac mente percipitur, vtique mentem illuminat; sed vt bene intelligatur, hic opus, hic labor est.

Denique contra vtrumque illum errorem Sectariorum superius relatum, ita argumentari licet. Illud non est sufficiens medium diuinam sententiam in quavis fidei controuersia patefaciendi, quod æque vtraque pars sibi arrogare, ac pro se venditare potest ac solet: sed ita res se habet cum priuata inspiratione & interpretatione scripturæ, adeoque cum ipsa scriptura, sine publico eodemque infallibili Ecclesiæ iudicio ac interpretatione spectata: Ergo &c. Maior est euidentis; quia per sententiam sufficienter laram ita finiri debet controuersia, vt pars damnata sciat, se quantum est ex vi eius sententiæ, damnatam. Minor probatur. Nam ex sectis quamuis diuersissima sententibus, quælibet solet dicere, se habere Spiritum aut donum interpretationis; cæteras non habere: quisque etiam Sectariorum, si corticem externum spectemus, potest non parum in speciem fauentia pro sua opinione scripturæ loca adducere, vt quotidiana experientia patet. Cum enim tam Calvinistæ v. g. quam Lutherani circa eas, quas de fide habent controuersias, scripturam iudicem, aut sane vocem iudicis faciant, æque tamen vtrique eam pro sua sententia adducunt; æque vtrique clamant, penes se scripturam, & verum scripturæ sensum esse, se habere Spiritum & donum interpretandi scripturas. Et quia tam isti, quam illi, Ecclesiastici iudicij infallibilitatem & absolutam auctoritatem reijciunt, hinc fit, vt nec ex parte quidem illius iudicis, quem vtrique inuocant, vlla vnquam inter eos controuersia finaliter decidi possit. Atque hæc ipsa etiam meo iudicio vna est ex ijs demonstrationibus, quibus demonstratur nullum Sectariorum huius temporis ceterum veram Ecclesiam esse posse; quandoquidem omnes prorsus sectæ sunt acephalæ, quæ carent omni verò & legitimo iudice & capite, vt fusius declarauimus in Anatomia confessionis Augustinæ part. 2. demonstrat. 6.

35 ASSERTIO III. Neque vero etiam veterum Patrum scripta, aut veteris Ecclesiæ traditio, sine præfenti aliquo viuo & absoluto iudice, sufficiunt ad omnes fidei controuersias, quæ in Ecclesia oriuntur, aut quandoque oriri possunt decidendas. Ita particulatim docet Gregorius de Valentia quæstione 1. punct. 7. §. 12. & consentiunt orthodoxi cæteri; multoque magis huius temporis sectarij, qui expresse quandoque non solum contra veteris Ecclesiæ traditiones, sed etiã contra Patrum scripta & doctrinam excipiunt & protestantur, vt dicemus dub. 3. Ratio assertionis est. Tum quia traditiones habent se in Ecclesia per modum legis non scriptæ; Patrum vero dicta habent se velut responsa prudentum: at vero in omni Republica bene ordinata, tam præter legem seu scriptam, seu non scriptam, quam præter responsa prudentum, necessario requiritur ad finiendas controuersias viuus & visibilis iudex: Ergo etiam in Ecclesia præter traditiones & scripta Patrum, necessarius est ali⁹ viuus & visibilis iudex. Tum quia quotidie in Ecclesia oriuntur, aut oriri possunt nouæ controuersiæ, ad quas definiendas fieri potest, vt sola, per se traditionum, & Patrum auctoritas non sufficiat. Tum quia singuli per se Patres erroribus obnoxij sunt; nec possunt cõmuni auctoritate toti Ecclesiæ quidquam præscribere vel præiudicare: omnium vero simul sententia de qualibet fidei controuersia haud facile semper, nec nisi diuturno admodum labore patescit.

Nihilominus tamen quia pleræque fidei controuersiæ cum hæreticis, satis perspicue à Sanctis Patrib⁹ tractatæ & explicatæ reperiuntur, optimo iure semper in Ecclesia consuetum fuit, cõtra hæreticos ad Sanctorum Patrum scripta prouocare; non quidem velut ad iudicem proprie dictum; sed tanquam ad normam & regulam clariorem, per quam utique ipsius scripturæ sensus, de quo perpetuo cum hæreticis controuersia esse solet, omnium recte sentientium iudicio, longe melius & verius, quam per Nouatores hæreticos patefiat. Quam etiam prouocationem hæretici multo minore iure repudiare possunt, quam si quis causarum actor à conficta nouiter, legis alicuius ciuilibus interpretatione, ad cõmunẽ omnium iuris interpretum explicationem prouocet. De quare Irenæus libro 4. contra hereses cap. 45. Theodosius apud Sozomenum libro 7. Ecclesiast. histor. capit. 12. Augustinus libro 13. contra Faustum cap. 5. & Vincentius Lyrinensis in commonitorio capit. 4. & seqq. & cap. 23. 24. 27. 33.

37 ASSERTIO IV. Ecclesia igitur quouis tempore existens, est illa fidei magistra, & Iudex controuersiarum religionis, ad quam pertinet, & fidem palam proponere, & fidei symbolum ordinare; & scripturam interpretari, & controuersias fidei definire: cuius proinde etiam sententiæ, in dubijs fidei causis, absolute standum est. Ita definit Concilium Tridentinum sess. 4. decreto de edit. & vsu sacrorum librorum his verbis: *Præterea ad coercenda petulantia ingenia decernit, vt nemo sua prudentia inuicis, in rebus fidei & morum,*

ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat.

Accipimus autem nomen Ecclesiæ hoc loco indefinite, siue pro tota congregatione fidelium, siue pro pastoribus & Prælatibus Ecclesiæ, siue pro ipso summo capite Ecclesiæ Romano Pontifice; adeoque vniuersum pro ijs, penes quos est potestas regendi Ecclesiam, abstrahendo interim, quinam in particulari sint illi. quo modo etiam S. Thomas hic q. 1. a. 9. argumento, *sed contra*, ait; Symbolum esse *auctoritate vniuersalis Ecclesiæ editum.*

38 Probatum assertio primo ex ipsa Scriptura, Matthæi 18. vers. 17. vbi Christus Ecclesiastici iudicij formam descripturus ait: *Si non audierit eos, dic Ecclesia: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Amen dico vobis, quacumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celo: & quacumque solueritis super terram, erunt soluta & in celo.* Cuius sententiæ prioribus verbis aperte Christus veram Ecclesiam constituit communem ordinarium & absolutum Iudicem, omnium controuersiarum Ecclesiasticarum; cuius etiam iudicio in causis eiusmodi dubijs refragari nullo modo liceat, sed ab omnibus absolute standum sit; nisi quis velut Ethnicus & publicanus haberi velit &c.

Nec obstat, quod de priuato tantum delicto sermo esse videatur, cum ibidem vers. 15. dicitur: *Si autem peccauerit in te frater tuus, &c.* Nam peccare in aliquem hoc loco, iuxta Patrum etiam interpretationem, non est solum priuata offensa contemptiam læcessere, sed quouis peccato in præsentia alicuius, maxime quidem etiam aduersus Deum & veram fidem perpetrato, ei scandalum & offensam causam præbere; ne alioqui dicendum sit, priuatas offensas corripiendas, & ad Ecclesiæ iudicium deferendas; publicas autem, & aduersus Deum ac religionem commissa scelera nec priuatim corripienda, nec ad Ecclesiæ iudicium deferenda; quod est absurdissimum, & ab omni ratione alienum, & contra apertam præxin etiam in veteri testamento usurpatam, & à Deo præscriptam Deuteronomij 13. v. 6. vbi seuerissime cauetur, vt si quis à vera religione deui⁹, Dijs alienis seruiat, atq; ad idem faciendum alios prouocet, quam primum per sententiã Magistratus damnatus, lapidibus obruatur. Documentum eius rei præbet altare à Rubenitis & Gaditis, vt existimabatur, sacrilege exstructum, Iosue 22. v. 11.

Accedit vniuersale pronuntiatum Christi posterioribus illis verbis expressum: *Quacumque alligaueritis, &c.* quibus etiã significatur, eam Ecclesiastici iudicij auctoritatẽ nõ imediate penes totam Ecclesiæ cõmunitatem, sed penes Apostolos, eorumq; successores, hoc est, Prælatos & pastores Ecclesiæ residere. De qua re plura inferius dub. 5.

39 Secundo probatur assertio ex dictis. Nam si nec Deus, sine aliquo medio subordinato, hanc iudicariam

diciariam potestatem pro tempore in Ecclesia exercet; neque etiam hoc medium est ipsum verbum Dei, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum; neque etiam scripta Patrum, aut traditio Ecclesiæ, sed potius viuens aliquis & visibilis in Ecclesiâ iudex DEO subordinatus, & ab eo dependens, vt dictum: plane sequitur, hunc iudicem esse veram cuiusvis temporis Ecclesiam, intelligendo hoc nomine indeterminate eos, penes quos est regere Ecclesiam, siue cœtum Christi fidelium, vt pluribus in sequentibus dicitur.

40 **ASSERTIO V.** Auctoritas hæc iudiciaria Ecclesiæ, in dubijs fidei causis diiudicandis, prorsus certa & infallibilis est. Ita Catholici omnes, contra huius temporis sectarios; qui vt negant eiusmodi iudicandi auctoritatem in Ecclesiâ talem esse, cui omnes absolute acquiescere teneantur, ita etiam negant, eam esse absolute infallibilem. Probaturo assertio primo ex scriptura 1. Timoth. 3. v. 15. *Vt scias quomodo oporteat te in domo Dei conuersari; quæ est Ecclesiâ Dei viuens, columna & firmamentum veritatis.* Vbi apertissime infallibilitas Ecclesiæ designatur. Si enim veritas fallere, aut falsa esse non potest, multo minus falli aut fallere potest columna & firmamentum veritatis; cum in omni genere firmius sit illud, quo res aliqua nititur, quam res illa, quæ eo velut firmamento nititur. Idem non minus significanter exprimunt verba græcæ *σύλος καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας.*

41 Secundo idem probatur ex dictis. Cum enim ea iudicandi auctoritas talis esse debeat, cui in dubia fidei causa ab omnibus necessario & absolute acquiescendum sit; prorsus necesse est, vt ea sit infallibilis; ne alioqui vi eiusdem auctoritatis & iudicij necessario tota Ecclesiâ, seu congregatio fidelium in errorem induci possit & debeat; deficiente adeo fidei veritate & integritate in Ecclesiâ Christi vniuersa, quod aperte repugnat promissioni Christi Matthæi 16. v. 18. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & porta inferi non præualebunt aduersus eam.* Quibus verbis perspicue significatur, veram Ecclesiam Christi deficere non posse; deficeret autem, si fidei veritas & synceritas in tota Ecclesiâ periret. Huc etiam spectat illud Christi Luca 22. v. 32. *Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Quibus verbis itidem significatur, veram fidem adeo non defecturam in Petro, eiusque Successoribus, vt ab ea etiam cæteri in fide confirmari possint. Plura dub. 5.

42 **ASSERTIO VI.** Hæc auctoritas Ecclesiæ cuius est fidem publice proponere, fuit quidem, iuxta ordinatiam Dei legem moraliter necessaria tum respectu totius communitatis, tum etiam aliquo modo respectu singulorum credentium, vt in eis fides vndequaue incorrupta & inconcussa seruarietur: at non ita tamen, quasi absque eiusmodi propositione nullus vnquam fidei diuinæ assensus elici possit. Posteriorem partem tradunt omnes illi, qui docent etiam priuatas reuelationes diuinæ fidei credi posse, vt dictum q. 1. dub. 2. Deinde de veritatibus fidei etiam communibus

id tradunt Arragonius hic q. 1. a. 1. Bannes a. 1. dub. 4. & vt apparet Gregorius de Valentia pun. 1. §. 5. in fine, quibus consentit Albertinus tom. 1. princip. 3. coroll. 4. pun. 6.

Probaturo ex dictis quæst. 1. dub. 2. exemplo non modo Angelorum, sed etiam Patriarcharum veterum, atque eorum, quibus etiamnum hodie Deus per se, aut Angelos fidem reuelare ac proponere potest, & forte aliquando solet, vt dictum quæstione præced. dub. 3. Præterquam quod aliquando simplices quidam fideles nihil videntur scire, de publica ac infallibili Ecclesiæ propositione; & tamen credunt, ex dictis eadem quæst. 2. dub. 5. Ratio est; quia ad credendum, absolute loquendo, ex parte obiecti sufficit res credenda, ratio credendi, & credibilitas, seu applicatio debita ipsius rationis credendi; quæ circa veritates aliquas credendas, sufficienter fieri potest, per priuatam propositionem.

43 Prior assertionis pars probatur & declaratur. Sensus enim est, potuisse quidem Deum, absolute loquendo, alio modo fidem in hominibus conseruare ac propagare; attamen nisi extraordinario quodam ac singulari prouidentia modo in hac re vti voluisset, moraliter necessariam, fuisse publicam eiusmodi, & infallibilem Ecclesiæ auctoritatem, res fidei proponentem. Atque hæc est mens S. Thomæ quæst. 1. a. 10. in corp. & ad 1. & infra quæst. 5. art. 3. vbi propterea ait, formale obiectum fidei esse *veritatem primam, secundum quod manifestatur in scripturis sanctis, & doctrinâ Ecclesiæ, quæ procedit ex veritate prima.* Idem docent Bellarminus lib. 6. de grat. cap. 6. & alij nonnulli, dum asserunt, ad hoc vt fides sit certa, duas causas infallibiles requiri, videlicet causam reuelantem articulos; & causam proponentem, & declarantem articulos reuelatos.

Ratio colligitur ex dictis; quia cum res fidei & per se obscurissimæ sint, & in scriptura aut non omnes, aut non ita clare omnes exponantur, quin variæ dubitationes, etiam in rebus grauissimis, circa eas occurrant, & controuersia infinita, vt experientia constat; necessaria fuit ad fidei puritatem, etiam in singulis fidelibus, incorruptam seruandam, aliqua publica & viuens regula, & iudex fidei, qui auctoritate infallibili controuersias fidei decideret, adeoque fidem proponeret; ne ipsa tota Ecclesiæ communitas necessario vel errori, vel errandi periculo esset subiecta. Accedit, quod ipsam quoque scripturam sacram non nisi ex regulâ Ecclesiasticæ traditionis & auctoritatis certo dignoscere possumus, vt patebit inferius. Atque hæc de Iudice controuersiarum fidei in genere.

DUBIUM II.

Quid sit Ecclesia; & quinam sint in Ecclesia.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 9. & 10

44 **C**um dubio præcedenti constitutum sit, Ecclesiam veram quouis tempore existentem, esse Magistram fidei, & Iudicem controuersiarum Religionis; sequitur, vt hoc, & sequentibus aliquot dubijs, naturam, proprietates, & notas Ecclesiæ explicemus; & ex ijs, quænam sit vera Ecclesia indagemus. Et quod ad dubitationem præsentem attinet; Primo quæritur, quid sit vera Ecclesia. Respondetur: Ecclesiæ vox, græce sic dicta, quasi *euocatio*, varios in scriptura significatus habet. Aliquando enim vsurpatur pro loco, in quo homines euocati conuenire solent, vt Iudith 6. v. 21. *Postea conuocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam orauerunt, petentes auxilium à Deo Israel.* Quo modo etiam ecclesiastica phrasi, sæpe communia oratoria, siue, templa, & basilicæ, Ecclesiæ dicuntur.

Alias vero, & quidem frequentius, ea vox accipitur in scriptura, pro ipsa congregatione siue cœtu hominum; idque tum in bonam, tum in malam partem. Ita psalmo 149. v. 1. dicitur: *Læta eris in Ecclesia Sanctorum.* Contra psalmo 25. v. 5. *odiui ecclesiam malignantium.*

45 **A** Doctoribus autem Ecclesiasticis & Theologis hoc loco in bonam tantum partem accipitur, pro certo hominum cœtu, ad veram Dei cognitionem, & cultum, veræque Religionis societatem, diuinitus euocato.

Qua ratione, generatim loquendo, triplex distingui solet Ecclesia, triumphans, pugnans, & militans. Prima beatos in cœlis complectitur; secunda animas purgatorij; tertia fideles in hac vita, cum hostibus humani generis militantem.

Porro Ecclesia militans rursus aliquando late sumitur, pro congregatione fidelium, seu veram fidem profitentium, qui in quouis statu, siue natura, & ante legem scriptam; siue post legem, seu scriptam, seu Euangelicam, vixerunt, aut viuunt. Quo modo dicitur eadem Ecclesia noui & veteris testamenti. Quæ quidem hac ratione incœpit produci in Adamo; primum vero constituta fuit formatâ Eua, vt docent Pighius lib. 1. de Ecclesiast. hierarch. c. 1. Driedo lib. 4. de Eccles. dogmat. cap. 4. Hofius in confess. cap. 27. Sanderus lib. 4. de visibili monarch. cap. 3. & lib. 7. initio, Michael Medina lib. 5. de recta fide cap. 14. non enim vnus sufficit; sed duo fideles minimum requiruntur ad Ecclesiam. Neque dubitari potest, Adamum & Euam, tum ante peccatum iustos fuisse, tum post peccatum denuo gratiam adeptos, in ea perseverasse, iuxta Sap. 10. v. 2. Quia tamen breue illud tempus, inter Adamum & Abel, quasi pro nihilo reputatur; & vero Abel, post peccatum Adami, quodammodo velut primus iustus in scriptura celebratur. Genes. 4. v. 4. & Heb. 11. v. 4. idcirco SS. Patres

nonnunquam docent, Ecclesiam cœpisse ab Abel; vt Augustinus & Gregorius, quos referunt & sequuntur Alensis 4. part. q. 4. memb. 1. & Turrecremata lib. 1. de Ecclesia cap. 21. & 28.

Et quamuis hac quidem generali significatione, nonnunquam etiam in hac materia Ecclesiæ vocabulum accipiatur, frequentius tamen, imo nisi quid addatur, vniuersum hoc loco strictius vsurpari solet, pro Congregatione fidelium Christianorum, quæ scilicet à Christo collecta, instituta, & fundata est; fundamentum quidem iacere incipiente Christo à principio suæ prædicationis; totam vero eius structuram perficiente, tempore Ascensionis, cum diebus *quadraginta apprensus*, & loquens de regno Dei, Apostolos docuisset, Act. 1. v. 3. constituto etiam à se Vicario Petro, cui dixerat, *Pasce oves meas.* Ioann. 21. v. 17.

47 **Q**ua ratione Ecclesia communiter definiri solet, ex Catechismo Petri Canisij: *Omnium Christi fidem atque doctrinam profitentium congregatio; qua sub vno & summo post Christum capite & pastore in terris gubernatur.* Explicatius vero iuxta ea, quæ mox de membris Ecclesiæ dicentur, definiiri potest: Cœtus fidelium baptizatorum, tam corpori reliquo, quam suo capiti visibili in terris legitime adherentium; vt scilicet hac ratione euidentius excludantur excommunicati, de quibus infra. Quo modo ferè etiam in Cypriano lib. 4. epist. 9. Ecclesia dicitur, *plebs sacerdoti adunata, & pastori suo grege adherens.* Quæ quidem est definitio totius congregationis siue cœtus fidelium Christi, prout hoc loco de Ecclesia agimus.

48 **Q**uo tamen non obstante, Ecclesiæ Christianæ vocabulum, per quamdam synchdochen, nonnunquam solum pro particulari aliqua Ecclesia, vt Rom. 16. 2. Cor. 1. 1. Cor. 16. Coloss. 4. 1. Thessal. 1. aliquando solū pro pastorib⁹ & Prælati Ecclesiæ accipitur. Quo modo etiam Matthæi 18. illis verbis *Dic Ecclesiæ*, Ecclesiæ vocem accipi, dictum est dubio præcedenti: sicut etiam vocula Imperium seu Regnum nonnunquam pro capite eiusdem, Imperatore scilicet aut Rege accipitur. Et Aristoteles 9. Eth. 9. ciuitatem dicit illud esse, quod in ea præcipuum est.

Secundo quæritur, quinam sint in Ecclesia, seu quænam sint membra Ecclesiæ. In hac re quædã sunt certa; alia controuersa. De fide certum est, & apud omnes Catholicos extra controuersiam, in Ecclesia non tantum esse iustos, vel prædestinatos, sed etiam peccatores & reprobos; ita quidem, vt licet nonnunquam in scripturis Ecclesiæ vox contrahatur ad congregationem iustorum psalm. 88. vers. 6. vel etiam beatorum Ephes. 5. v. 27. simpliciter tamen loquendo, hæreticum sit dicere, in vera Christi Ecclesia esse solos prædestinatos; vt post Wicleffum & Huss apud Waldensem lib. 2. doctrin. a. 2. cap. 8. dixit Calvinus lib. 4. Instit. cap. 1. §. 2. aut solos perfectos in gratia & charitate; vt post Pelagianos, apud Augustinum hæresi 81. dixerunt quidam Anabaptistæ; aut solos iustos, siue immunes à grauioribus sceleribus; vt post Donatistas apud Sanctum Augustinum hæresi 69. communiter docent Lutherani art. 7. confess. Augustanæ, & eiusdem apologiæ.

Damnan-

Damnatur enim istorum opiniones ex instituto, tum in Concilio Constantiensi sess. 15. & capitulo *Firmiter*, de summa Trinitate & fide Catholica; & in Concilio Tridentino sess. 6. Canone 28. vbi damnatur qui dixerit, eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum.

Eadem veritas constat ex scriptura; in qua Ecclesia comparatur *area*, triticum simul & paleas continenti, Matthæi 3. *Sagena* omne genus piscium congreganti, Matthæi 13. Conuiuio nuptiali, in quo etiam carens veste nuptiali, Matth. 22. Item *decem virginibus*, partim prudentibus, partim fatuis, Matthæi 25. *Magna domus*, in qua omnis generis vasa, 2. Timoth. 2. *Arca Noe*, in qua munda pariter & immunda animalia; & extra quam nulli salus, 1. Petri 3. & apud Augustinum lib. 3. de baptismo cap. vltimo.

Ratio est; non solum quia Ecclesia est quedam congregatio visibilis, cum tamen & predestinatio, & interna sanctitas plane occulta sint; sed etiam quia baptizati fideles, quantumuis peccatores, hoc ipso, quod fidem retinent, nec à corpore vel capite Ecclesiæ separati sunt, adhuc vere adhærent reliquo corpori Ecclesiæ, ac proinde cum eo vnum corpus constituunt: Sicut etiam nonnullæ partes animalis, vt sanguis, cæterique humores, vere partes sunt corporis humani, etiam si non viuunt; multoque magis ossa, etiam si vita sensitiua non viuunt, sed solum vegetatiua.

Quare nec probanda est illa quorundam Catholicorum distinctio, qui docent, peccatores non esse quidem membra, esse tamen partes Ecclesiæ. Hæc enim distinctio, præterquam quod nullum habet in scripturis aut Patribus fundamentum, neque necessaria est, neque satis rationi conuenit. Cum enim membrum dicatur quælibet pars corporis, propriam sibi in eo functionem vendicans, non potest negari, etiam hoc sensu peccatores esse membra Ecclesiæ; quandoquidem omnes fideles membra vnius corporis addicti sunt ab Apostolo 1. Cor. 12. Quidam, vti Prælati Ecclesiastici, quamuis peccatores, etiam capitis sæpe cuiusdam locum in Ecclesia habent. Accedit quod etiam in peccatoribus non deest saltem imperfecta quedam vita per fidem, vt inferius dicitur.

Ne vero quis existimet, in hac re, cum supradictis hereticis tantum esse questionem de nomine, notandum est, Donatistas olim, vti etiam Wicleffum & Huss, ijs quos membra Ecclesiæ negabant, denegasse quoque iurisdictionem in Ecclesia. Sed & Donatistæ negabant, Sacramenta à peccatoribus administrata valere. Adde, omnes fere opiniones supradictas fundari in manifestis erroribus: nimirum quasi fidem veram habeant, aut omnes, aut soli predestinati; aut soli iusti: aut quasi homo eo iustitiæ peruenire in hac vita possit, vt absque omni peccato viuat. Vt taceam, nec in modo quidem loquendi ferendum, vt à scripturæ & Ecclesiæ phrasi recedatur; præsertim si quis contrariâ phrasi ad stabiliendum errorem vtatur. De qua re plura Augustinus in breuiculo collationis diei tertiæ.

Tom. III.

Hæc verò cum certa sint, de cætero quinam sint in Ecclesia, aut non sint, inter Catholicos salua fide controuertitur; sicut & de alia simili questione, quam præcise conditiones requirantur, vt aliquis sit in Ecclesia, seu membrum Ecclesiæ. Et de quatuor præcipue hominum generibus est quæstio; videlicet de hæreticis, excommunicatis, schismaticis, & Catechumenis. Primo enim hæreticos, tam apertos quam occultos, propter characterem baptismalem, in Ecclesia esse, docet Castro lib. 2. de hæreticorum punitione cap. 24. Sed hæc sententia est aperte falsa, & contra communem, vt recte dixit Bellarminus lib. 3. de Ecclesia cap. 4. & patebit ex sequentibus.

Occultos autem hæreticos in Ecclesia simpliciter collocat ipse Bellarminus cap. 10. post Petrum Sotum, Hosium, Driedonem, & alios ab eo citatos. Sed modus loquendi melior magisque receptus est, eos, simpliciter loquendo, in Ecclesia non esse, vt docent Turcremata lib. 1. de Ecclesia cap. 6. & lib. 4. part. 2. cap. 20. Catechismus Romanus, Catechismus Canisij, & Gregorius de Valentia hic q. 1. pun. 7. §. 19. Ratio est, quia fides est fundamentum edificij spiritualis Ecclesiæ 1. Cor. 3. v. 11. Ad hæc, capit. *Firmiter*, de summa Trinitate, vera Ecclesia vocatur *Ecclesia fidelium*. & dist. 1. de consecrat. Canone *Ecclesiæ*, dicitur *Catholicorum collectio*. Et in catechismo Romano, *fidelium cæcus*. Et ibidem ex Augustino in psal. 149. *populus fidelis, per vniuersum orbem dispersus*. Vbi etiam ab Ecclesia simpliciter *excluduntur* hæretici. Interim tamen hæreticos, seu occultos, seu apertos, aliquo modo ad Ecclesiam pertinere, vt nimirum membrum abscissum pertinet ad hominem, cui abscissum est, negari non potest; sicut etiam secundum quid, nempe secundum characterem baptismalem, hæreticos in Ecclesia esse, omnes fatentur. Hinc enim etiam ab Ecclesia puniri possunt, non minus quam transfugæ in bello, à suo Duce, cui Sacramento militari addicti sunt, vt recte notauit Valentia pun. 7. §. 14.

Secundo schismaticos, & per consequens etiam excommunicatos, in Ecclesia quidem simpliciter collocat Castro loc. cit. sed melius extra Ecclesiam reponunt Catechismus Romanus, & Canisij; item Gregorius de Valentia loc. cit. & Bellarminus cap. 5. & 6. post Waldensem, Turcrematam, Driedonem. Ideo enim excommunicati ab Ecclesia, seu Ecclesiæ gremio & corpore, seu ecclesiastici corporis vnitatem, dicuntur eijs, separari, eliminari, abscindi; iuxta illud Apostoli Galat. 5. v. 12. *Vitiam abscindantur, qui vos conturbant*. Et sicut aliquis in exilium eiectus, seu iure ciuitatis priuatus, non est ciuis; ita etiam excommunicatus: vel vt catechismus Romanus dicit: sicut membra exercitus non sunt transfugæ, ita nec membra Ecclesiæ, hæretici & schismatici: qui quod seipsos à capite Ecclesiæ separant, consequenter ab ipso etiam corpore Ecclesiæ alienos se demonstrant.

Terrio, Catechumenos membra Ecclesiæ facit idem Castro cap. 8. Sed verius est simpliciter loquendo, actu ac proprie non esse membra.

G 3

Ecclesiæ

Ecclesiæ; ac proinde nec esse in Ecclesia numero, licet sint in Ecclesia voto ac merito: sicut civis simpliciter non est, qui in album civium nondum est relatus ac receptus, utcumque interim iuribus ac privilegijs civium fruatur. Atque ita ex communi docent Turrecremata libro 1. cap. 8. Canus libro 1. locorum cap. ultimo. Gregorius de Valentia quæstione 1. punct. 7. §. 14. & Bellarminus libro tertio, de Ecclesia cap. 3. Ratio est; quia Eugenius in Concilio Florentino decreto vnionis, & SS. Patres apud Gratianum distinct. 4. passim docent, baptismum esse *ianuam* ad Ecclesiam.

55 Ex quibus colligitur primo, duos ordines eorum esse, qui communiter censentur ab Ecclesia exclusi. Primus est eorum, qui nullo modo sunt in Ecclesia, & quibus præter communem rationem hominis, nulla particula definitionis Ecclesiæ convenit: & hic ordo continet Iudæos, Turcas, Paganos. Secundus ordo comprehendit eos, qui etsi secundum quid, & aliqua vel aliquibus rationibus sint in Ecclesia, ita ut eis particula aliqua plures vel pauciores definitionis Ecclesiæ conveniant, simpliciter tamen non censentur esse membra Ecclesiæ.

56 Ex quibus primum locum obtinent hæretici, & Apostatæ à fide manifesti, quibus nihil nisi baptismus cum reliquis fidelibus communis est. Secundum tenent schismatici, quibus etiam fides, & externa fidei confessio convenit. Tertium Catechumeni, qui non quidem per baptismum, sed per fidem tamen, gratiam, & caritatem cum alijs fidelibus coniunguntur. Quartum excommunicati, qui & per baptismum, & per agnitionem eiusdem capitis Ecclesiæ, & per fidem, aliasque virtutes cæteris Ecclesiæ membris coniuncti esse possunt. Quintum denique locum occupant hæretici occulti, qui tamen si solum baptismum & externam fidei professionem cum alijs communem habent; quia tamen etiam alia omnia habere putantur, & quia simul externa fidei professio cum caractere baptismali coniuncta quiddam præcipuum est inter ea, quibus Ecclesiæ corpus & Societas coalescit, ideo plus non nihil de Ecclesiæ ratione, quam alij, participare censentur.

57 Colligitur secundo, ad hoc, ut quis simpliciter in Ecclesia esse dicatur, quatuor conditiones requiri; nimirum primo veram fidem; secundo baptismum, seu characterem baptismalem; tertio vnionem cum Pontifice Romano, velut Ecclesiæ capite; quarto vnionem & communionem cum cæteris Ecclesiæ membris. Ut proinde plane improbable videatur, quod nonnulli dixerunt, & indicat Bellarminus libro 3. de Ecclesia cap. 4. ad id neque fidem, neque characterem baptismalem re ipsa requiri; sed sufficere solam professionem externam fidei, & communicationem quamlibet Sacramentorum; quod satis ex dictis refellitur. Quod si quis, suppositis quatuor illis conditionibus, nihilominus exterius fidem male occultaret, aut negaret, is quidem secundum præsumptionem fori externi seu humani iudicij, in Ecclesia non

esset; sed re ipsa tamen esset; sicut è contrario, qui fidem Christianam & Catholicam, exterius solum profiteretur, eadem præsumptione censeretur quidem in Ecclesia esse, sed re ipsa non esset. Quomodo vero Ecclesia idcirco non sit aut reddatur inuisibilis, dicitur dub. seq.

58 Colligitur tertio, quo sensu intelligi debeant communes illi loquendi modi, Extra Ecclesiam non esse veram fidem; non vera Sacramenta; non veros pastores & Doctores; non denique salutem. Sensus enim est, eos, qui nullo modo, atque adeo ne voto quidem, aut secundum quid sint in Ecclesia, neque fidem habere; neque salutem consequi posse; neque vera Sacramenta, verosque pastores aut Doctores habere; vti sunt Iudæi, Turcæ, Pagani. Qui vero secundum quid saltem sunt in Ecclesia, etsi simpliciter in ea non sint, ij quidem possunt veram etiam fidem habere, ut patet in schismaticis, excommunicatis, catechumenis. Possunt etiam iustificari & saluari, si voto quidem sint in Ecclesia, ut patet in iisdem excommunicatis, & catechumenis; qui per internam poenitentiam & charitatem iustificari & gratiam consequi possunt. Denique possunt etiam ex ijs nonnulli esse veri Pastores & Doctores Ecclesiæ, adeoque cum auctoritate, alijs præesse; ut patet in occultis hæreticis; si qui forte gubernacula Ecclesiæ teneant, à quibus scilicet sola hæresi interra non excidunt, ut suo loco docetur.

59 Dices: Ergo in corpore Ecclesiastico capitis locum habere possunt; qui tamen simpliciter non sunt membra Ecclesiæ. Respondeo in allegoricis locutionibus non esse absurdum, alicui convenire nomen speciei, cui tamen ratio & nomen generis tribui non possit. Ita enim Christus per metaphoram vocatur *leo*, qui tamen idcirco *brutum* aut *bestia* dici nullo modo potest. Eodem igitur modo, potest quis capitis locum in Ecclesia habere, ob influxum in alios per ministerium verbi & Sacramentorum, regendi; auctoritatem; qui tamen ob carentiam omnis vitæ spiritualis, simpliciter non sit membrum Ecclesiæ.

60 Cæterum contra hanc doctrinam obijciunt pro illo suo errore Calvinistæ, primo, illa scripturæ loca, quibus significatur, veros filios Dei, & oves Christi, esse solum electos & prædestinatos; non autem reprobos, etsi fideles & iustos; secundum illud Matthæi 25. vbi separantur oves ab hædis, & Ioannis 10. *Oves meæ vocem meam audiunt.*

Respondetur, oves in scriptura duobus modis vocari: aliquando enim hoc nomine intelliguntur solum electi & iusti, ut in locis citatis: aliquando hoc nomine afficiuntur boni & mali omnes, qui sunt in Ecclesia, ut psalmo 73. vers. 1. *Iraus est furor tuus super oves pascuæ tuæ;* Et Ioannis 21. vers. 18. *Pasce oves meas.* Secundum priorem acceptionem, in Ecclesia non modo sunt oves, sed etiam hædi, ut patet

in eo.

in eodem loco Matthæi 25. v. 33. vbi separantur hædi ab ouibus, quibus antea erant coniuncti: secundum posteriorem, solum quidem oues sunt in Ecclesia, sed partim sanæ, partim ægotæ, partim pingues, partim macilentæ, vt est apud Ezechielem cap. 34. vers. 4. & sequentibus.

61 Secundo obijciunt illud Ioannis 10. *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili.* Vbi oues vocantur ij, qui adhuc infideles erant, sed tamen prædestinati; qui etiam Ioannis 11. vocantur filij DEI. In quem sensum etiam Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 9. dicit, eos qui non habuerunt perseverantiam, nec verè discipulos Christi, neque verè filios DEI fuisse.

Respondetur ad scripturam, duobus modis hominem posse dici ouem Christi, aut filium Dei: primo secundum præsentem iustitiam. Quo sensu Apostolus Rom. 8. vers. 9. dicit: *Qui spiritum CHRISTI non habet, hic non est eius.* Secundo, secundum prædestinationem: quo sensu Apostolus 2. Timoth. 2. vers. 19. ait: *Cognouit Dominus, qui sunt eius.* Infideles igitur illi, etsi secundum præsentem statum vel iustitiam, atque adeo reuera actu non essent oues, ac proinde nec simpliciter in Ecclesia, erant tamen oues secundum prædestinationem diuinam, atque adeo potentia.

Ad Augustinum respondetur, dupliciter posse aliquem vere filium Dei dici; primo veritate essentia siue formæ; qua ratione omnes in charitate constituti sunt filij Dei, iuxta 1. Ioannis 4. vers. 7. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est.* Secundo veritate finis seu permanentiæ; quo modo filij dicuntur, qui consequuntur finem filiationis, nempe hereditatem paternam regni cælestis, atque adeo qui permanent constanter in dilectione Dei, iuxta Ioannis 8. vers. 31. *Si manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis.* Negat ergo Augustinus, eos qui nõ perseverant in charitate, esse vere discipulos Christi, hoc solum posteriori modo, nempe veritate finis, non autem priorè, hoc est, veritate essentia.

63 Tertio obijciunt Lutherani, à Patribus nunquam negari peccatores esse membra Christi. Et ratio fauet, quia non viuunt, neque etiam, sunt filij Dei. Respondetur SS. Patres negare tantum velle peccatores esse viua membra Christi vita perfecta, vt dicitur. Quo modo etiam intelligitur illud Rom. 8. vers. 9. *si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius.*

Dices, ex hoc ipso consequens esse, peccatores non nisi æquiuoce & secundum quid esse membra Ecclesiæ, quæ vtique viuum est corpus: sicut manus mortua non dicitur nisi æquiuoce membrum hominis, aut corporis viui. Respondetur, esse viua vita quadam saltem imperfecta, & quasi vegetatiua, secundum quam & alimentum doctrinæ Christianæ ipsi ab Ecclesia recipere, & in fide proficere, & filios etiam quosdam spirituales per haustâ fidei doctrinam progenerare possint; quâ vita viuunt arbores, & in animali ossa. Vitâ autem quasi sensitiua & intellectuua non vi-

uunt, cum spiritali gustu Christi doctrinâ non degustent. Eodem modo filij Dei quidem non sunt secundum imitationem, sunt tamen ratione doctrinæ; quo modo Galat. 4. v. 19. dicitur, *Filii mei, quos iterum parturio.*

64 Quarto obijciunt quædam scripturæ & Patrum testimonia, in quibus Ecclesia dicitur tota pulchra, immaculata, sancta, sine ruga, sine macula. Respondetur, hæc variis modis explicari posse. I. Sæpe in scriptura id, quod parti conuenit, attribuitur toti, per Synecodochem. II. Tota Ecclesia est pulchra, sancta &c. quia eius institutum, leges, finis, & media sancta sunt, vt dicitur dubio sequenti. III. Multa eiusmodi loca non intelliguntur de ipsa communitate Ecclesiæ, sed sæpe de particulari aliqua anima in charitate perfecta, vt ostendit Bellarminus cap. 7.

IV. Respondetur, quædam eiusmodi loca intelligenda de Ecclesia Christi, secundum statum alterius, non præsentis vitæ: quale est illud Apostoli Ephesiorum 5. v. 27. *Non habentem maculam, aut rugam &c.* In quem sensum Augustinus lib. cont. Donatist. post collat. c. 7. ait: *Quæcumque testimonia diuinarum scripturarum commemorari poterunt, quibus ab omni malorum hominum permixtione pura præannuntiat Ecclesia, non qualis nunc est, illis testimonijs præannuntiat, sed qualis post istam moralitatem in vita eterna futura est.*

65 Quinto specialem difficultatem habent loca quædam Augustini lib. 3. de baptismo cap. 18. & lib. 1. cap. 21. & 22. & lib. 6. cap. 3. & lib. 7. cap. 51. vbi dicit, solos sanctos esse illam Ecclesiam, quæ est fundata super petram; & cui datæ sunt clauis regni cælorum; & cuius auctoritatem spernens, habendus sit pro Ethnico & publicano: quod omnino videtur dictum ex mente Sectariorum, constituentium duas Ecclesias, vnâ proprie & simpliciter talem, iustorum propriam; alteram largius acceptam, quæ etiam complectatur peccatores.

Respondetur, nihil aliud velle Augustinû, quâ gratias & priuilegia illa, quæ concessa sunt Ecclesiæ, in vtilitatem tantû & commodum Sanctorum, ac eorum, qui vitam æternam consequuntur, diuinitus concessa esse, solosque sanctos esse, qui non tantum secundum fidem, sed etiam affectum charitatis, super Christum fundati sint. Nam alias sæpe docet, vtiliter etiam à malis Sacramenta administrari, vt tract. 5. in Ioannem. & lib. 2. contra Parmenianum cap. 10. & 11. Item contra Donatistas docet, in Ecclesia non tantum esse bonos, sed etiam malos, vt superius dictum: neque vero etiam vnquam dicit, superiores in Ecclesia, si mali sint, non audiendos; aut eorum auctoritatem ac præcepta impune sperni posse; esset enim hoc manifeste contra præceptû Christi Matthæi 23. v. 2. *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera vero eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt.*

DVBIVM III.

Quenam generatim sint proprietates, & nota vera Ecclesia.

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 1. a. 9. & 10.

66 **P**ostquam dubio præcedenti essentiam & membra veræ CHRISTI Ecclesiæ declarauimus, sequitur, vt eiusdem proprietates ac notas explicemus. Neque enim dubium est, vt res quælibet suas habet proprietates, quæ essentiam consequuntur, suasque notas, quibus ab alijs discernitur; ita etiã veram Christi Ecclesiam suas & proprietates, & notas habere: quarum etiam cognitio maximi momenti est, vt inde potest colligamus, quæ sit vera Christi Ecclesia, quam audire debemus.

Primo igitur quæritur, quanam sint proprietates Ecclesiæ. Respondetur, tametsi in numero proprietatum Ecclesiæ designando, ipsique proprietatibus recensendis, Catholici scriptores non nihil variant, re ipsa tamen nullam esse diffensionem; siquidem diuersa ratione plures, aut pauciores numerari possunt; neque semper propositum illis fuit, exacte omnes numerare, sed eas, quæ vel potissimæ, vel magis perspicuæ & notabiles viderentur. Quales mihi quidem præcipue videntur esse octo illæ, quas partim recepta Ecclesiæ symbola, partim scripturæ expriment, ac orthodoxi omnes re ipsa agnoscunt, vt recte notauit Gregorius de Valentia hic quæstione 1. pun. 1. §. 16. quas nunc etiam ordine explicabimus.

67 **P**rima igitur Ecclesiæ proprietas est, esse vnã. Habetur expresse in symbolo Nicæno; & probatur ex scriptura Cant. 6. v. 8. *Vna est columba mea*: quod non solum ad animam in amore perfectam, sed etiam ad Ecclesiam Christi merito refertur. Idem colligitur ex Apostolo 1. Cor. 12. v. 14. & 20. & Coloss. 3. v. 15. vbi Ecclesiam comparat vni corpori. Idem repetit Ephes. 4. vers. 4. *Vnum corpus, & vnus spiritus*; sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre. Et addit v. 5. *Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & Dominus*. Vbi etiam rationes huius vnitatis explicat.

68 **D**icitur enim Ecclesia Christi vna, non solum quod sit vna vera Ecclesia Christiana, & non plures; sed etiam quia firmiter in se coheret, eiusque membra inter se stabili vnione coalescunt, idque varias ob causas. I. Ob vnitatem auctorem, Deum nimirum ipsum, per quem conuocata & congregata est, quod indicat Apostolus cit. Ephes. 4. *Vnus Deus*, &c. II. Ob vnitatem finis, nimirum vitæ eternæ, quam speramus; quod significat verba Apostoli; *In vna spe vocationis vestre*. III. Ob vnitatem mediorum generalium, quibus hunc finem consequimur, nempe fidei & baptismi. Vnica enim tantum est fides Christiana, & vna vniformisq; per omnia fidei doctrina; non in varias sectas & contradicentes sententias diuisa: quod significant verba Apostoli, *Vna fides, vnum baptisma*, &c. IV. Ob vnitatem seu vniformitatem

vnus spiritus gratiæ & charitatis, quo fideles præcipue viuificantur, iuxta illud Apostoli, *Vnus spiritus*. Vnde etiam in primitiua Ecclesia dicitur, *credentium fuisse Cor vnum, & anima vna*. Act. 4. vers. 32. V. Vna etiam dicitur Ecclesia, vt optime notauit Catechismus Romanus, ob vnitatem Capitis & Rectoris, non solum supremi & inuisibilis, qui est Christus; sed etiam subordinati & visibilis, qui est Romanus Pontifex; quem ipse Christus Matthæi 16. vers. 18. & Ioannis 21. vers. 17. tanquam Vicarium suum toti Ecclesiæ præfecit; vt ex insinuat dicitur dub. 6. Et ratio est: quia hæc vnitatis capitis visibilis necessaria est ad vnitatem fidei constanter retinendam, vt colligitur ex dictis dub. 1.

70 **S**ecunda proprietas Ecclesiæ est, esse sanctam. Habetur expresse in symbolo Apostolico, & Nicæno: & colligitur ex scriptura varijs in locis. Vt Cantic. 6. vers. 9. vbi de sponsa Christi Ecclesia dicitur: *Qua est ista, qua progreditur, quasi aurora confurgens, pulchra vt luna, electa vt sol*. Itaiæ 61. v. 3. *Vocabuntur in ea fortes iustitiæ, plantatio Domini ad glorificandum*. Osee 2. v. 19. *Et sponsabo te mihi in sempiternum: & sponsabo te mihi in iustitia, & iudicio*. Ephes. 5. v. 26. *Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans illam lauacro aquæ, in verbo vitæ*. Tit. 2. v. 14. *Dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sicut autem bonorum operum*. 1. Petri 2. v. 9. *Vos autem gens electam, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non consequenti misericordiam, nunc autem misericordiam consequuti*.

71 **E**st autem & vocatur Ecclesia sancta, vt ex ipsdem scripturæ locis colligitur. I. Ob sanctitatem auctoris & Capitis sui, qui est Christus, cui Ecclesiæ corpus coniungitur, & cuius efficaciam sanguinis coaluit. II. Ob sanctitatem finis, quia nimirum Deo diuinoq; cultui, consecrata & dedicata est; quemadmodum etiam vestes & vasa diuino cultui destinata sancta dicimus. Quo sensu etiam Apostolus 1. Cor. 1. v. 2. suos Corinthios *sanctificatos & sanctos* vocat, etsi nonnullos ex eis tanquam carnales & malos reprehendat.

III. Ob totius instituti sanctitatem, & efficaciam ad sanctitatem comparandam. Non enim tantum finis Ecclesiæ sanctus est, sed etiam media, hoc est, instituta, præcepta, consilia, Sacramenta & secundum se sanctissima sunt, & ad sanctitatem gignendam accommodatissima & efficacissima, iuxta illud psalm. 18. v. 8. *Lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele; sapientiam præstans paruulis. Iustitia Domini recte latificantes corda: præceptum Domini lucidum illuminans oculos*; Vbi vocula conuertens animas efficaciam doctrine, reliquæ sanctitatis eius & puritatis significant. Et Sapientia 8. v. 4. *Doctrina enim est (Sapientia) disciplina Dei, & electrix operum eius. Sobrietatem enim & prudentiam docet, & iustitiam & virtutem quibus, vtilius nihil est in vita homini-*

hominibus. Et Sap. 7. v. 22. Spiritus Sapientiae vocatur sanctus, incommutatus, certus, suavis, amans bonum. Quem spiritum in vera Ecclesia esse, nemo potest dubitare. Quo sensu etiam Religiosi ordines dicuntur Sancti, quia sanctis regulis & institutis continentur, etiam si quidam à regula declinent.

IV. Ob copiam & varietatem diuinorum charismatum, quae Ecclesiae membris à Deo distribuntur, de quibus Apostolus 1. Corinth. 12. 13. & 14. & Ephes. 4. à versu 11. Quibus scilicet gratiae donis non modo efficaciter iuvari ad legem seruandam possint singuli, sed etiam alios ad Deum sanctae colendum, eiusque praecipua seruanda inducere.

73 V. Sancta denique Ecclesia dicitur, quia secundum praecipua membra caret peccati mortalis malitia, quae sola cum gratiae & charitatis sanctitate stare non potest. Quo modo sancta dicitur per synecdocham; sicut gens aliqua dicitur bellicosa, etiam si multi sint in ea imbelles. Quam sanctitatem Ecclesiae in primis etiam indicant scripturae testimonia superius adducta: eandemque probat parabola tritici & zizaniorum, itemque parabola sagene bonos & malos pisces congregantis, Matthaei 13.

74 Tertia Ecclesiae proprietates est, esse Catholicam; hoc est vniuersalem, graeca appellatione à καθολικόν quasi secundum totum vel per totum, seu vniuersam. Habetur expresse in utroque Symbolo Nicano, & Apostolico: ex quo tamen Lutherus in suo catechismo vulgari, vocem Catholicam nefarie eliminavit; substituta eius loco voce Christianam; ne scilicet vel ipsa symboli recitatione, suae synagogae vanitatem proderet. Et mendacium est Hunnij, qui Lutherum ab hoc scelere excusare volens, in examine praefationis Colloquij Ratisponensis, dicit, Christianam & Catholicam esse terminos ἰσοδυναμοῦντας, seu aequivalentes. Sunt enim diuersissimae rationis & significantes; ita quidem ut Christiani appellatio eam nequaquam vim habeat, ad distinguendos veros fideles ab haereticis, quae habet vox Catholici, ut inferius dicitur.

Neque refert, quod interim vtraque ea vox inter se, & cum vera Ecclesia conuertatur. Id enim non sufficit, ad excusandum flagitium Lutheri: alioqui pariter excusandus esset Manichaeus, si in symbolo pro Patrem Omnipotentem, Creatorem caeli & terrae, posuisset Patrem bonum, Creatorem lucis. Aut si Ebion vel Heluidius, pro, Natus ex Maria Virgine, posuisset terminos conuertibiles, Natus ex Maria Iosephiconiuge. &c. quae tamen omnia, vana, nefaria, sacrilega sunt, ut fufius ostendi in Apologetico eiusdem praefationis c. 5.

75 Dicitur autem Ecclesia vera Catholica, non ideo tantum, quia proficitur doctrinam Catholicam, Catholicis libris proditam; aut quia nulli sit alligata loco, aut genti, vel personarum generi, ut Sectarii volunt; sed vel maxime à positua quadam vniuersalitate locorum. Nam ut eleganter Vincentius Lyrinensis cap. 3. contra haereses ait: vere proprieque Catholicum (in fidei doctrina) est, id tenere, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, ut ex scripturis manifestissime colligitur. Nam de vniuersalitate temporum, qua ad finem

vsque mundi, à primo sui exortu perpetuo sit permanens, loquuntur haec scripturae loca: Psalm. 88. vers. 30. *Ponam in saeculum saeculi semen eius; & thronum eius sicut dies caeli.* Isaiae 33. vers. 20. *Respice Sion civitatem sollemnitatis nostrae; oculi tui videbunt Hierusalem habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clauis eius in sempiternum, & omnes funiculi eius non rumpentur.* Isaiae 59. v. 21. *Hoc sedus meum cum eis, dicit Dominus: spiritus meus, qui est in te (o Christe) & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo & vsque in sempiternum.* Isaiae 62. vers. 6. *Super muros tuos Hierusalem constitui custodes tota die, & tota nocte: in perpetuum non tacebunt.* Danielis 2. vers. 44. *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus caelestium regnum, quod in aeternum non dissipabitur.* Osee 2. vers. 19. *Sponsabo te mihi in sempiternum.* Micheae 4. vers. 1. *Et erit: in nouissimo erit mans domus Domini. &c. & regnabit Dominus super eos in monte Sion. ex hoc, nunc, & vsque in aeternum.* Quae omnia pertinere ad Ecclesiam Christi, ex contextu & circumstantiis locorum euidenter est. Vbi etiam obseruandum, sermonem esse de Ecclesia visibili, in qua vera fidei doctrina sonet & palam audiatur, ut in primis patet ex citato loco Isaiae 59. & 62.

Eadem perpetuitas Ecclesiae Christi aperte etiam declaratur in scriptura noui testamenti Lucae 1. vers. 32. *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius & regnabit in domo Iacob in aeternum, & regni eius non erit finis.* Matthaei 16. vers. 18. *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non praevalent aduersus eam.* Matthaei 28. v. 20. *Eccc, Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq. ad consummationem saeculi.* Ioannis 14. v. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* Lucae 22. v. 32. *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Ephes. 4. v. 11. *Et ipse (Deus) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam vero Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in aedificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei.* Quibus verbis expresse docet Apostolus, non defuturos vnquam suae Ecclesiae veros pastores & Doctores; ut proinde etiam his locis de Ecclesia visibili sit sermo.

Quae omnia euidenter damnant Sectariorum huius temporis errorem, cum aiunt, vera Ecclesia Christianam, veramque fidem ac doctrinam defecisse, totque saeculis in tenebris ac puluere consputata iacuisse, ut pluribus dicitur dubio seq. Atque haec ipsa etiam proprietates Catholicae Ecclesiae hoc sensu explicata, vocatur perpetuitas siue indefectibilitas; in hoc scilicet consistens, quod vera Ecclesia Christi à prima sui fundatione per Christum facta, vsque ad finem mundi, nec defecit vnquam, nec deficere potuit.

Vniuersalitate autem locorum non minus aperta scripturae testimonia attestantur; Vt psalmo. 2. vers. 8. *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae.* Et psalm. 18. v. 5. *In omnem terram exiit sonus eorum: & in fines orbis terrae verba eorum.* Quae ad Apostolos, & fidei Christianae

77
praedica-

predicatores referuntur, Rom. 10. v. 18. Item Psal. 21. v. 28. Reminiscetur & conuertentur ad Dominum uniuersæ fines terræ, &c. Psal. 71. vers. 8. Et dominabitur à mari, usq; ad mare, & à flumine usq; ad terminos orbis terrarum, &c. Omnes gentes seruient ei. Psal. 97. vers. 2. Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. &c. Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri. Isaia 52. vers. 10. Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Isaia 60. v. 3. Ambulabunt gentes in lumine tuo; & reges in splendore ortus tui. Isaia 61. v. 9. Sciens in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui uiderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus, &c. Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam, & laudem coram uniuersis gentibus. Malachia 1. v. 11. Ab ortu solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Matthæi 24. v. 14. Et predicabitur hoc Euangelium regni in uniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc ueniet consummatio. Matthæi 28. v. 19. Euntes ergo docete omnes gentes. Luca 24. v. 47. Oportebat predicari in nomine eius penitentiam, & remissionem peccatorum, in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma.

78

Ex quibus colligitur, veram fidem & Ecclesiam Christi per omnes gentes diffusam esse debere, & sic ubi nondum prædicata fuit, adhuc prædicandam esse. In quem sensum Augustinus lib. de unitate Ecclesiæ cap. 6. & sequentibus ita contra Donatistas disserit, tanquam si ex inflitoto contra nostros Sectarios scribere, eorumque friuolas obiectiones in hoc arguendo referiat decreuisset, ut pluribus demonstraui in anatomia confessionis Augustinæ part. 2. demonstrat. 3. §. 3. & 6. & in apologetico præfationis Protocolli Monacensis de Colloquio Ratisponensi cap. 5. Ecce ut gustu lector habeat, quæ fortia sunt hæc Augustini cap. 6. Benedicentur in semine tuo omnes gentes. Ecce testamentum Dei, aperite aures. Homini, inquit, confirmatum testamentum nemo irritum facit, aut superordinat: quare vos (hæretici) irritum facitis testamentum Dei, dicendo, nec in omnibus gentibus esse completum, & periisse iam de gentibus, in quibus erat semen Abraham? quare superordinatis dicendo: in nullis terris heredem permanere Christum, nisi ubi potuerit heredem habere Donatum, (sive Lutherum?) Et infra: Date mihi hanc Ecclesiam, si apud uos est; ostendite, uos communicare omnibus gentibus, quas iam uidemus in hoc semine benedicti; date hanc, aut furore deposito, accipite. Ita Augustinus.

Qui etiam Epist. 50. ait: Innumerabilia sunt testimonia librorum sanctorum, in quibus apparet Christi Ecclesia non in sola Africa (Europa,) sicut isti impudentissima uanitate delirant, sed toto orbe terrarum diffusa.

79

Neque uerò SS. Patres rem ipsam solam, per nomen Catholici significatam, sed & nomen quoque ipsum censuerunt esse proprietatem & notam ueræ Ecclesiæ: Vnde Augustinus contra

Epist. fundamenti cap. 4. Tenet me, inquit, in Ecclesia ipsam Catholica nomen: quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia obtinuit, ut cum omnes hæretici se Catholicos dici uelint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Ecclesiam Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum uel basilicam suam, uel domum audeat ostendere. Et libro de uera Religione cap. 7. Tenenda est nobis Christiana Religio, & eius Ecclesia communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur non solum à suis sed etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint, ipsi quoque hæretici & schismatici alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud, quam Catholicam dicunt: non enim possunt intelligi, nisi hoc nomine eam discernant, quo ab uniuerso orbe nuncupatur.

Idem tradit Augustino paulo antiquior Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 18. qui & ipse hanc fidelibus regulam tradit, ad ueram Ecclesiam ab hæreticorum conuenticulis ubiuis terrarum dignoscendam: Si ueris in aliquam urbem, non petas, ubi sit Ecclesia, uel domus Dei; nam etiam hæretici dicunt, se habere domum Dei, & Ecclesiam; sed petas, ubi sit Catholica Ecclesia. Id enim nomen proprium huius sanctæ Ecclesiæ Matræ omnium nostrum, quæ est Sponsa Domini nostri IESU CHRISTI unigeniti filij D. E. I.

Sed & utroque antiquior Pacianus, eandem plane contra Nouatianos hæreticos dignoscendam certæ fidei & Ecclesiæ regulam præscribit, epistola 1. ad Sympron. Ego forte ingressus, inquit, populosam urbem hodie, cum Marcionitas, cum Apollinarianos, Cataphrygas, Nouatianos, & ceteros eiusmodi (hæreticos) comperissem, qui se Christianos uocarent; quo cognomine congregationem meam plebs cognoscerem, nisi Catholica diceretur? Et infra: Catholicum istud nec Marcionem, nec Apellem, nec Montanum sonat; nec hæreticos sumit auctores, &c. Et rursus inferiatur: Ne astutes frater, Christiani mihi nomen; Catholicum uero cognomen: illud me nuncupat, istud ostendit; hoc probor, inde significor. Et rursus: Ab hæretico nomine noster populus hac appellatione diuiditur, dum Catholicus dicitur.

Eodem modo ante plus mille trecentos annos Cyprianus passim, speciatim Epist. 41. 42. 43. 44. & 45. & rursus ante mille quadringentos annos Tertullianus libro de præscriptionibus contra hæreticos cap. 26. & lib. 7. contra Marcionem cap. 17. ueram Christi Ecclesiam Catholicæ nomine insigniunt, insigniendamque suppouunt: ut plane manifestum sit, ex doctrina Patrum, ipsoque usu ac traditione Ecclesiæ, ipso nomine Catholica, ueram Christi Ecclesiam, ab omnibus hæreticorum synagogis discerni; ac proinde ueram Christi Ecclesiam non esse, quæ hoc nomine non gaudeat.

Quarta proprietatis Ecclesiæ est, esse Apostolicam. Ita enim uocatur in simbolo Nicæno, & colligitur ex S. Paulo Ephes. 2. v. 14. Iam non estis hospites & aduenæ: sed estis ciues sanctorum & domestici Dei: super edificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum. Et Apocalypsis 21. vers. 14. Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim; & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.

Rationes eius appellationis sunt manifestæ. Vocatur enim Apostolica I. quoniam in Apostolis initium habuit; qui *primitias spiritus* acceperunt, Rom. 8. v. 23. II. Quia ab ipsis propagata est per vniuersum orbem. III. Quia etiamnum antiquam Apostolorum fidem & doctrinam, siue scripto, siue voce traditam continua successione diligenter retinet, & obseruat. IV. Denique, quia habet Pastores & Doctores, qui continua successione & serie per legitimam vocationem ab Apostolis ad nos vsque descenderunt; vti patet ex illo citat. Ephes. 4. vers. 11. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos; quosdam autem Prophetas; alios vero Euangelistas; alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum &c.* Eodem pertinent loca Isaia 59. & 69. superius relata, quibus perpetua Doctorum & prædicatorum veræ fidei in Ecclesia Christi successio demonstratur.

Quæ quidem successio tanti semper facta est à Patribus, vt etiã ob solius huius defectum, quosuis hereticos de falsitate conuictos existimarent, vt videre est apud Origenem lib. 1. Peri archon Irenæum lib. 3. cap. 3. & lib. 4. cap. 43. & 45. Tertullianum lib. præscript. contra hæreses cap. 19. 20. & 32. & lib. 3. contra Marcionem cap. 9. Cyprianum epist. 52. 77. & lib. de vnitæ Ecclesiæ cap. 8. Opatum Mileuitanum lib. 2. contra Parmenianum, Epiphanium hæresi 27. Augustinum in psalmo contra partem Donati, & contra Epistolam fundamenti cap. 4. Qui etiam idcirco Successionem Sacerdotum in Ecclesia Catholica pro fidei motiuo & argumento adducit, vt pluribus retuli & demonstrauimus. 2. anatomie confess. Augustanæ demonstr. 4. §. 2.

Quinta proprietas Ecclesiæ est, esse recte ordinatam, non verò confusam quandam hominum multitudinē. Colligitur hæc proprietas apertissime ex multis appellationibus, quæ in scriptura Ecclesiæ tribuuntur. Ideo enim vocatur Cant. 6. v. 9. *Castrorum aq̄es ordinata.* Matthæi 5. v. 14. *ciuitas super montem posita.* Matthæi 25. vers. 1. *Regnum.* I. Corinth. 3. v. 17. *Templum.* Hebr. 3. vers. 6. *Domus.* Hebr. 8. v. 2. *Tabernaculum:* quæ omnia fuse explicat & persequitur Turrecremata lib. 1. de Ecclesia cap. 31. *Accommodatissimum verò ad propositum est nomen corporis,* quod ei tribuit Apostolus Rom. 12. v. 4. & Ephes. 4. v. 7. Sicut enim in vno corpore varia sunt membra, inter se quidem & cum capite visibili connexa, & ab eodem dependentia; sed officijs & actibus distincta; ita in Ecclesia multi sunt fideles, inter se quidem per fidem & sacramenta copulati, sed officijs, gradibus, & actibus distincti, vt eleganter declarat Apostolus locis cit. & persequitur Gregorius Nazianzenus in oratione de moderatione in disputat. habenda. Sunt enim in Ecclesia manus, sunt pedes, qui obsequi debent; sunt oculi, qui operationes pedum manuumque dirigere, hoc est, alios docere & regere debent, quales nimirum sunt Pastores & Doctores legitime ad hoc munus vocati, quos Christus dedit Ecclesiæ *ad consummationem Sanctorum, &c. vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrina, in nequitia hominum, in*

astutia, ad circumuentionem erroris, vt ait Apostolus cit. Ephes. 4. vers. 14. Est etiam aliquod visibile caput, cuius necessitatem vel ex ipsa etiam ratione naturali demonstrauimus dub. 1. idque pluribus probabimus quæst. sequent. Hæc enim omnia membra inter se connexa sunt, sub vno Summo capite Christo (suum nihilominus in terra Vicarium habente) iuxta Apostolum Ephes. 4. v. 16. *Ex quo totum corpus compactum est & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram vniuscuiusq; membri.*

Sexta Ecclesiæ proprietas est, esse visibilem, non hoc tantum sensu, quod constet ex hominibus, qui videntur; nec ideo, quia ipsius intima ratio & essentia, eiusque proprietates omnes sint, aut esse debeant visibiles, nec ideo etiam, quod singula illi membra euidenter cognosci ac discerni posse debeant, vt existimasse videntur Doctores illi, qui ob hanc causam, solam externam fidei professionem necessariam esse putarunt, ad membrum Ecclesiæ constituendum, quos refutauimus dubio præcedenti: siquidem etiam homo recte visibilis dicitur, licet quædam eius membra sint occulta, vt cor, iecur, viscera &c. quæ videri non possunt.

Sed dicitur Ecclesia visibilis, duabus de causis. I. Quia vera doctrina ac professio fidei, & legitima Sacramentorum administratio, in ea perpetuo vigere, ac palam in oculos & aures incur-rere debet. II. Quia adeo insignibus quibusdam notis, inter omnes alios cœtus seu Gentilium, seu hæreticorum eminere debet, vt euidenter credibile fiat, eam solam esse veram Christi Ecclesiam, ad quam omnes iure ac merito aggregari possint & debeant, vt recte declarauit Gregorius de Valentia q. 1. punct. 7. §. 9.

Probatur hæc proprietas ex scriptura; Isaia 61. v. 9. *Fœdus perpetuum feriam eis. Et scient in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.* Vbi expresse indicatur excellentia illa Ecclesiæ, per quam omnibus quasi manifestum, seu euidenter credibile fiat, eam esse veram Christi Ecclesiam. Isaia 2. v. 2. *Et erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini, in vertice montium, & eleuabitur super colles (hoc est, eminebit super omnes reliquos cœtus) & fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi & dicent: venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius: quia de Sion exiit lex, & verbum Domini de Hierusalem.* Vbi pura fidei doctrina, cum eximia Ecclesiæ claritate ac excellentia coniungitur, vt pluribus differit Augustinus tract. 1. in Epistolam Ioannis. Similis est locus Micheæ 4. v. 1.

Item Psalmo 18. v. 6. de eadem Ecclesia dicitur: *In sole posuit tabernaculum suum, hoc est, vt ait Augustinus, in eundem psalmum, Ecclesiam suam in manifestatione.* Et psalmo 88. v. 38. *Et chronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternum.* In quem sensum etiã Hieronymus in dialogo contra Luciferianos ait: *Poteram omnes propositionum tuarum riuulos vno Ecclesiæ sole siccare.*

Item.

Item Matthæi 5. v. 14. de vera Ecclesia eiusque Pastoribus dicitur; *Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accendant lucernam & ponunt eam sub modio; sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.* Huc spectant loca scripturæ superius pro Ecclesiæ perpetuitate allata, quæ externam veræ fidei doctrinam in Ecclesia perpetuam esse debere demonstrant; ut videre est Isaia 59. Isaia 62. Ephes. 4.

87 Ratio est. Quia Ecclesia talis esse debet, ut ad eam omnes prudenter aggregari possint ac debeant; cum extra eam non sit salus, ut patet ex illo Isaia 60. v. 11. *Et aperientur portæ tuæ inquit: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te multitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim, & regnum, quod non seruiert tibi, peribit.* Ergo necessarium est, ut & doctrina eius publica ac nota sit; & ut simul tam hæc ipsa doctrina, quam veritas Ecclesiæ, certis quibusdam & eximijs notis euidenter credibilis fiat. Si enim primum desit, nemo ad Ecclesiam aggregare se poterit; tum quia fides ex auditu; tum quia ad eius ætatis fidem & doctrinam nemo se adiungere potest, quæ occulta & incognita est. Si posterius desit, nemo per communionem prudenter eise Ecclesiæ sociari poterit; quæ, cuiuslibet doctrina prudenter credibilis non redditur. Accedit quod Ecclesia vera est etiam sancta, ut in secunda proprietate diximus: Sancta autem esse non potest, nisi veram fidei doctrinam etiam exterius profiteatur. Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Rom. 10. vers. 10. Ergo semper ac necessario in Ecclesia vigere debet veræ fidei professio.

88 Hanc vero proprietatem Ecclesiæ pessimè ode- runt Sectarij huius temporis, utpote quam sibi minime conuenire probe intelligunt, ut dicitur dubio sequenti. Quare eam expresse negant Lutherus lib. de seruo arbitrio, & in lib. contra Catharinum, & in lib. de abroganda Missa priuata part. 1. Brentius in prolegomenis contra Petrum Sotum, Calvinus Instit. lib. 4. cap. 1. §. 7. Et licet iidem nonnunquam Christi Ecclesiam verbo tenus admittere videantur esse visibilem, ut videre est apud eundem Lutherum de notis Ecclesiæ, & in confessione Augustana tit. de Ecclesia, & apud Wittackerum de Ecclesia q. 5. cap. 1. tamen ut recte notarunt Bellarminus lib. 3. de Ecclesia. cap. 11. & Stapletonus in Relect. controuers. 1. q. 3. a. 1. id merus est fucus & fumus. Reuera enim non sentiunt, nec salua sua fide sentire possunt, veram Ecclesiam ita semper esse visibilem, ut pura ac sincera veræ fidei professio, legitimæque Sacramentorum & verbi diuini ministerium palam ac necessario in ea vigeat; talem enim veram Ecclesiam, iuxta suam sectam, à mille annis ostendere nullam possunt; imo nec ostendere quidem conantur; cum interim perpetuo clament, veram Ecclesiam semper perstitisse.

89 Aut ergo solum loquuntur de Ecclesia quadam Christi adulterina & secundum quid tali, aut certe nihil aliud volunt, quam aut Ecclesiam veram, hoc quidem tempore, expurgati scilicet Euange-

lij seu Evangelicæ doctrinæ, esse visibilem; aut eatenus quidem semper visibilem fuisse, quatenus nullo non tempore constiterit ex hominibus, utique visibilibus, penes quos sacra scriptura, saltem ipsis libris contenta, & quædam vera Sacramenta, fideique dogmata, multis tamen contra fidem erroribus permixta permanserint.

Sed hoc ad veram Ecclesiam non sufficit. Omnes enim hæretici hæc duo habere possunt, ut ipsa experientia testatur; neque tamen ideo veram Ecclesiam constituunt. Neque obstat, quod Ecclesia vera creditur, ex quo Lutherus colligit, non videri. Aliud est enim quod circa Ecclesiam creditur, aliud quod videtur. Videntur enim homines simul cum externa fidei professione; videntur etiam magna ex parte notæ, quæ Ecclesiam eiusque fidem seu fidei doctrinam euidenter credibilem faciunt, sed ipsa veritas Ecclesiæ, seu doctrinæ ac fidei Ecclesiæ non videtur, sed creditur; sicut vniuersim de fidei credibilitate dictum q. 2. dub. 2.

Septima Ecclesiæ proprietates est, esse infallibilem. hoc est, in rebus fidei fallere aut falli nesciam: quod rursum varijs modis accidit variisque sensum habet. I. Quod Ecclesia in rebus fidei controuersis definiendis errare non possit, ut dictum dub. 1. II. Quod neque omnes omnino fideles in credendo à fidei veritate possint aberrare; quandoquidem est *columna, & firmamentum veritatis* 1. Timoth. 3. *neque portæ inferi aduersus veram Ecclesiam præualere possint*, Matth. 16. Præualeret autem, si fides vera & pura abesset, sine qua vera Ecclesia esse non potest. Ex quo etiam recte colligunt, Valentia punct. 7. §. 16. & Bannes art. 10. dub. 3. Ecclesiam in nullo prorsus fidei articulo, quantumuis non ita simpliciter & absolute necessario, errare posse; non quidem siue vtatur verbo Dei, siue non, ut mendaciter dixit Calvinus lib. 4. Instit. cap. 8. §. 13. sed siue reguletur in credendo verbo Dei scripto, siue non scripto, ut recte Bellarminus cap. 14.

III. Quod neq; omnes etiam simul Pastores & Doctores Ecclesiæ, quauis ætate viuentes, in doctrina fidei errare possint: id quod non modo verum est, cum omnes omnino mathematicæ, quasi consentiunt in aliquo fidei dogmate tradendo; verum etiam cum moraliter & quasi omnes consentiunt, ita ut qui ab eis dissident, aliorum comparatione, merito quasi nulli æstimari possint, ut aperte colligitur ex illo Ephes. 4. v. 11. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos &c. Alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei, &c. ut iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia, ad circumventionem erroris.* Vbi cum Apostolus ait, Pastores & Doctores ad finem vsque mundi à Deo constitutos esse, in ædificationem corporis Christi, neue aut in fide fluctuemus, aut aliquo errore circumueniamur, utique significat, eos in docenda fide errare non posse; siquidem alias non in ædificationem

sed in seductionem; neque ad fidem stabilendam, erroresque præcauendos, sed potius ad corruptendam & destruendam fidem positi essent.

92 Accedit quod si Doctores & Pastores omnes in docendo errare possent, consequens foret, etiam Ecclesiam totam in credendo errare posse, quandoquidem fideles in credendo suorum Pastorum & Doctorum doctrinam sequi solent & tenentur, iuxta illud Christi Matthæi 23. vers. 3. *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei: omnia ergo quaecumque dixerint vobis seruare & facite; nempe in rebus ad fidem & religionem spectantibus, saltem vbi de falsitate propositæ doctrinæ expresse non constat. Neque dubium, id de Scribis & Phariseis, tanquam Doctoribus veteris legis præceptum, multo magis de Pastoribus & Doctoribus nouæ legis accipiendum, utpote quibus speciatim in Apostolis Spiritus sancti assistentia promissa, iuxta illud Ioannis 14. vers. 16. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum; Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere. Et vers. 26. Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerit vobis. Et Ioannis 16. vers. 13. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.**

Quare etiam sanctus Augustinus epist. 118. ait: *insolentissima, insaniam esse, disputare contra id, quod ubique tota frequentat Ecclesia.* Et epist. 119. *Ecclesia, inquit, inter multâ paleâ, multâq; rixâ constituta, multa tolerat; & tamen quæ sunt contra fidem, & bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.*

93 Est autem huius proprietatis assertio contra omnes huius temporis sectarios, qui Ecclesiam visibilem in plerisque fidei dogmatibus grauiter errasse docent. E quibus Caluinus libro 4. institut. cap. 1. §. 11. ait, puram verbi prædicationem aliquot sæculis euanuisse. Imo lib. 4. cap. 8. §. 13. addit, etiam veram Ecclesiam (quam ipsi inuisibilem faciunt) posse saltem in ijs, quæ non necessario ad salutem pertinent, errare. Vbi tamen nec ipsi quidem satis distinguere & determinare possunt, quænam sint illa, quæ non ita necessario ad salutem pertinent, quin Ecclesia in ijs errare possit, ut pluribus dicitur dubio sequenti.

94 Imo si hæc distinguendi licentia semel admittatur, nihil fere tam certum & exploratum erit, quod non in dubium vocari possit; quandoquidem semper dubitari poterit, an hoc vel illud necessario ad salutem pertineat; exceptis illis duobus capitibus de quibus Apostolus Heb. 11. Deum esse, & prouidentiam rerum habere; itemque communibus fidei articulis in symbolo expressis. In quo tamen expresse nihil in utramuis partem habetur nec de Baptismo, nec de Eucharistia; nec de peccato originali; nec de gratiæ necessitate ad pie operandum; nec de communicatione Idiomatum, aut vbiq; corpore Christi; nec de sanctorum inuocatione, aut imaginum cultu.

Tom. I. 11.

95 Octaua Ecclesiæ proprietates est, ad salutem æternam prorsus esse necessariam, ita ut extra Ecclesiam nemini pateat salus. Hinc enim 1. Petri 3. vers. 20. comparatur arca Noe, in qua pauci, id est, octo animæ saluæ factæ sunt per aquam, cæteris nimirum omnibus diluuiio submersis. Quo spectat etiam illud Isaïæ 60. vers. 11. *Gens enim & regnum, quod non seruerit tibi, peribit.* Et Augustinus lib. 4. de symbolo cap. 10. *Non habebit Deum Patrem, inquit, qui noluerit Ecclesiam habere matrem.* Quod tamen intelligitur de ijs, qui ita extra Ecclesiam sunt, ut nec voto quidem intra Ecclesiam sint; siquidem Catechumeni & excommunicati per veram ac internam penitentiam iustificari & saluari possunt, etiam si formaliter & actu in Ecclesia non sint, ut dictum dub. præcedenti. Arque hæc sunt præcipuæ proprietates Ecclesiæ. Cæteræ enim, quæ à nonnullis adferuntur, ut quod sit Regnum, & Sponsa Christi, Templum Spiritus Sancti, mater omnium fidelium, &c. non tam proprietates Ecclesiæ sunt, quam encomia, ac simul ex dictis facile intelliguntur. Nunc breuiter de Notis Ecclesiæ agendum.

96 Quæritur igitur secundo, quænam generatim sint notæ veræ Ecclesiæ, quibus nimirum ipsa tum ab omnibus Gentilium & Iudæorum, tum maxime ab hæreticorum Christi alioquin nomen profitentium cœtibus, facile ab vnoquoque discernatur. Quia in re Sectarij nostri temporis, ut tergiuersando viam veritati obstruere nitantur, eiusmodi veræ Ecclesiæ notas assignant, quæ non minus, quam ipsa vera Ecclesia obscuræ sunt & ignotæ; nimirum puram ac simplicem verbi Dei prædicationem, & veram legitimamque administrationem & usum Sacramentorum, ut videre est in confessione Augustana, & Apologia eiusdem art. 7. & apud Brentium in confess. Wirtenbergenſi cap. de Ecclesia, & Caluinum lib. 4. Institut. cap. 1. §. 9. 10. & 11. & apud Magdeburgenses centuria 2. lib. 1. cap. 4. qui tamen centuria 1. lib. 2. cap. 4. addunt etiam alias duas notas, nempe constantiam in confessione fidei, & obedientiam erga ministros verbi quatenus verbum administrant, conformiter Luthero, qui in vltima parte libri de Concilijs, & Ecclesia, septem Ecclesiæ notas constituit. Ex quibus alij alias, vel in pauciores contrahunt, vel omnino reiiciunt, ut videre est apud Stapletonum in relect. de principijs fidei controuers. 1. q. 4. a. 5. Sed vera sententia in duabus sequentibus assertionibus consistit.

97 ASSERTIO I. Sincera verbi Dei prædication, seu vera fidei doctrina, itemque legitima Sacramentorum administratio & usus, non sunt veræ ac sufficientes Ecclesiæ notæ. Ita omnes Catholici, speciatim Stapletonus loc. cit. Gregorius de Valentia hic quæst. 1. punct. 7. §. 17. & Bellarminus lib. 4. de Ecclesia militante cap. 2. Probatur I. Nam ad veras Ecclesiæ notas requiruntur tres conditiones 1. ut singulæ conueniant veræ Ecclesiæ. 2. ut saltem simul sumptæ soli conueniant. 3. ut sint notiores, quam ipsa vera Ecclesia; si enim notiores non sint, fieri

H

non

non potest, ut per eas notificetur vera Ecclesia; quandoquidem semper id quod est nota rei alicuius, notius esse debet eo, quod per illam notificatur. Ita enim Cæsarei exercitus nota est Romana Aquila; exercitus Turcici semiluna, Consulis Romani prælati fasces; Iudæi flauus pileus; vini venalis suspensa hedera, seu ramus abietis, venalis cereuisiæ stramen intortum, &c. at vero pura ac sincera fidei doctrina, Sacramentorumque administratio non est notior, quam ipsa Ecclesia: quia est ipsa quasi veræ Ecclesiæ, quæ inquiritur, essentia; quo fit ut dum veræ Ecclesiæ inquiritur, vel hoc ipso maxime inquiratur, vbi nam sit vera & pura fidei prædicatio, ac legitima Sacramentorum administratio, siquidem propter hæc reperienda maxime inquiritur vera Ecclesia.

98 Sicut ergo inquirenti, vbi nam sit Petrus, aut vbi habitet Consul, aut vbi sonet campana, aut in qua domo sit incendium; inepte respondebitur, Petrum, ut germani dicere solent, esse in sua cute; Consulem habitare in sua domo; campanam illic sonare, vbi à malleo seu lingua pulsatur; in ea domo esse incendium, cuius tectum vel parietes ab igne correpti sunt; ita profus inepte respondetur quærenti vbi, aut quænam sit vera Ecclesia, esse eam, aut illic, vbi vera ac pura fidei doctrina, & legitima Sacramentorum administratio vigeant.

99 II. Sincera verbi Dei prædicatio, seu quod idem est, vera fidei doctrina, quam Sectarij pro nota veræ Ecclesiæ assignant, vel debet esse pura ab omni profus fidei errore, vel satis est eam grauioribus contra fidem erroribus carere: neutrum potest dici: Ergo, &c.

Non primum: tum quia sectarij ipsimet fatentur, Ecclesiam veram posse in leuioribus saltem quibusdam fidei dogmatibus errare. Tum quia notæ Ecclesiæ debent esse clara & cognita faciles ita ut facile possint innōtescere omnibus, etiam plebeijs; quandoquidem omnibus incumbit necessitas viuendi in vera Ecclesia, ut superius dictum: at vero moraliter impossibile est, ut homines plebeij & vulgares (qualis solet esse) maxima pars hominum; qui sæpe nec terminos quidæ rerum earū, quæ hodie in controuersia vocantur, probe intelligunt, ut quid sit peccatum; quid peccatum originale; quid iustificatio; quid proprie redemptio generis humani; quid natura; quid persona; quid vnio personalis; quid transubstantiatio; quid esse circumscriptum vel incircumscriptum Corporis CHRISTI, & alia quam plurima, de quibus hodie contra Sectarios disputatur) proprio Marte ac nullo Ecclesiæ iam antea cognitæ iudicio præeunte, in omnibus & singulis eiusmodi fidei controuersijs, veram ac puram fidei doctrinam intelligant, & à falsa discernant. Tum quia in tota latitudine doctrinæ fidei, hic ipse etiam articulus de vera Ecclesia comprehenditur: si ergo non nisi totius doctrinæ fidei puritas, nota est Ecclesiæ; tunc ea secundum aliquam sui partem erit nota sui ipsius, atque adeo seipsa magis vel minus, prius & posterius nota.

100 Neque secundum dici potest. Tum quia hoc modo Ecclesia Lutherana Zwingliana esse deberet vera Ecclesia; & Zwingliana Lutherana: imo etiam vtrique fateri deberent, Pelagianorum Ecclesiam olim veram fuisse Ecclesiam; saltem antequam inde prodiret Nestoriana hæresis; cum plane in præcipuis quibusque articulis cum vera Ecclesia conuenirent; quæ tamen omnia Sectarij huius temporis negant. Nam Lutherus tomo 7. in defensione verborum Cœnæ aperte scripsit: *Hæreticos serie censemus, & alienos ab Ecclesia Dei Zwinglianos & Sacramentarios omnes.* Et Catholicos non ob aliam causam magis Sectarij censent hæreticos, nisi quia eos Pelagianos esse vociferantur. Tum quia quæuis pars veræ fidei doctrinæ potest esse communis falsæ Ecclesiæ: Ergo fieri non potest, ut ea sit veræ Ecclesiæ nota. Antecedens probatur; quia ad falsam Ecclesiam constituendam sufficit quælibet hæresis, adeoque vnicus error contra fidem pertinaciter defensus. Denique nullum certum crimonon assignant, vel assignare possunt Sectarij, ex quo certum iudicium fiat, quinam sint substantiales fidei articuli seu dogmata, quorum certa fides ad veram Ecclesiam requiratur; & qui non sint, ut pluribus dicitur dubio sequenti.

101 III. Impossibile est, illas esse veras & idoneas notas Ecclesiæ veræ manifestandæ, quas nisi prius de Ecclesia veræ constet, omnes hæretici sibi arrogare, & suis sectis præfigere possunt & solent: sed tales sunt pura fidei prædicatio, & legitima Sacramentorum administratio; ut patet tum quotidiana experientia. Omnes enim huius temporis Sectarij, Lutherani, Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ, Trinitarij &c. has veræ Ecclesiæ notas penes se esse iactant: tum quia ut dictum dub. 1. omnes sectarij scripturam in suas partes trahere, & ex illis suam doctrinam ac Sacramentorum administrationem tueri solent; & sæpe etiam irrefragabiliter possent, nisi iudicium Ecclesiæ iam aliunde notæ interponeretur. Quo spectat etiam illud Augustini lib. 3. de baptismo contra Donatistas cap. 19. vbi ait: *Omnes seductores non aliter populos fefellerunt, nisi prætextu Sacramentorum & scripturarum, quæ tenent ad speciem non ad salutem:* dum nimirum, ut ibidem ait, *ad imagines phantasmatum suorum carnales atque seductores hæretici conuertunt omnia sacramenta, & verba librorum sanctorum.*

102 IV. Necessè est prius veram Ecclesiam esse cognitam, quam de veritate doctrinæ fidei, in singulis capitibus cum hæreticis controuersis, ex verbo Dei particulatim constet: Ergo impossibile est, ut veritas doctrinæ in singulis quibusque articulis fidei cum hæreticis controuersis, nota sit veræ Ecclesiæ. Consequentia patet; quia nota debet esse prius cognita, quam id quod ex ea notificatur. Antecedens probatur. Tum quia controuersia de veritate doctrinæ fidei, in singulis quibusque capitibus controuersis, non possunt satis diudicari,

nisi prius constet de legitimo iudice eiusmodi controuersiarum: hic autem iudex est ipsa vera Ecclesia, vt dictum dub. 1. Tum quia secundum legem Dei ordinariam, homines debent doceri, & veram fidei doctrinam à toto genere accipere ab ipsa vera Ecclesia: Ergo necesse est, vt prius illis sit manifesta Ecclesia, quam vera fidei doctrina; saltem in plerisque particularibus veræ fidei articulis & dogmatibus. Antecedens hoc probatur, ex modo, quo homines olim veram fidei doctrinam perceperunt. Paulus enim prius didicit, in quamam ciuitate vera fidei doctrina haurienda esset, simulque Ananiam esse veræ Ecclesiæ Doctorem, quam impleretur Spiritu Sancto, plenamque veræ fidei cognitionem acciperet, Act. 9. Cornelius item prius cognouit, Simonem Petrum esse veræ Ecclesiæ Doctorem, quam ab eodem de singulis fidei veritatibus particulatim edoctus esset, Act. 10.

103 Deinde quotquot per Apostolos crediderunt, ideo certe crediderunt, quod miraculis & signis testatum illis factum esset, Apostolos esse veræ, & à Deo constitutæ Ecclesiæ membra, & Doctores: neque illi vnquam plenam fidei doctrinam perceperunt, nisi per cognitos prius veræ Ecclesiæ Doctores: sicut etiamnum hodie fideles communiter veram fidei doctrinam, in singulis quibusque articulis, non aliunde, quam ab ipsa Ecclesia docentur & accipiunt: idque apud ipsos etiam Sectarios hodie consuetum est. Quod tamen non obstat, quo minus veritas vnus vel alterius articuli fidei, sicut etiam totius doctrinæ Christianæ in genere, per communia fidei motiua, simul cum ipsa vera Ecclesia hoc ipso innotescat, quod per illa euidenter credibile sit, tam hunc ipsum, vel illum articulum fidei, per aliquod miraculum v. g. confirmatum, esse euidenter credibilem; quam eam ipsam, in qua talia miracula sunt, esse veram Ecclesiam, à qua etiam alij similiter addiscendi sint.

104 V. Denique Notæ illæ Sectariorum adeo ignotæ fuerunt antiquis Patribus, vt sæpe ipsi diserte moneant, suoque exemplo doceant, hæreticos non tam ex scripturis, aut ex ipsis doctrinæ capitibus sigillatim excussis; quam ex alijs communibus quibusdam præscriptionibus & argumentis, seu notis veræ Ecclesiæ esse conuincendos. Ad quod præcipue institutum, suum etiam librum de præscriptionibus aduersus omnes hæreticos edidit Tertullianus; vt & Cyprianus, & Augustinus suum quisque librum de vnitæ Ecclesiæ; nec non & Vincentius Lyrensis generale commonitorium, contra prophanas hæresum nouitates. Ex quibus omnibus euidenter patet, notas illas veræ Ecclesiæ à Sectarijs assignatas, vanas & futiles, imo nullas esse. De qua re præter citatos, plura Bellarminus lib. 4. de Ecclesia militante cap. 2. Vbi etiam in specie refutat, duas illas adiectitias notas Magdeburgensium, & alias quas numerauit Lutherus loc. citat.

105 ASSERTIO II. Notæ veræ Ecclesiæ, secundum eum præcipue statum, quem habet, post disseminatum in orbe Euangelium, sunt sex illæ priores proprietates Ecclesiæ superius recensitæ; quod nimirum sit vna, sancta, Catholica, Apostolica, recte ordinata, visibilis. Ita Gregorius de Valentia loc. cit. Ratio est; quia proprietates illæ tales sunt, vt & notiores sint Ecclesiæ; & singulæ veræ Ecclesiæ, in hoc quidem statu, necessario conueniant; & omnes simul non possint nisi veræ Ecclesiæ conuenire. Quo fit, vt nulla congregatio, quæ vel vna aliqua ex illis notis caret, possit esse vera Ecclesia, & simul, vt ea necessario sit vera Ecclesia, cui omnes simul conueniunt. Imo quia demonstratum est, singulas necessario veræ Christi semper in terris existenti Ecclesiæ conuenire; hinc fit, vt si vnã tantum sit reperire Ecclesiam, cui aliqua ex singulis conueniat, necessario inferatur, eam solam esse veram Christi Ecclesiam. Præterquam quod sanctitas, & visibilitas Ecclesiæ, ad modum superius dictum explicata, etiam per se spectatæ, non possunt vli Ecclesiæ conuenire, nisi veræ.

106 Neque refert primo, quod à nonnullis authoribus plures notæ afferantur, & quidem à Bellarmino loc. citat. quindecim. Nam omnes illæ ad has sex reuocantur; & quædam ex illis non tam sunt notæ discernendi vnã Ecclesiam inter varios Christianorum cœtus, de qua re hic potissimum agimus; quam communia fidei motiua, quibus vniuersim persuaderetur, Christianam Ecclesiam, prout à Gentilium, Iudæorum, & Mahometanorum cœtibus distinguitur, generatim loquendo, esse veram Ecclesiam; de quibus egimus quæst. 2. dub. 8.

107 Nec obstat secundo, quod illa tam ampla per vniuersum orbem diffusio, primæ Christi Ecclesiæ, in suis quasi incunabulis existenti non conuenit. Nam & hoc ipsum à Christo prædictum fuit, eam initio quidem paruam, velut granum sinapis, postea vero amplissimè diffundendam. Sicut ergo de sinapis frutice, non quidem iam primum succrescente, sed posteaquam adoleuit recte dicitur, eius proprium esse, vt suos ramos quam latissime propaget, ita etiam de Ecclesia iudicandum: & per se constat, non easdem vniuersim esse notas pueri in cunis iacentis, & eiusdem postea ad virilem ætatem perducti; huius enim nota frequenter & potissimum esse solet certus capillorum & barbæ color & conformatio; qualis tamen nota in infante locum non habet. Plura dubio sequenti.

DVBIUM VI.

*Quanam sit vera Ecclesia; seu an,
& qua ratione ex notis Ecclesia
contra Sectarios demonstratur,
solum Catholicam & Romanam
Ecclesiam esse veram Christi
Ecclesiam.*

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 1. a. 9. & 10.

108 **T**Ractavi hoc argumentum fuscè, & luculenter, tum in secunda parte Anatomie Confessionis Augustanæ, tum in Dioptra fidei vernacula lingua conscriptâ; in quibus libris, compluribus firmis ac perspicuis demonstrationibus ex instituto demonstravi, Ecclesiam Confessionistarum non esse veram Ecclesiam; addita etiam singulis demonstrationibus accurata solutione argumentorum contrariorum: ex quibus hoc loco præcipua seligere placet, atque vniuersim, tam ad conuincendos de falsitate singulos huius temporis sectariorum cœtus; quam ad probandam directe veritatem Ecclesie Catholicæ ac Romanæ accommodare, discurrendo ordine per singulas notas veræ Ecclesie dubio præced. expofitas.

E quibus etiam singulis plures aut pauciores, ad institutum illud comprobandum, demonstrationes efformabimus: supponendo, quod etiam dubio præcedenti notauius, ex eiusmodi Ecclesie notis & proprietatibus argumentari licere non solum negatiuè, vt ea scilicet non sit vera Christi Ecclesia, cui vel nulla, vel non omnis eiusmodi nota conuenit; sed etiam affirmatiuè, vt illa sola sit vera Christi Ecclesia, cui vel omnes simul notæ veræ Ecclesie conueniât; vel si cui ex omnibus Christi Ecclesijs soli, vna quælibet ex prædictis notis conueniat; quandoquidem omnes & singulæ necessario veræ Christi Ecclesie conueniunt: neque fieri potest, vt nulla vera Christi Ecclesia in terris existat, vt dictum eodem dub. præced.

109 **P**rima igitur demonstratio sumitur à prima: nota Ecclesie, quæ est vnitas eiusdem, in hunc modum. Proprium est veræ Ecclesie, esse vnam consentientem in fide, seu rebus per fidem credendis; idque non solum actu sed etiam habituali dispositione, ita vt in se, ac suo corpore eiusmodi fidei vnitatem ex se ac natura sua firmiter ac constantur retineat: è contrario proprium est quorumlibet hæreticorū cœtum, ab vno aliquo hæresiarcha procedentium, nullum habere constantè in fide consensum; sed à prima sui origine, mox in varias sectas diuidi & disseari; ita vt iuxta fidei suæ principia, & ex vi illorum, nec possint quidem constantè firmam aliquam in fide consensionem tueri. Iam vero inter omnes cœtus, qui hoc tempore Christi fidem profitentur, vnitas illa fidei solum reperitur in Ecclesia Catholica; non autem in

vlo alio Sectariorum cœtu, puta Lutheranorū; Sacramentariorū, Anabaptistarū. &c. Ergo sola Catholica Ecclesia est vera Christi Ecclesia; non autem vlla alia ab ea diuersa, quocunq; nomine appelletur.

110 **P**rima propositio seu maior huius syllogismi, quoad primam partem, patet ex dictis dub. præcedenti, vbi probauimus, eam vnitatem fidei tam secundum actum, quam secundum habitum, quatenus scilicet nititur vnitate capitis visibilis, cuius auctoritati, velut infallibili regulæ, omnes se in credendo subiiciunt, esse proprietatem inseparabilem veræ Ecclesie; hoc ipso scilicet etiam quod ea infallibili ductu Spiritus Sancti regitur, qui est spiritus pacis & consensionis; non autem discordiæ & dissensionis; nec sibi vlo modo contrarius, sed vndequaque semper consentiens.

111 **Q**uoad alteram vero partem, nempe proprium cuiusque sectæ hæreticorum esse, nullum habere, nec habere posse in credendo firmum consensum, patet primo ex tota antiquitatis historia; cuius præter historiarum scriptores, testes sunt antiqui Patres. Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos cap. 42. ait: *Mentior, si non etiam à Regulis (sive autoribus) suis variant inter se; dum vnusquisque proinde suo arbitrio modulatur, quæ accepit, quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille, qui tradidit. Agnoscat naturam suam, & originis suam morem profectus rei. Idem licuit Valentiniانو, quod Valentino. Idem Marcionis, quod Marcioni, de arbitrio suo fidem innouare. Denique penitus inspectæ hæreses omnes, in multis cum autoribus suis dissentientes deprehendantur.*

Irenæus libro 1. cap. 18. de hæreticorum progenie loquens ait: *Etiam qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies nouam aliquid inuenire, & fructificare, quod nunquam quisquam excogitauit.*

Hieronymus in caput 16. Ezechielis: *semper errantium fluctuant pedes; nec sunt solida vestigia, quæ contra veritatem sunt; sed huc illucque discurrunt, & circumferuntur omni vento doctrine, dum de falsitate transeunt ad aliam falsitatem. Et cum in primis frustra se sudasse cognouerint, ad secunda, tertiâque transeunt.*

112 **R**atio eiusdem partis est; tum quia hæretici, nullum habent visibile caput in terris, cuius iudicio fidei controuerfias submittant suamque fidem modorentur. Quo fit, vt dum singuli proprios ac priuatos sensus sequuntur, necessario pro humani ingenij inconstantia & mobilitate, in varias sententias abeant; imo vero vt ijdem etiam alio & alio tempore aliud ac opppositum sentiant. Tum quia iisdem modis ac principijs, quibus primus sectæ alicuius auctor, fidem pristina nouauit, licet etiam cuique; asseculari eandem denovo nouo additamento innouare. Sicut enim primus sectæ auctor, per contemptum Ecclesiasticæ auctoritatis, & propriam, quam suo arbitrio confinxit scripturæ interpretationem, fidem primus nouauit, ita pronum & facile est iisdem medijs ac principijs, fidem ita nouatam denovo innouare. Quam rationem optime expressit Tertullianus loc. cit.

Quodsi

Quod si ad tempus aliquod, in cœtu aliquo hæretico fidei vnitas reperitur, id per accidens est; siue quia ob breuitatem temporis nec dum satis otij datum est asseclis, ad fidem denuo nouandam; siue quia externa vis & merus legum, ac Magistratus politici obstat, ne quod suo arbitratu singuli sentiunt, aut nouiter confinxerunt, libere in apertum proferant. Id quod hodie etiam in Germania passim accidit: cum tamen interim ex interna dispositione, fideique principijs, nullum sit obstaculum, quo minus vnaquæque hæresis mox in varias sectas diuidatur.

113 Secunda propositio quoad priorem partem, nempe in Catholica Ecclesia esse eiusmodi fidei vnitatem & consensum, patet tum ipsius facti euidentia. Omnes enim Catholici eandem fidem habent, idem credunt, & in rebus ad fidem spectantibus, idem sentiunt. Quæ vero apud eos est varietas, aut solum pertinet ad diuersas ceremonias & ritus, quam diuersitatem ipsamet confessio Augustana a. 7. de Ecclesia profertur vnitati Ecclesiæ nihil officere; aut solum concernit controuersias scholasticas, seu quæstiones subtiliores, quæ ad fidem non pertinent; in quibus proinde cuique sentire licet, quod libet, vt pluribus disserui part. 2. Anat. Confess. August. demonstrat. 2. §. 7.

114 Deinde idem probat ratio. Nam hoc ipso, quod Catholici, præter scripturam sacram, habent etiam viuum ac visibilem iudicem, qui publica & infallibili auctoritate scripturam explicet, & sicuti op^o est, controuersias ad fidem spectantes definiat, cui omnes se suaque iudicia ac sententias submittant, impossibile est, vt vlla sit in Ecclesia Catholica credendi, adeoque fidei ipsius diuersitas. Quod si quis a fide & iudicio communi Ecclesiæ Catholice pertinaciter deuiat, is iam hoc ipso non est amplius in Ecclesia; sed ab omnibus velut hæreticus, imo velut Ethnicus & publicanus iuxta Christi mandatum damnatur.

Vt proinde merito Cyprianus lib. de vnitate Eccles. cap. 5. scripserit: *Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit; vnum tamen lumen est, quod vbiq; diffunditur; nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vberitate extendit; profluentes largiter riuos latius expandit; vnum tamen caput & origo vna, & vna mater, fecunditatis successibus copiosa. Illius sætu nascimur; illius lacte nutrimur; spiritu eius animamur. Adulteri non potest sponsa Christi; incorrupta est, & pudica; vnam domum nouit; vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. &c.* Et cum hæreses & schismata postmodum nata sint, dum conuenticula sibi diuersa constituunt, veritatis caput atque originem reliquerunt. Ita Cyprianus.

115 Posterior pars eiusdem propositionis minoris; videlicet apud Sectarios huius temporis nullam esse, nec esse posse fidei vnitatem, probatur primo, ipsa euidentia facti. Quis enim nescit, in quot sectas, mox à suo ortu Lutheranæ fides, per ipsos Lutheri discipulos diuisa fuerit; puta Antinomorum, Flaccianorum, Synergistarum, Adiaphoristarum, Osiandrinorum, Vbiquistarum, Concordistarum, Rigidorum & mollium Luthe-

ranorum &c. De Sacramentarijs ipsimet Lutherani Ministri in confessione Mansfeldensi scribunt, sibi Sacramentarium doctrinam merito suspectam esse, tum propter nouitatem, tum propter dissensum; alios enim esse Carolofadanos; alios Zuinglianos; alios Oecolampadianos; alios Schuenckfeldianos; alios Caluinistas &c. Et in Anglia inter Protestantes & Puritanos; in Belgio inter Arminianos & Gomaristas dissidium omnibus notum est. Huc spectant libri eorundem & colloquia; in quibus & Lutherani se inuicem, & Sacramentarij rursus se ipsos mutuo circa varia fidei dogmata publice impugnant, & tanquam hæreticos insectantur & damnant. E quibus ex parte quidem Lutheranæ sectæ, vnum instar omnium nomino Colloquium Altenburgense, inter ipsos Lutheranos habitum, & publicis typis editum. Ex parte Caluinistarum in Belgio extat eorundem Synodus recensibidem celebrata; præter libros Vorstij, Sibrandi &c.

116 Deinde idem probat propria Sectariorum confessio. Id enim de suis Lutheranis aperte confitetur Nicolaus Gallus, Minister olim Ratisponensis, in thesibus & hypothesibus folio vltimo. *Sunt inter nos, inquit, non de leuibus rebus dissensores; sed de lege & Euangelio; de iustificatione & bonis operibus; de sacramentis & usu ceremoniarum. Quæ quidem coire, simulq; stare haud possunt. Ut sunt: Lex in templis docenda est; & Non est iustitia nostra aut ipsa est Dei essentia; aut ipsius Dei in nobis opus; aut impunitatio obedientia eius extra nos. Sanguis Christi neminem iustificat; & aduersus hanc, Pauli sententia: Per ipsius sanguinem iustificati sumus. Nemo sine operibus salutem adeptus est: Et sic contraria; bona opera non sunt necessaria ad salutem. Denique Christum corporaliter in Cæna adesse, & promiscuo à bonis malisq; sumitur; Et, Christus spiritualiter tantum à bonis percipitur.*

117 Et Nicolaus Selneckerus ad Psal. 131. *De publica discordia in Ecclesia, non est quod interroges. Loquor autem non de ea discordia, quæ nobis necessario de fidei doctrina cum Papistis, atque alijs hæreticis intercedit; sed de ea, quæ inter nos ipsos est, qui puram nos Euangelij doctrinam habere gloriamur. Nota etenim sunt certamina atque rixæ de rebus adiaphoris, de bonis operibus, de iustitia coram Deo, de libero arbitrio, de presentia & participatione Corporis & Sanguinis Christi in Cæna, de humanitate Christi, de eius ascensione, de sessione ad dextram Dei, de Vbiquitate, deque rebus alijs. Ibi rixandi atq; contendendi neque finis est, neq; vllus modus. Quilibet in hoc laborat, vt iustam causam habere videatur, & alius alium opprimere nititur: & quicumque nouum aliquod proferre potest, vnde nomen venietur, id libere facit. Similia habent Tilmannus Hestusius epist. de exorcismo, Dauid Chytraeus in themate deprauatæ Augustanæ Confessionis, Christophorus Irenæus in examine libri concordia germanice conscripto. Omitto alios.*

118 Illud vero omnium miserabilissimum est, quod nec primi duo sectæ Lutheranæ Coryphæi & antesignani, puta Lutherus, & Philippus Melancthon inter se; imo nec singuli secum ipsis; & quod plus est, neq; ipsa cõmunis eorundem fidei ac cõfessionis formula, puta ipsa confessio Augustana secum ipsa consentiunt. De quibus rebus iam

integri libri ab alijs conscripti existant. Certe Lutherus ipse fateatur in Resp. ad lib. Regis Angliæ, tomo 2. germanico Ienensi fol. 146. se etiam post defectionem in non paucis articulis suam doctrinam mutasse, speciatim vero, inquit, de Papatu, de Concilijs, de Pastoribus, de Indulgentijs, de Purgatorio, de Missa, de Academijs, de Votu Religiosorum, de Episcopis, de humanis traditionibus & legibus, de cultu sanctorum.

Sed & liberum arbitrium, in quo Lutherus ibidem quicquam se mutasse negat; quodque idem in assertionem articuli 26. dixerat esse, *figmentum in rebus, seu titulum sine re, quia nulli, inquit, est in manu sua quidpiam cogitare boni aut mali, sed omnia, ut Wicleffi articulus Constantiæ damnatus, recte docet, de necessitate absoluta eueniunt*; idem Lutherus postea in visitatione Saxonica, articulo de lib. arbit. mutatâ sententiâ aperte professus est. *Homo, inquit, habet ex propria virtute liberum arbitrium, ad faciendum vel omitendum opera externa per legem & penas adactis*; Si ergo operatur homo ex propria virtute vllam iustitiam, vti que habet electionem & libertatem, & fugiendi malû, & faciendi bonum. Circa necessitatem communionis sub vtraque specie Lutherum pugnantiam scripsisse, nec ipsi Ministri Lutherani negauerint. Et constat ex ijs, quæ scripsit tom. 7. Wittenbergenſi german. fol. 360. & in formula Missæ tom. 3. Ienensi germ. fol. 274. vt pluribus disserui libro german. de Missa & communionem c. 10. Omitto quam plurimas alias Lutheri antilogias.

Vnicum speciale dogma, velut exempli causa, commemorare libet, in quo suam Lutheranorum inconstantiam magnopere admireris. Hoc est Idolum illud *vbiunitatis* & *Omnipresentiæ* humanitatis Christi; quod cum Lutherani passim hodie pro præcipuo quodâ suæ doctrinæ capite habeant, dudum tamen antiquiores Lutherani, velut admirabile portentum nõ semel damnarunt. Ita enim inter cætera habet iudicium Academiæ Wittenbergenſis de libris Ioannis Brentij, communi Lutheranorû nomine scriptum Año 1566. eodemq; anno ab Electore Saxonie Augusto, ad Albertum vtriusq; Bavarie Ducem transmissum, mihiq; à D. Georgio Lautherio Præposito olim B. Virginis Monachij Anno 1602. communicatum: *Cogimur interim fateri, inquit, in precedenti disputatione, de coniunctione duarum naturarum in Christo, & de presentia humana natura Christi in omnibus rebus & creaturis, tum in celo, tum in terra, qua quidẽ prior ille articulus de ascensione eius in celos & sessione ad dextram Patris nititur, & ex ea ab illis deducitur, multa nobis incognita, noua, & peregrina, ac periculosa dicta à D. Brentio, & D. Iacobo Andrea usurpari, & vehementissime propugnari; qua plane in huius ditionis Ecclesijs aut scholis introducere, aut disputando examinare, magnopere cauemus: cum eiusmodi locutiones ac declarationes, neq; in biblijs scriptis & testimonijs Prophetarum & Apostolorum, neq; in præcipuorum & antiquissimorû Ecclesiæ Doctorû scriptis & commentationibus inuenimus; neq; in huius terræ Ecclesijs, & scholis à nostris maioribus & Præceptoribus, qui ante nos ministrarunt & docuerunt, unquam audierimus aut didicerimus. Ad dunt plura, quibus ostendant, Lutherum male ab*

eis intelligi, verumq; scripturæ & Sanctorum Patrum sensum eos non assequi. Itaq; suadent etiam Brentio, huius vbiunitatis præcipuo patrono, vt ab hac controuersia desistat, ne cætera eius scripta hoc veluti probro dehonestentur.

Sed & anno 1571. Lutherana Synodus Dresdensis, cui etiã Professores & Doctores Lipsienses & Wittenbergenſes interfuerunt, eandẽ vbiunitatem corporis seu humanitatis Christi, velut horribile profanationem omnium articulorum Symboli, & reuocationem omnium hæreson, toti orbi Christiano inde vsq; ab initio incognitam, prorsus damnauit.

Et tamen eadem hæc vbiunitas, paulo post, nimirum Anno 1580. in eadem ciuitate Dresdensi, velut præcipuus quidã fidei articulus, in librû Concordiæ, veluti in communem Lutheranorum fidei formulam receptus & relatus est: in qua etiam idem Iacobus Andrea, præcipuus libri Concordiæ, confarinator, illud ipsum Lutheri pronuntiatum, *naturam & cor hominis esse peccatum originis, à se antea approbatum in epistola ad Illyricum typis edita, tanquam Manichæum & leudætoriu damnat, vt Christophorus Irenæus Lutheranus minister in libro germanico de vertiginoso spiritu libri Concordiæ pluribus demonstrat & deplorat. Et quis nõ videat vertiginosum hunc spiritû, quo omnes Sectariorû huius temporis cœtus perpetuo agitantur, non esse spiritum diuinû vere Ecclesiæ propriû, sed spiritû diaboli: Non enim est dissensionis Deus; sed pacis; iuxta Apostolû 1. Cor. 14. v. 33. Plura part. 2. Anatomie confess. Augustanæ demonstrat. 10 §. 11. & in Dioptra fidei lib. 2. q. 4. cap. 24. & 25.*

Secunda demonstratio sumitur à secunda proprietate & nota Ecclesiæ, nempe à sanctitate, in hunc modû. Proprium est veræ Ecclesiæ Christianæ ita esse sanctam, vt & membra eius quædam præcipua; & leges eiusdẽ ac instituta sancta sint, atq; ad sanctitatẽ in suis vultoribus progignendam accommodata: hæc vero sanctitas propria est Ecclesiæ Catholice; nec vlli Sectariorum huius temporis cœtui communis: Ergo sola Ecclesia Catholica est vera Ecclesia. Maior propositio constat ex dictis dubio præcedenti.

Minor propositio quoad priorem partem, eam scilicet sanctitatẽ conuenire Ecclesiæ Catholice, pter dicta superius q. 2. dub. 4. probatur, primo ex omnibus fastis ac Martyrologijs, ipsiq; Calendarijs vulgatis; quibus quotquot Sancti Christianû nomen professi, ac post Christum defuncti inserti habentur, omnes Catholici fuerunt, vt pote magna ex parte Romani Pontifices, Episcopi, Sacerdotes, Eremitæ, Monachi, Moniales, Virgines; quibus vel ex ipso nomine nihil cum Sectariorum fide potuit esse commune.

Secundo probatur ex ipsa aduersariorum confessione, qui vel inuiti hoc Ecclesiæ nostræ testimonium sæpius perhibuerunt. Nam 1. Lutherus in epist. de Anabapt. tom. 2. germanico Wittenbergenſi fol. 230. ait, sub Papatu esse multos pios, magnosque Sanctos.

II. Idem Lutherus libro de abroganda Missa, priuata tom. 2. latino Wittenbergenſi de antiquis Patribus, quos suæ doctrinæ aduersarios fuisse i-

bidem agnoscat: *Non queritur, inquit, ut sancti vixerint, aut dixerint, sed ut vivendum scriptura dicit.*

III. Idem Lutherus commentario 2. Epist. ad Gal. cap. 5. ait: *Admiratur mundus sanctitatem Benedicti, Gregorij, Bernardi, Francisci, & similium; quia audit eos magnifica in speciem & insolita quadam opera fecisse. Certe fuerunt etiam sancti Hilarius, Cyrillus, Athanasius, Ambrosius, Augustinus & alij: quos tamen Missarum celebratores, adeoque Catholicos fuisse, necipse Lutherus negaverit.*

IV. Idem Lutherus in assertionem suorum articulorum initio: *Non tamen, inquit, per hac sanctis Patribus volo detractam auctoritatem, & ingratitude pro sanctis eorum laboribus repensam. &c. Sint sancti viri, & Ecclesiarum Patres.* Ita Lutherus.

125 Qui etiam in proemio assertionis articulorum, & lib. de captivitate Babylonica de baptismo, & in sermonibus coniuialibus, capite de scholasticis Theologis, speciatim etiam Hieronymum, quarumvis alioqui eidem infensus. *sanctum, & Divum* appellat; ut & in libro de captivitate Babylonica de Eucharistia, nostrum etiam Thomam Aquinatem *sanctum* appellat. Cum autem, ut in Anatomia Confes. August. part. 1. demonstrat. ostendi, Lutherus sæpius protestetur contra Sanctos Patres, tanquam suæ doctrinæ aduersarios, & ex parte Catholicorum doctores, necesse est fateri, eosdem Patres non Lutheranos, sed Catholicos fuisse, seu ut ipsi loquuntur *Papistas*; cum præsertim plerique eorum Monachi, omnes autem fuerint Sacerdotes, & Romano Pontifici addicti ut dictum.

Præterea vero V. Philippus Melancthon in Apologia Confes. tit. de votis monasticis, Bernardum, Franciscum, aliosque Monachos Sanctos vocat, cum ait: *Ideo sancti viri eis (adiaphoris) sine impietate possunt, sicut usi sunt Bernardus, Franciscus, & alij sancti viri:* Et ibidem superius a. 5. respons. ad argumenta: *Antonius, inquit, Bernardus, Dominicus, Franciscus, & alij sancti Patres elegerunt certum vite genus.*

126 VI. Magdeburgenses c. 7. Centuria 7. nempe circa tempora S. Gregorij Papæ, quando vel maxime effloruisse volunt Papatum, ita de moribus Catholicorum eius temporis testantur: *Esi hoc seculo veri Dei cultus, & virtutum officia traditionibus & superstitionibus humanis obscurata erant, tamen studium servandi Deo, & pie iusteq. vivendi, misera plebs non defuit. Quærit enim fuit amor pietatis, quantum ardor hominum erga Religionem, inde potest estimari, quod nullus modus fuit cumulandi opes Ecclesiasticas. Precationibus vero adeo fuerunt intenti, ut fere totum diem illis tribueret: nec Christianus habebatur, qui ignorabat aut non aliquoties recitabat vstas formulas precationum, præsertim orationem Dominicam, & Symbolum. Quarta fuerit reverentia erga ministrum & ministros, quantum concursus ad conciones publicas, dictum est. Magistratibus honorem ac reverentiam exhibuerunt debitam; amicitia, concordia, & societatis erant studiosissimi, adeo ut offensas & iniurias citra negotium remitterent. In honesta quoque vocatioe & labore versari singulis studio fuit. In egenos & peregrinos maximo fuerunt humani & liberales. In iudicijs quoque & contrariis maxime fuerunt veritatis amantes &c.*

127 Et quid multis opus? ipsa ocularis evidentia & experientia attestatur, nullo unquam tempore Ecclesiæ Catholicæ deesse multos, & magnos Sanctos. In quos verissime competat illud, quod Augustinus de sui temporis Sanctis velut admirandus scripsit, libro de utilitate credendi cap. 17. his verbis: *Quod continentia usque ad tenuissimum victum panis & aquæ, & non quotidiana solum, sed etiam per contextos plures dies perpetuata ieiunia; castitas usque ad coniugij prolisque contemptum; quod patientia usque ad cruces flammæque neglectas, quod liberalitas usque ad patrimonia distributa pauperibus; quod denique totius huius mundi aspernatio, usque ad desiderium mortis intenditur. Pauci hoc faciunt: pauciores bene prudenterque faciunt: sed populi probant, populi audiunt; populi favent, diligunt postremo populi. Populi suam imbecillitatem, quod ista non possunt, nec sine provelu mentis in DEVM, nec sine quibusdam scintillis virtutis accusant. Ita Augustinus; qui de hoc argumento plural. 1. de moribus Ecclesiæ c. 30. & 31.*

128 Vbi etiam inter alia Ecclesiam Catholicam alloquens ait: *Merito apud te divina præcepta late diffusaque servantur &c. merito tibi tam multi hospites, multi officiosi, multi misericordes, multi docti, multi casti, multi sancti, multi usque adeo Dei amore flagrant, ut eos in summa continentia atque huius mundi incredibili contemptu, etiam solitudo delectet. Et cum ibidem in specie Anachoretarum seu Eremitarum & Cœnobarum seu Monachorum itemque Monialium summam vitæ sanctitatem percensuisset, tandem concludit: Hos mores, hanc vitam, hunc ordinem, hoc institutum, si laudare velim neque digne valeo esse. & mox: Hæc Manichæi reprehendite si potestis. Nolite cæcis hominibus discernere inualidis, ostentare nostra Zizania.*

129 Et rursus ibidem cap. 32. de cæteris Ecclesiæ Præsulibus ac Ministris loquens: *Quam multos, inquit, Episcopos optimos viros, sanctissimosque cognovi; quam multos Presbyteros, quam multos Diaconos, & huiusmodi ministros divinarum Sacramentorum; quorum virtus eo mihi mirabilior, & maiore prædicatione dignior videtur, quo difficilior est, eam in multiplici hominum genere, & in ista vita turbulentiore servare.*

130 Denique cap. 33. concludens ita loquitur: *Istis, Manichæi, si potestis obstitite; intuemini: istos sine mendacio, si audeatis, & cum contumelia nominare, istorum ieiunij vestra ieiunia, castitati castitatem, vestitum vestitum, epulas epulas, modestiam modestiam, charitatem denique charitatem, & quod res maxime postulat præceptis præcepta conferre &c. Nunc vos illud admonco, ut aliquando Ecclesiæ Catholicæ maledicere desinat, vituperando mores hominum, quos ipsa condemnat, & quos quotidie tanquam malos filios corrigere studet.*

131 Ex quibus omnibus intelligit lector, tam illustrem iam olim fuisse atque etiamnum esse multorum in Ecclesia Catholica sanctitatem, ut eam nec ipsi quidem aduersarij facile negare possint; utcunque interim etiam in Ecclesia Catholica multi in omni vitæ genere sint improbi: quod Ecclesiæ sanctitati nihil officit; quandoquidem hoc ipsum prædixit Christus, futurum scilicet, ut in vera Ecclesia zizania tritico, bonisque piscibus

mali, vsque ad sæculi consummationem sint permixti. Ita nihil veritati Ecclesiæ Catholicæ obstat, multos habere malos inter bonos, sed nullos plane bonos sanctosque habere, non potest nisi falsæ Ecclesiæ conuenire.

132 Eadem minor, quoad secundam partem, nempe in Ecclesia Sectariorum nullam eiusmodi reperiri sanctitatē, siue quoad personas, siue quoad doctrinam & instituta, probatur primo propria ipsorum sectariorum confessione. Primo enim Lutherus in postilla domestica, Dominica prima Aduentus, de sua doctrina, suisque discipulis, ita loquitur: *Mundus ex hac doctrina in dies deterior euadit: quod pessimi demonis opus & negotium est. Enim uero videmus, quod hoc tempore homines sint magis auari, immisericordes, impudici, procaces, adeoque deteriores, quàm antea in Papatu fuerunt.* Et in sermonibus conuiuialibus germanicis: *Mirabilis, inquit, & plena offendiculo res est, quod ab eo tempore, quo prima Euangelij doctrina in lucem reuocata, mundus de die in diem deterior euasit, Christiana libertate quilibet ad libitum abutitur, non secus ac si cuiuslibet quilibet facere concessum sit, &c.* Et ibidem ait, post reuelatum Euangelium, virtutem esse occisam, iustitiam oppressam, temperantiam ligatā, veritatē à canibus dilaceratā, fidē clausam, nequitiam quotidianā, deuotionē pulsam, hæresin relictam.

134 Nec minus tragice Schmidelinus concione 4. ad caput 21. Lucæ inter cætera ait: *Christiana disciplina apud nos, nouus Papatus, nouusq; Monachismus existimatur. Sic enim inquit: Didicimus modo per solā fidem in Christum saluari, qui sua morte pro peccatis omnibus satisfecit: nos uero satisfacere non possumus nostris ieiunijs, elemosynis, precationibus, ac alijs operibus. Quamobrem sine & permittite, ut huiusmodi opera missa faciamus, cum per Christum alioquin saluari possimus, & solum gratia Dei Christi, meritis nitamur. Atq; ut totus mundus agnoscat, eos non esse Papistas, nec bonis operibus quicquam fidere, illorum etiam operum nullum penitus exercent. Ieiunij loco, commensationibus & perpotationibus nocte dieq; vacant. Vbi pauperibus benigne facere oportebat, eos deglubunt & excoriant. Precationes vertunt in iuramenta, blasphemias, & diuini nominis execrationes; idq; tam perducit, ut Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie tantopere blasphemetur.*

135 Denique Erasmus in epistola Anni 1529. ad Valerium Neocomum, ita scribit: *Circumspice populum istum Euangelicum, & observa, num minus illic indulgeatur luxui, libidini & pecunie, quam faciunt illi quos detestamini. Profer mihi, quem istud Euangelium ex commessatore sobrium, ex feroci mansuetum, ex rapaci liberalem, ex maledico benedicum; ex impudico rediderit verecundum. Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt se ipsis deteriores.*

136 Similia habent Lutherus in præfatione postillæ Ecclesiasticæ, & ibidem Dominica 26. post Trinitatem, & in commentario 2. prolixiori in Epistolam ad Galatas cap. 1. & cap. 5. Melanchthon ad ca. 6. Matthæi, Ioannes Wigandus lib. de bonis & malis Germaniæ, Andreas Musculus Dominica 1. Aduentus, Ioannes Brentius ad cap. 3. Matthæi, Gaspar Hedio epistola ad Melanchthonem, Ioannes Spangenbergius in narratione beneficiorum Dei, Bucerus lib. 1. de Regno Christi cap. 4. Menno lib. 1. de Christiana fide mulieris,

Etasmus epistola ad fratres Germaniæ Inferioris tom. 9. fol. 1308.

137 Secundo probatur eadem pars minoris, ex generali confessione & professione Sectariorum. Cumenim ipsi met profiteantur hæc dogmata. 1. Præcepta diuina à se seruari non posse. 2. Se ipsos in omnibus operibus suis peccare mortaliter. 3. Ac proinde nullum vere bonum opus facere. 4. Observationem Consiliorum Euangelicorum, de voluntaria paupertate, continentia, & obedientia perpetua, nullius esse momenti; sed potius cultus esse superstitiosos. 5. Corpus non esse, certis ieiunijs, alijsque pœnitentiæ modis castigandum, & in seruitutem redigendum. 6. denique quemlibet Lutheranum, iuxta ipsius Lutheri institutionem & doctrinam, in comment. cap. 1. epist. ad Galat. in periculo & pugna mortis, vere ac serio profiteri posse & debere, nihil se habere præter peccata & ea vera & grauissima, non ficta & inania, videlicet summam infidelitatem, dubitationem, desperationem, contemptum Dei, odium, ignorantiam, blasphemiam Dei, &c. Quo modo fieri potest, vt vllus Lutheranorum, vel etiam aliorum sectariorum sit sanctus?

138 Iam vero quod speciatim ad leges & instituta sectariorum attinet, ea ad pietatem gignendam, & fouendam accommodata minime esse, sed potius ad omnem vitæ licentiam pronocare, partim ex dictis colligitur, partim ex his eorum pronuntiatibus luce clarius demonstratur. Nimirum primo hominem sola fide iustificari & saluari. 2. operabona non esse ad salutem necessaria. 3. diuinarum præceptorum obseruationem esse impossibilem. 4. Ieiunia Ecclesiastica non esse obseruanda. 5. Peccata commissa nec in confessione, homini necessario aperienda, nec vlla satisfactione bonorum operum expianda. 6. Nec virginitatem matrimonio; nec paupertatem voluntariam diuitijs anteponendam: Continentiam uero à mulieribus, aut impudicis actibus (nisi Deus miraculum faciat) nec possibilem quidem homini ætatis & roboris integri, &c. 7. Hominem nullum habere liberum arbitrium faciendi bonum, & omittendi malum, vel contra; vt præter Caluinistas, docent etiam Lutherani in articulis Schmalcaldicis libro Concordiæ inferis part. 3. art. 1. de pecc. Quis autem non videt, talibus pronuntiatibus homines apertissime à studio bonorum operum & fuga vitiorum auocari? quis eligat aut satagat recte agere, aut malum fugere; cum vt isti clamant, neutrum sit in hominis potestate? quis peccata multum horrescat, quæ nec confessione, nec satisfactione, nec vllis pœnis expianda vel luenda, modo credas, &c.

140 Huc spectant etiam peculiaria quædam Lutheri, velut magni huius temporis Sectariorum Patriarchæ pronuntiatia: qualia sunt. I. Summa ars & sapientia Christianorum est, nescire legem, ignorare opera, & totam iustitiam actiuam. Ita Lutherus in argumento epistolæ ad Gal. comment. 2. tom. 5. latino Wittenberg. II. Nisi ignoraueris legem & iram Dei, sed meram gratiam & misericordiam, non potes saluus fieri. Idem ibidem. III. Hac iustitia (noui Euangelij) est, prorsus nihil facere, nihil as-

dire, nihil scire de lege aut operibus. Idem ibidem. IV. Nisi Christiana iustitia discrete discernatur, à iustitia activa legis, non poterimus servare veram Theologiam. (ex illa enim, & in illa sola doctrina sit & consistit Ecclesia:) sed finis statim iurista, Ceremoniarj, legis, Papiſta. Idem ibidem V. Papiſta docent: Fides in CHRISTVM iustificat quidem, sed simul servari oportet etiam præcepta DEI, quia scriptum est: si vis in vitam ingredi, serva mandata Dei: ubi statim Christus negatus, & fides abolita est. Ita Lutherus cit. Comment. 2. in epist. ad Galat. cap. 2.

141 VI. Hec nostra est Theologia, & paradoxa rationi mirabilia & absurda, quod non solum cæcus, surdus sum legi, & liber ab ea, sed ei plane mortuus. Et paulo post: Cum lex, inquit, accusat & ostendit peccatum, conscientia statim dicitur, peccasti. Si tunc tenes, quæ Paulus hic docet, respondes, verum est, peccasti. Ergo Deus puniet & damnabit te. Non, imo lex Dei hoc dicit. Nihil mihi cum hac lege. Quare? quia habes aliam legem, quæ cogit hanc obviare, libertatem scilicet. Quam libertatem? Christi. Per Christum enim liberatus sum à lege &c. Hoc legi dentes est excutere, hebetare aculeum, & omnia arma eius, eamque prorsus enervare. Ita Lutherus citat. Comment. in cap. 2. Epist. ad Galat. qui etiam ibidem inferius Christum vocat Tyrannum, Torrorem, carnificem legis, & diabolum, legiſq; aduersarium.

142 VII. Ita vides, quam dives sit homo Christianus, sine baptizatus, qui etiam volens non potest perdere salutem suam quamviscumq; peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata cum possunt damnare, nisi sola incredulitas. Ita Luther⁹ lib. de captivitat. Babylonica tit. de baptismo tom. 1. latino Wittenberg. pag. 78. Qui tamen ipse suam hanc impietatem (rursum sibi ipsi contrarius) in articulis Schmalcaldicis par. 3. a. 3. sub finem condemnat.

143 VIII. Quanto sceleratior es, tanto citius Deus suam gratiam infundit. Ita Lutherus in sermone de piscatura Petri. IX. Cavemus à peccatis, sed maxime ab operibus bonis & legibus, solamq; promissionem Dei attendamus & fidem. Ipsa enim brevis est perfectio: nec aliqua lex requiritur, aut opus, imo legem profcindit & opus. Ita Lutherus sermone de novo testamento, siue de Missa.

144 De quo proinde etiam Nicolaus Amsdorffius; antiquus & rigidus Lutheri discipulus, in libro, quem contra Maiorem mollem Lutheranum hoc titulo inscripsit, quod bona opera sint pernicioſa ad salutem, inter cætera ait, Lutherum plusquam in uno loco expresse scripsisse, quod bona opera sint pernicioſa ad salutem; quod ibidem pluribus Lutheri testimonijs comprobatur.

145 Omitto alia Lutheri, partim obscena, partim seditiosa proaunciata, quæ parte 1. anatom. confess. Augustanæ demonstrat. 8. à n. 33. & 38. retuli. Ex dictis enim satis abunde colligitur, Lutheri doctrinam non fuisse sanctam, sed plane profanam, Epicuræam, scandalosam.

Ut proinde non immerito Carolus V. Imperator in edicto Wormationi Anno 1521. ex consensu etiam aliorum Principum Imperij de Luthero scripserit: Obedientiam & regimen omne prorsus tollit, vna de populi ad defectionem & rebellionem à suis tam Ec-

clesiasticis, quam secularibus Dominis faciendam, ad rapinas, caedes, incendia, cum magno & manifesto Christianæ Reipublicæ discrimine provocentur. Quin verocum vitam quandam solutam, licentiosam, atque omni lege explicitam, & vere servam inducere conetur, ita exlex homo leges omnes damnat & contemnit, ut decreta SS. Patrum, & sacros Canones publico igne comburere non formidaverit, facturus peiora civili iuri, si non magis seculi gladium, quam Pontificis excommunicationes & censuras metuisset.

Omitto cætera, quæ ad personam Lutheri, eiusque impietatem pertinent, à me ex instituto exposita 1. part. Anatomie Confession. Augustanæ; Vbi probavi Lutherum fuisse. 1. Apostatam. 2. sacrilegum falsarium scripturæ. 3. & symboli Apostolici. 4. Pseudopropheta. 5. Pseudo apostolum à Deo non missum. 6. diaboli discipulum. 7. impium contemptorem SS. patrû. 8. superbum, ebriosum, mædæcem, spurcû & maledicû scurrâ, ac seditiosum flagronem. 9. proprio iudicio ac conscientia damnatum. 10. hæresiarum. Quæ sigillatim decem demonstrationibus fuisse prosecutus sum.

146 Cæterum contra hanc demonstrationem obijciuntur primo, etiã inter Sectarios esse ac fuisse multos Sanctos; nimirum 1. infantes qui post baptismum ante rationis usum decesserunt. 2. Martyres, qui pro fide Lutherana vitam posuerunt. 3. Quosdam moraliter bonos.

Respondetur, infantes illos, cum non ex doctrina, seu vlla actuali fide, sed ex solo baptismo sanctificati fuerint, non ad Lutheranam, sed ad Catholicam Ecclesiam pertinere, ad quam & baptismus ipse pertinet; & à qua Sectarij baptismum habent; ut in simili etiam notavit Cyprianus epist. 73. contra Novatianum.

Martyres autem illi (pauci & obscure, sæpe etiam aliorum scelerum rei) eius fuerunt testes, cuius fidei testimoniû perhibuerunt: non Christi videlicet, sed diaboli; de quibus Augustinus cõdicatione 2. in psalm. 34. Martyres non faciunt pœna, sed causa. Et Cyprianus lib. de unitate Ecclesiæ: Ardeant licet flammis, & ignibus traditi, vel obiecti bestijs, animas suas ponant, non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ, nec religiosa virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitum. Occidit salis potest, coronari non potest.

Homines vero illi moraliter boni, si qui apud Sectarios reperiuntur, tales certe non evaserunt ex vi & ductu novi Evangelij, quod profitebantur; esto fortasse bonitas indolis ac naturæ vicerit nonnunquam eius Evangelij improbitatē. Quod si tamen illi ipsi cum honestate quadã morali pertinaciam falsæ fidei adiunctam habuerunt, certum esse debet, eos nec saluos, aut Sanctos esse potuisse, si ita decesserint; quando sine fide impossibile est placere Deo, Hebr. 11. & simul etiam præter hæresim, pluribus alijs peccatis sanctitati aduersis fuisse obnoxios; ita ut proinde ne vnus quidem nominari ab aduersarijs adultus possit, quem vtrinque fateamur, in fide Catholicæ aduersa fuisse saluatum; cum tamen è contrario aduersarij multos fidei

nostræ cultores, eosdemque non tantum infantes, simplices, quosque ipsa ignorantia à grauisimis fidei erroribus excusare potuerit; sed ipsos etiam fidei nostræ Doctores fortissimosque propugnatores fateri cogantur Sanctos fuisse, vt superius ostendimus.

148 Obijcitur secundo, etiam in Ecclesia Catholica multos esse malos; ac præcipue vitam Ecclesiasticorum quorundam admodum subinde scandalosam.

Respondetur, hoc nihil obesse veritati Ecclesiæ Catholicæ; in qua Christus ipse prædixit triticum cum Zizanijs, adeoque bonos cum malis fore permixtos. Matthæi 13. v. 15. Qui etiam contra scandala Ecclesiasticorum satis ipse cautum esse omnibus voluit Matthæi 23. vers. 2. *Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisei. Omnia ergo quaecunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera vero eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt.* Bene de hac re Erasmus in Epistola ad fratres Inferioris Germaniæ. Vbi inter alia. *Congerantur in vnum sacerdotum luxuria, libido, ambitio, auaritia, & siquid præterea criminum est, totam hanc vitiorum Lernam vna superat hæresis.* Atque hanc demonstrationem ex secunda nota, nempe sanctitate Ecclesiæ petitam, pluribus explicauit p. 2. Anathom. confess. Augustanæ demonstrat. 8.

Nunc ad tertiam Ecclesiæ proprietatem & notam, quæ est, esse Catholicam, deueniendum est: à qua triplex alia sumitur demonstratio; quas nunc ordine subiiciemus.

149 Tertia igitur demonstratio, pro veritate Ecclesiæ Catholicæ, sumitur ab ipso nomine Catholice, de quo Augustinus ante annos plus mille ducentos contra epistolam fundamenti c. 4. ita etiam scripsit: *Tenet me in Ecclesia ipsum Catholice nomen; quod non sine causa inter tam multas hæreses, sic ista Ecclesia obrinuit, vt cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Ecclesiam Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere.* Quare ita argumentamur: Proprium est Ecclesiæ veræ, dici Catholicam, tam à suis, quam ab alienis: hoc autem solum conuenit nostræ Ecclesiæ Catholicæ & Romanæ; non autem vllis cœtibus sectariorum huius temporis: Ergo sola Ecclesia Catholica & Romana est vera Ecclesia. Maior huius syllogismi patet ex Sancto Augustino loc. citat. & ex dictis dubio præcedenti, circa tertiam Ecclesiæ proprietatem, vbi ostendimus, hanc esse consentientem SS. Patrum doctrinam & traditionem, quæ in re ad modum loquendi proprie spectante, testimonij loco abunde sufficit.

150 Minor probatur ipsa euentiã facti. Nemo enim communi vsu loquendi, Sectarios Catholicos vocat aut eorum Ecclesiam Catholicam, vt satis etiam fatetur Ægidius Hunnius in examine Protocolli Monacensis de colloquio Ratisponensi, nec obscure agnouit ipse Lutherus, dum ex Symbolo Apostolico germanico, vbi de Ecclesia sermo est, expunxit voculam, *Catholicam.*

E contrario nobis *Catholici & Catholica Ecclesia*

nomen etiam ipsi aduersarij tribuunt, vt dolenter agnoscit Iacobus Hailbrunner in suo Acaatholico volumine pag. 457. & videre est in plerisque Catalogis librorum, quos ipsi in nundinis Francofurtensibus consuecunt, & typis impressos edunt; vbi nostrorum libris hanc Epigraphen præfigunt: *Libri Theologici Catholicorum, qui Romanæ Ecclesiæ subijciuntur;* cum tamen suos interim libros vel *Protestantium* appellent vel eorum, qui *confessione Augustana adherent.* Idem facit ipsa Confessio Augustana latina, Concordiæ libro inserta, præfatiunculâ de abusibus, vbi dicitur: *Cum Ecclesiæ apud nos de nullo articulo fidei dissentiant ab Ecclesia Catholica; tantum paucos quosdam abusos omittant.* &c. Vbi per Ecclesiam Catholicam vtique nostram intelligunt, à qua, vt ipsi aiunt, non nisi ratione quorundam abusuum dissentiant.

151 Obijcitur; nostram Ecclesiam passim etiam vocari *Papisticam* itemque *Romanam.* Respondetur primo, *Papistarum* nomen non nisi à Sectarijs nobis imponi; more etiam veterum hæreticorū; qui Catholicis antiquam, & tot sæculis præsertim appellationem subinde inuidentes, nouis eos agnominibus quasi per ludibrium traducere conabantur. Sic enim iam olim etiam Catholici à Valentinianis hæreticis dicti sunt *simplices*, ab iisdem, & à Montanistis *Psychici*, seu *Animales*; à Donatistis *Macariani*; ab Origenistis *Philosora & Animales*; à Vigilantijs *Cinerarij*; ab Acephalis *Synoditi*; à Iacobitis *Melchita*; à Græcis *Azymita* vt & Arianis, *Homousiani.* Vna videlicet est Catholica Ecclesia; cui hæreses alia diuersa nomina imponunt: cum ipse singula proprijs vocabulis (v.g. Lutherianorum Calvinistarum, Zuinglianorum, &c.) quæ negare non audeant, appellentur; vt recte dixit Sanctus Augustinus lib. de utilitate credendi cap. 7.

152 Respondetur secundo; quod ad rem ipsam ijs nominibus significatam attinet, quæ est consensus & vnio cum Papa seu Romano Pontifice, & Cathedra Apostolica, tantum abest, eam vllius falsæ Religionis esse notam, vt potius semper in Ecclesia Christi pro orthodoxi symbolo habita fuerit, vt quæstione sequenti dicetur. Hic vnus Hieronymi testimonium sufficiat Epistol. 28. vbi ait: *Ego interim (inter varios Sectariorum cœtus) clamito; si quis cathedra Petri iungitur, meus est.*

Sed & ipsum *Romanum* nomen olim tum à nostris, tum ab hæreticis, non nisi Catholicæ adeoque orthodoxæ Ecclesiæ tribui consuevit, vt videre est apud eundem Hieronymum in Apologia aduersus Rufinum vbi ait: *Eidem suam quam vocat? eamne qua Romana pollet Ecclesia? an illam, qua in Origenis voluminibus continetur? si Romanam responderit; Ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transfulimus.* De qua re plura in Apologetico præfationis Colloquij Ratisponensis cap. 5. & part. 2. Anatomix confess. August. demonstrat. 1.

153 Quarta demonstratio sumitur ab eadem tertiam proprietate seu nota veræ Ecclesiæ, quæ est esse Catholicam, quatenus eo nomine significatur

vniuersalitas temporis, seu constans duratio ab ipsius Christi & Apostolorum temporibus, ad nos vsque, nusquam interrupta serie continuata; quam ita formamus. Proprium est veræ Christi Ecclesiæ, ab ipsius Christi & Apostolorum temporibus, vsque ad finem mundi, adeoque adhuc ipsa etiam nostra tempora constans & perpetua duratio: hæc autem proprietas, inter omnes cœtus, qui Christi nomen profitentur, soli Ecclesiæ Catholicæ; non autem vlli sectariorum huius temporis conuenit, ergo sola Ecclesia Catholica est vera Ecclesia. Maior propositio probata est ex scriptura, dubio præcedenti, & luce clarius patet vel ex vnicò illo loco, Matthæi 16. vers. 18. *Porta inferi non præualebunt aduersus eam, nempe veram Christi Ecclesiam.*

154 Quam perpetuitatem veræ Ecclesiæ tradunt etiam SS. Patres speciatim Irenæus lib. 3. cont. hæres. cap. 3. & 4. Tertullianus de præscript. cap. 28. & 31. Cyprianus lib. de vnitæte Ecclesiæ cap. 5. Ambrosius lib. 4. hexæm. cap. 7. Epiphanius hæres. 55. & 75. Basilius epistola 61. Chryostomus sermone de Pentecoste, & in caput 7. Isaïæ, & in homilia cum in exilium mittendus esset, & in demonstratione aduersus gentes, Synodus germana Ariminensis apud Athanasium epistol. de synodo Arim. & Seleuc. Theophilus Alexandrinus epistol. ad Epiphani. quæ est apud Hieron. epistol. 67. Vincentius Lirinensis communit. cont. hæres. cap. 3. 4. 5. 6. & 38. & alij quam plures.

155 E quibus tria hic tantum testimonia alijs clariora inserere placuit. Primum sit Athanasij, qui in oratione, quod vnus sit Christus, ita loquitur: *Tu es Petrus, inquit CHRISTVS, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & porta inferi non præualebunt aduersus eam. Fidelis sermo, & non vacillans promissio. Ecclesia inuicta res est. Etiam si infernus ipse commouetur, & si qui in inferno sunt, mundi principes & tenebrarum tumultum faciant. Similia habet in sermone contra omnes hæreses, & in lib. de decretis Nicænæ Synodi, contra Eusebium, & in epistola ad omnes orthodoxos.*

156 Secundum est Hieronymi in dialogo contra Luciferianos cap. 9. vbi ait: *In illa Ecclesia permanendum est, quæ ab Apostolis fundata, vsque ad hanc diem durat. Sicubi audieris eos qui dicuntur CHRISTI (seu Christiani) non à Domino IESU CHRISTO, sed à quoquam alio nuncupari, utpote Marcionitas, Valentinos, Montenses siue Campitas, scito non esse Ecclesiam CHRISTI, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso quod postea instituta sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænuuntiauit 1. Timoth. 4. Similia habet idem Hieronymus in caput 4. Isaïæ & in epistola ad Pammachium & Oceanum.*

157 Tertium est Augustini concione 2. in psalm. 101. vbi ait: *Sed, illa Ecclesia (inquunt Donatistæ) quæ fuit omnium gentium, iam non est, perijt. Hoc dicunt qui in illa non sunt. O impudentem vocem. Illa non est, quia tu in illa non es? Vide ne tu ideo non sis: nam illa erit etsi tu non sis. Hanc vocem abominabilem & detestabilem, præsumptionis*

& falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam præcidit spiritus DEI &c. Similia habet in psalm. 47. & Epistol. 48. & in libro contra epistolam fundamenti cap. 4. & in libro de vtilitate credendi cap. 14. Qui etiam lib. 4. de baptismo contra Donatistas cap. 24. & epistol. 118. ad Ianuarium, & lib. 1. contra Cresconium cap. 33. pro indubitato fidei dogmate habet, quidquid vniuersalis Ecclesia credendum proponit.

158 Quibus postremo addo ipsam Sectariorum, huius temporis confessionem, qui etsi alijs locis aliter loquantur, in ipsa tamen confessione Augustana negare, aut dissimulare tam apertam, veritatem non potuerunt. Sic enim habet articulus 7. de Ecclesia: *Item docent, quod una sancta Ecclesia perpetuo mansura. Est autem Ecclesia Christi proprie congregatio membrorum Christi, hoc est, sanctorum qui vere credunt & obediunt CHRISTO; essi in hac vita huic congregationi multi mali & hypocrita admixti sunt, vsque ad nouissimum iudicium. Habet autem Ecclesia proprie dicta signa sua, scilicet puram & sanam Euangelij doctrinam, & rectum usum sacramentorum. Vbi expresse fatentur, veram Christi Ecclesiam, cuius notæ sint pura & sana Euangelij doctrina, & rectus vsus Sacramentorum, perpetuo esse mansura, & quod consequens est, perpepetuo permanisset.*

159 Minor propositio eiusdem argumenti, quoad primam partem, nempe Ecclesiam Catholicam semper hæctenus perdurasse, probatur primo; quia in ea nullo vnquam tempore facta est aliqua fidei mutatio; nec Ecclesia Catholica vnquam ab aliqua antiquiori Ecclesia Christi se separauit; neque si de hæreticis seu Heterodoxis, qui quouis tempore exstiterunt, loquamur, nos ab illis, sed illi à nobis recesserunt, vt contra sui temporis hæreticos loquitur etiam Cyprianus de vnitæte Ecclesiæ cap. 9. Sed eadem Catholica Ecclesia, continua serie ab Apostolis ad nos vsque, sine vlla interruptione, propagata est; ita vt semper posterior Ecclesia, cum ea, quæ immediate præcesserat, communicans, eidem nusquam interrupto societatis vinculo copularetur; & quidquid prior illa Ecclesia credendum censuisset, posterior non abrogaret: quidquid autem à posteriore enucleatius forte circa fidem esset explicatum, aut quoad mores opportunius constitutum, id prioris Ecclesiæ fidei & doctrinæ contrarium non esset; sed prorsus consentaneum ac conforme; ac proinde etiam ab eadem illa priori Ecclesia minime improbaretur, vt ex ipsa continua serie historię Ecclesiasticæ patet: ex qua sectarij, quamuis sæpius pronocati, nullum vnquam certum tempus certosue authores, quo, vel à quibus aliqua circa fidem mutatio, & à priori Ecclesia discessio in Ecclesia Catholica facta sit; nominare potuerunt: cum tamen singularum sectarum & hæreseon certi authores, certæque origines ostendi possint.

Et quia Ecclesia Catholica in diuturna admodum possessione, per mille & amplius annos

legitimè ac perpetuo continuatâ successione Apostolica perduravit, idcirco nec tenetur quidem ad aliam probationem, sed in sua possessione iure perseverat, donec Sectarij, noni utique homines, qui se & ab Ecclesia Romana, & hoc ipso ab universa antiqua Ecclesia Christi visibili separarunt, eique litem de legitima successione & auita hæreditate Apostolorum mouere cœperunt, contrarium perspicuè aliquo argumento probent; quod in æternum non facient; quantumvis Iacobus Hailbronner, in catholico volumine, cum suis Symmystis, multum quidem & operose hac in re, sed inaniter, magnaque etiam ex parte pueriliter laborauerit, ut fufse & perspicue ostendi in Anatom. confess. Augustanæ part. 2. obiect. 7. à num. 204. vsque ad 256. quæ nihil opus est hoc loco repetere.

161 Eadem vero minor propositio, quoad posteriorem partem, nempe eam Ecclesiæ perpetuitatem nulli sectariorum huius temporis coctui conuenire, probatur primo ipsorummet aduersariorum confessione, qui non raro fatentur, suam doctrinam, quo primum tempore à Luthero prædicata fuit, fuisse nouam, & superioribus sæculis incognitam, nec puram doctrinam multis ante Lutherum sæculis in Ecclesia fuisse auditam. Ita enim I. loquitur præfatio confessionis Augustanæ ad Lectores; præcipuus locus doctrinæ Christianæ, ad id tempus, permiosissimis opinionibus obrutos fuisse, quibus ipsi lumen attulerint. II. Philippus Melanchthon in præfatione confessionis doctrinæ Ecclesiarum Saxonicarum ait: *Erat ignota tota hæc consolatō necessaria omnibus; quomodo conuersus ad Deum sit iustus, & placeat Deo.* III. Idem Melanchthon in præfatione primi tomi Lutheri ait; *post densas admodum tenebras, Euangelij lucem Ecclesiæ, ministerio Lutheri, redditam esse; & Deo gratias agendas, quod hanc Euangelij lucem rursus patefecit.* Idem: *Omnes, inquit, articuli doctrinæ Ecclesiasticæ, deterfis sordibus priorum temporum, magis fulgere cœperunt.* IV. Idem Melanchthon in caput 3. I. Corint. *Statim ab initio Ecclesiæ scriptores veteres obscurarunt doctrinam de iustitia fidei; auerunt ceremonias, & sinxerunt peculiare cultus.* V. Idem Melanchthon in præfatione sui corporis doctrinæ: *Quanta læticia, inquit, primam scintillam lucis patefactæ à Luthero, statim in tota Germania, homines non Epicuræi (imo Epicuræi) aspiciabant?*

162 VI. Ipse etiam Lutherus idem expresse fatetur, in præfatione operum suorum, ubi ait: *Primo solus eram; hoc est nullum ante me ducem & assecclam meæ doctrinæ meique Euangelij habui.* Item cum in libro de Ecclesia sub finē mentitur. *Papam scripturam sacram in cano & puluere sepelisse, & doctrinam Christianam pene integram deleuisse.* Quo spectat, quod idem de abroganda Missa priuata tom. 2. latino Wittenbergenſi protestatur, tam aduersus communem ritum & usum Ecclesiæ, quam ipsorum Patrum statuta, quodque in colloquijs latinis tom. 2. capite de Pastoribus ait, *Tortulliani & Cypriani arate degenerasse Ecclesiam; imo ipsi Apostoli adhuc uiuentibus.*

163 VII. Georgrius Spalatinus in relatione de confess. August. quæ tomis Lutheri inserta est,

de ea ipsa confessione asserit; *confessionem talem, non solum à mille annis; sed nec à condito quidem orbe unquam factam esse. Neque vel in ulla historia, inquit, neque apud ullum antiquum Patrem, seu Doctorem, talis confessio uspiam reperitur.* IIX. Centuriatores Magdeburgenses, tum alibi sapius, tum in primis centuria 5. in epistola dedicatoria, de fidei doctrina eo sæculo deprauatâ, hoc est, suo pseudoeuangelio opposita, inter alia his verbis queruntur: *Legis diuine cultus traditionibus humanis obruebantur. Nam in admiratione erant uaria & delogoræici, secessiones ab hominibus, spontanea ieiunia, afflictiones corporis. Passim enim Monasteria & Eremitarum celle surgebant: & habebant præcones, Augustinum, Chrysostomum, & alios præstantissimos viros. Hinc etiam summus fidei articulus, de gratuita remissione peccatorum per fidem in Christum obscurari, & uitiari cepit. &c. Doctrina etiam de bonis operibus uarie est corrupta.*

IX. Idem testatur præfatio Concordiæ Lutheranæ, ubi Deo gratias agunt, quod post tenebras illas Papiſticarum superstitionum, puram & sinceram Euangelij lucem exoriri & præluere uoluit. X. Idem agnoscit Iacob Hailbronnerus in suo A Catholicæ volumine a. 15. cap. 7. pag. 475. ubi ait; *Intra centenos aliquot annos, præcipue in occidentalibus regnis, & prouincijs, nullam fuisse Ecclesiam uisibilem (inuisibilis enim uera Ecclesia nulla datur) præter Pontificiam.* Et a. 15. cap. 7. pag. 478. Lutheranam doctrinam uocat, *ueritatem diuinam de nouo reuelatam.* Et cap. 9. pag. 479. fatetur, *ueram ac puram Ecclesiam in perpetua ac non interrupta serie ac successione non conſiſſe, sed per apostasiam à uera fide interruptam fuisse.*

Et ut etiam de alijs sectarijs testimonia proferam, idem testatur Caluinus lib. 4. instit. cap. 2. §. 1. ubi ait: *Simul ac in arcem religionis mendacium irrupit, summa necessaria doctrina inuersa est; Sacramentorum usus corruit; certus Ecclesiæ interitus consequitur: perinde atque de uita hominis actum est, iugulo transfixo, uel præcordijs letaliter sauciatis.* Et in responsione ad Sadolectum, *Palam est conspicuumque, eruditio simul ac indoctis, prostratum fuisse Christi regnum, cum erectus est Pontificis Romani Principatus. &c. sublata fidei iustificantis cognitione, & Christi gloria extincta est, & abolita religio, & Ecclesia destructa, & spes salutis penitus euersa.* Ita Caluinus: *qui etiam lib. 3. Instit. cap. 5. §. 10. fatetur, iam ante mille & trecentos annos usum receptum fuisse, ut preces fierent pro defunctis.* Et in questione de iustificatione fatetur, *ueteres Patres suæ doctrinæ aduersarios esse. Ac ne Augustini quidem sententia, inquit Caluinus lib. 3. cap. 11. §. 15. recipienda est, qui gratiam ad iustificationem refert, qua in uita nouitate generamur. Quem secutus Kemnitius 1. part. Exam. Non mouemus, inquit, litem, quomodo iustificationem accipiant Patres. Et infra. Non ignoro, aliter loqui Patres; sed de proprietate linguarum quæstio est.*

165 Similiter Bernardinus Ochinus in præfatione dialogorū: *Considerans, inquit, quemadmodum Christus Ecclesiam suam potentia, sapientia, bonitate sua fundauerit, exstruxerit, stabilauerit, suoque sanguine lauerit, & spiritu ditauerit; eandemque rursus*

funditus eversam videns, non potui sane non mirari. Deniq; Sebastianus Francus epistola de abrogandis statutis Ecclesiæ ait: statim post Apostolos, omnia inuersa sunt: verus baptisimus in puerorū baptisimū abijt; Cæna Domini in sacrificium transformata est. Vnde pro certo habeto, exterrā Ecclesiā, vna cum fide & sacramentis, operā Antichristi, statim post Apostolorū discessum euersam esse, & hinc mille quadringentis annis nusquā exterrā & visibilem Ecclesiā fuisse; Qui omnes eum aperte fateantur, pluribus ante Lutherū, & Caluinum sæculis, nullam purā, veram, ac visibilem Christi Ecclesiā fuisse, necessario etiā fateri debent, suam Ecclesiā (quam singuli quiq; ex Sectarijs pro vera vtiq; Ecclesiā venditant) vna cum doctrina cuiusque sectæ propria totidem sæculis non fuisse, adeoq; nouam esse.

Secundo probatur id ipsum vniuersali inductione, per singulas ætates, singulasq; sectas, siue Ecclesiās à Catholica Ecclesiā diuersas, quotquot retro per mille annos, vsq; ad Lutherum, ex Ecclesiastica historia reperiri aut nominari possunt. Nulla enim penitus hæresis, nulla secta, nullus hominum cœtus, nulla domus, nullus angulus ostendi potest, quantumuis minimus, intra mille annos Lutherū antegressos, qui eandem cum Lutherō, aut cum Zuinglio, aut cum Caluino, aut cum Anabaptistis, alijsq; singulis huius temporis sectis fidem habuerit; quiq; non in pluribus, iisdemq; grauissimis fidei dogmatibus & articulis, ab iisdem huius temporis sectis dissideret. Quam inductionem prolixè & ex instituto digessi & exposui part. 2. Anatom. confess. August. demonstrat. 2. §. 5. quam ad vitandam prolixitatem hoc loco prætermitto; cum præsertim hætenus (ab annis iam duodecim) à nullo Sectariorum impugmata, necdum expugnata sit.

Solum a noto, neq; Waldenses, neq; Wicelsum, neq; Hussium, neq; Piccarditas, eadem cum huius temporis Sectarijs fidem habuisse; quantumuis hi nonnunquam eos velut eiusdē fidei socios ac testes aduocare velle videantur. Etenim quod ad Waldenses attinet, constat ex Aenea Syluio de orig. Bohem. cap. 33. & 35. Antonino, Prateolo, & alijs, eos complures in fide errores secutos fuisse; tam Sectarijs plerisq; huius temporis, quā nobis contrarios. Nimirum 1. vrente carnis libidine, omnem carnalem comixtionem, tam inter viros, quam inter foeminas esse licitam. 2. sacerdotes pauperes esse debere, & sola contentos elemosyna. 3. Eucharistiam consecrari oratione dominica, septies repetita. 4. Non posse plecti à Iudice nocentes. 5. Omne Iuramentū Christianis esse interdictum. 6. viro perfecto non esse manibus laborandum. 7. omnem potestatem etiā Ordinis amitti per peccatum mortale. 8. Non opus esse certa vocatione, ad prædicandum Verbum Dei. 9. Nullam aliam orationem admittendam, præter orationem dominicam. De quibus etiam Lutherus in Colloq. German. cap. de Schwermeris ait, eos credidisse, solam fidem abq; operibus non iustificare, sed oportere esse charitate formatam, de imputata iustitia nihil sciuisse. &c.

Wicelsum constat, docuisse inuocationem

B. Virginis, cultum reliquiarum & imaginum, septē Sacramenta, animarū purgatorium: quem proinde velut heterodoxum damnat ipse Philippus Melancthon in epist. ad Fridericum Myconium, & in Apolog. artic. 8. & cap. de humanis traditionibus.

Similiter Ioannes Huss, contra huius temporis Sectarios docuit, Sanctorum inuocationē, cultum reliquiarum, Indulgentias, cœlibatum Sacerdotum, Monarchiam Papæ, necessitatem bonorum operū, septem Sacramenta, transubstantiationem in Eucharistia, sacrificium Missæ, adorationem Corporis Christi in Eucharistia, confessionem auricularem, purgatorium &c. Vt idcirco etiam Lutherus in assert. a. 30. asserat; Si ille fuit hæreticus, se plus decies esse hæreticum. Et in colloquijs germanis cap. de Antichristo ait: Ioannem Hussiam præter omne meritum trucidarunt & combusserunt; cum tamen à Papatu ne latum quidem unguē recesserit. Nam idem quod illi docuit: solum illorum vitia & malam vitam infectatus est. Quam tamen Lutheri exaggerationem falsam esse constat.

Similis ratio est Piccarditarum siue Adamitarum, qui sub idem tempus anni 1420. à Piccardo quodam, ex Gallia Belgica oriundo, (qui se postea Adamum vocauit) propagati, præter communes Hussitarum errores, etiam hos adiecerunt. 1. Piccardus ipse filius Dei vocari voluit. 2. Omnes nudi incedebant. 3. connubia eis promiscua fuere, & execranda. 4. Cæteros dicebāt seruos, se vero liberos: qui etiam magna ex parte delecti fuerunt gladio ab ipsomet Zifka Hussita, vt ex Aenea Syluio refert Prateolus: & quos ipse etiam Lutherus velut hæreticos damnat. Nam in resolutione conclusionis 15 ait: Quod si etiam tempore Apostolorum non fuisset purgatorium, vt superbis fastidiosus Piccardus, nunquid ideo credendum est hæretico, vix quinquaginta annos nuper nato, & fidem tot seculorum falsam esse contendenti? Et lib. de decem præceptis scribit idem Lutherus Verum ne Piccardi, infelices hæretici, suas à me partes adiutus confidant.

Ex quibus etiam simul patet responsio ad testes veritatis ab Illyrico productos. Nullus enim est, qui non in pluribus fidei articulis ab Ecclesia seu Lutherana seu Caluiniana, aut alia quauis Sectariorum Ecclesia dissenserit; præterquā quod in ijs etiam continentur quidam aperte impij, manifestiq; & hæretici & pagani, vt pluribus ostendi in Dioptra fidei lib. 2. c. 16.

Tertio probatur eadem pars Minoris, ipsa facti euidencia. Cum enim manifestum sit, Lutherum primum circa Annum Christi 1517. fidem nouasse, ac in fidei doctrina toti Ecclesiæ tunc existenti sese opposuisse, plane constat, immediate ante Lutherum neminem fuisse, cum quo Lutherus in fidei doctrina conspiraret. Eadem est aliorum Nouatorum ratio.

Accedit, quod cum ob eam ipsam causam sæpe sæpius à Catholicis postulatum fuisset, vt intra proximos mille annos, aliquam Ecclesiā siue cœtum, aut vel vnum saltē hominem nominarent, qui in fidei doctrina, omnibusq; ac singulis fidei articulis, idē sensisset, quod ipsi sentiunt,

id hæcenus præstare nunquã potuerunt, imo nec præstare serio tentauerunt. Cuius rei documentũ hoc esto. Cum enim Ægidius Hunnius, Saxonicus olim Prædicans, & Academia Wittenbergensis Professor, in suo Examine præfationis, quæ Colloquio Ratisponensi Anni 1601. Monachij recuso præfixa erat, dixisset Ecclesiam Catholicam dici, quia credat & profiteatur doctrinam Catholicam Catholicis libris à Deo prodatam, & ubique, & semper, & ab omnibus fidelibus, maxime vero SS. Prophetis & Apostolis creditam; ac mox ibidẽ sane perquam fidenter adiecit: Quod ipsum de nostra Ecclesia (rumpantur v' illa Papa) vere cum laude prædicare possumus: huic ego tam audaci ipsius, ne dicã impudenti iactationi, in Apologia eiusdem præfationis cap. 5. Anno 1603. edita, his ipsius verbis respondi. Ad idem ergo, Hunni, & proba tuam Ecclesiam, tuæque seu fidei seu perfidie consortes, semper absque ulla temporũ interruptione, saltem per mille hos annos, ne ulterius progrediamur, incolumes perstitisse. Neque vero id de omnibus fidei quæstionibus, aut etiam quibuslibet ceremonijs, quas etiam in vera Ecclesia pro varietate temporum mutari licitum fuisse, nemo sanus dubitat; sed de fundamentalibus duntaxat fidei capitibus, à te postulo, ut nimirum probes, à tempore S. Gregorij Magni (ex quo scilicet tempore præcipue ad Antichristianismum defecisse clamatis Ecclesiam) semper & singulis annis fuisse aliquos, qui sequentia (simul omnia) crederent. I. Christum secundum humanitatem esse ubique. II. Eum non reipsa & vere quoad animam, descendisse ad inferos; quod nimirum ex Voiquistarum errore sequitur. III. Eum non esse in Eucharistia ante sumptionem & usum. IV. Eum in Sacramento Eucharistia non esse adorandum. V. Vnus speciei sumptione in Eucharistia sacrilege violari diuinum præceptum, & mutilari Sacramentum. VI. Sacrificium Missæ esse abominationem & idololatriam. VII. Non esse septem, sed tantum duo, aut tria Sacramenta. VIII. Sacram scripturam, & quidem ijs duntaxat libris contentam, quos iam pro Canonici agnoscitis, esse unicam normam omnis fidei doctrinæ: ac proinde nihil diuina fide credendum, nisi quod expresse atque adeo in specie in sacra Scriptura contineatur. IX. Romanum Pontificem non esse Caput totius Ecclesiæ, sed Antichristum. X. Sanctorum inuocationem Catholicis consuetã esse Idololatriam. XI. Sanctorum imaginum & reliquiarum cultum esse idololatriam. XII. Non esse purgatorium. XIII. Indulgentias à Pontifice distribui solitas esse inanes. Nec posse inter Ecclesiæ membra, unũ alteri seu viuo seu defuncto quoad penam temporalis remissionem, propria satisfactione prodesse. XIV. Iustum bonis suis operibus non mereri vitam æternam; quin potius opus hac intentione factum, esse Deo exosum. XV. Hominem sola fide iustificari. XVI. Ieiunia Ecclesiastica conuellere licitum esse. XVII. Vota & vitam monasticam, iuxta regulas cuiusq; ordinis institutam, esse superstitiosam. &c.

Hæc tu mihi, Hunni, ut plura taceam, ostende, semper in Ecclesiâ his mille annis ab aliquibus credita fuisse. Quod si hoc de multis ostendere non potes, ostende saltem de paucis. Si nec hoc potes, ostende saltem ataribus singulis unum aliquem (quamquam hoc alioqui ad Ecclesiæ perpetuitatem tuendam per se nimis parum esset) qui eiusmodi vestra dogmata, ut præcipua fidei capita crediderit & pro-

fessus fuerit. Sed quia satis scio ne hoc quidem unquam, aut poteris, aut voles; ostende saltem uniuerso ipso tot seculorum numero præteritis, inquam, mille annis, usque ad Lutherum, extitisse vel unicum, qui vel ad momentum aliquod temporis, quoad suprãdicta illa capita, vobiscum per omnia senserit. Ostende hoc, Hunni; non iam ut illa rumpantur Papa; sed ne alioqui ob ingens hoc tuum & urgentissimum mendacium, quo dixeras, Ecclesiæ tuæ doctrinam ubique, & semper, & ab omnibus fidelibus, maxime vero Sanctis Prophetis & Apostolis creditam, tibi rumpantur illa. Ostende, si vir probus es; si existimationi tuæ amans; si salutis animarum sitiens; si non verisipellis tergiversator; si non mendax veterator es: ostende inquam unicum eiusmodi fidelem in hac tota tot annorum serie.

Nec de Apostolis iam, vel Prophetis quæro; quos tamen ipsos certum est ab aduersarijs nostri temporis dissensisse: sed de unico fidele qui intra spatium mille annorum ante Lutherum vixerit. Semper enim, ais, & ubique, & ab omnibus fidelibus fuisse creditam: edic Hunni, nomina unum, non requiro multos; quamquam & hos deberes, si mentiris non es: neque peto unum quilibet atate demonstrari, quamquam & hoc ob illud tantum semper iure poscerem, sed vel intra decem seculorum decursum, virum unicum; & nec hoc quidem, qui omnia omnino vestra fidei pronuntiatã tenuerit; sed principalia saltem & fundamentalia illa vestra fidei capita crediderit.

Nec tu mihi infanteshic nomina, quos ante Lutherum, in Ecclesiâ Catholica baptizatos citã mors rapuit, caloque præmaturos intulit. Primum enim tu ipse præter infantes alios fideles fuisse asseris. Ecclesiâ, inquis, electorum, licet pusillus grex fuit mansitque Ecclesiâ Catholica una cum baptizatis infantibus, qui abrepti sunt, antequam famosa illa venefica cor eorum vulneraret ac peruerteret. Ex illo ergo, ut ais, pusillo grege, quem una cum infantibus orthodoxum permaussisse dicis, vel unicum atē ostendi peto, qui præteritis mille annis ante Lutherum, vel unum annum, vel unum mensem, vel unum diem, vel unum saltem temporis momentum illa vestra fidei dogmata tenuerit.

Quod si præter infantes neminem dabis, ut profecto nunquam dabis, dicam te mentitum esse, quando alium pusillum gregem, præter infantes, ante Lutherum semper orthodoxum fuisse iactabas. Dicam etiam te ineptire, quando ut Ecclesiâ tuâ uniuersalitatẽ tuearis, solos producis infantes; quasi Ecclesiâ sine Pastoribus, sine Doctoribus, sine externa fidei professione esse possit; contra Apostolum, qui contrarium apertissime pronuntiat cit. loco Ephes. 4. Dicam postremo te insanire: infantes enim, quos nominas, nostri sunt, non vestri; à nobis, & in nostra Ecclesiâ Catholica baptizati, non in vestra, quæ tunc adhuc nulla fuit.

Quod si impudens esse perges, ego, proteruẽ Ecclesiâ tuâ vendicare studebũ, & forsã etiam dixeris, eos omnia omnino vestra fidei capita actualiter credidisse, tunc à te vicissim petã, ut hanc ipsã adeo confidentẽ (ne dicã stultam) assertionẽ unius salte fidelis diserta testificatione comprobata facias; infantes nimirũ illos actualiter credidisse, & illa quidẽ ipsã fundamentalia vestra fidei dogmata credidisse. Quod si clamabis tantũ: Infantes nostri sunt, ad nostrã Ecclesiã pertinent; nostra dogmata crediderunt; id scriptura loquitur, id Propheta, id Apostoli testatur: non

credo, sed aio te impudentissime mentiri, & vel scripturas non intelligere, vel turpissime pro tua libidine in alienos sensus rapere, & ad tua figmenta trahere. Idque vel ob hoc ipsum confidentissime ac verissime dicam, quod neminem ex omni vetustate preferre potes, qui scripturas eo modo intellexerit, quo tu illas per insolentissimam soliditatem interpretaris &c. Satis intellexisti, Hunni, quid velim: idque ut quam primum facias etiam nunc atque etiam rogo. Quod si nimis multa fundamentalia fidei vestrae dogmata tibi commemorasse videbor, excipe quae vis, etiam alia, si lubet, reponere; modo fatentis, te ea quae excipis in tota antiquitate ab aliquo orthodoxo credita fuisse demonstrare non potuisse. Iudicet caelum & terra inter me & te Hunni, an non aqua sit haec mea postulatio.

176 Ita iam dudum ego ad Hunnium; non plane ut vides, Lector, dicis causa, vel ioco hanc ad eum postulationem iterum iterumque inculcans; sed ex animo prorsus ac serio, vt in re omnium grauisima & maxima: in qua si vlla causa fiducia, par erat, preces ac postulata tanta aequitate nixa incassum non cecidisse: praesertim cum ipsi nostri sint accusatores, nosque velut noui homines, de antiqua verae fidei possessione, ac ex ipso Apostolorum semine propagatae gentilitatis eijcere ac exturbare nitantur. Sed neque Hunnius; neque alius quisquam, eius loco, his viginti iam proxime elapsis annis, proposita a me quaestioni ac prouocationi respondit. Imo Hunnius paulo post scriptum illud Apologeticum a me editum, catarrho, ut aiunt, suffocatiuo, ut ego vero interpretor turgentissimo illo sui mendacij tubere paulo antea relato, infeliciter extinctus est.

177 Neque Iacobus Hailbrunnerus Neoburgensis praedicans, olim in disputatione Ratisponensi Hunnij collega, in suo Acatolico volumine, quadriennio post illam meam ad Hunnium per scriptam prouocationem edito, art. 15. c. 7. cum hoc ipsum argumentum tractaret, aut vllam huius prouocationis mentionem facere ausus est; vel diserte quidquam ad propositum respondere potuit: sed tergiversationibus, dissimulationibus, puerilibus elusionibus, mendacijs, & calamnijs rem neminem transiegit; quando nec ipse, nec ex omni Sectariorum caterua quisquam, intra mille proximos annos Lutherum antegressos, vllum nominare aultum, seu rationis compotem potuit, aut vnamquam poterit, qui eandem cum ipsis fidem vel in praecipuis saltem fidei articulis palam professus fuerit; vt contra eundem Hailbronnerum fustus demonstraui 2. part. Anatom. Confess. August. demonstrat. 2. vbi ad omnes Hailbronnerianas nugas sigillatim respondi.

178 Obijciunt primo, se habere Christum & Apostolos suae fidei professores. Sed facile respondetur, hunc esse thraconismum omnibus haereticis consuetum: omnes enim iactant, suam doctrinam ad vnguem esse doctrinam Christi & Apostolorum; qui tamen vel ex hoc ipso de mendacio apertissime conuincuntur, quod post Apostolorum tempora, nec vnum ostendere possunt Christianum doctorem, qui cum ipsis idem per omnia, quoad fidem, senserit; nec vllam Ecclesiam, in qua talis

doctrina continuo durauerit; imo nec vnum fidelem hominem, qui eam doctrinam diserte fuerit professus, monstrare.

179 Obijciunt secundo; fuisse tamen aliquam Ecclesiam inuisibilem electorum, qui veram, adeoque eandem cum ipsis doctrinam, saltem in fundamentalibus fidei articulis habuerint. Respondetur fuisse semper aliquam Ecclesiam, in qua fuerint aliqui Sancti & electi, plane fatemur; eam vero Ecclesiam fuisse inuisibilem, figmentum est praedicticium, toti scripturae, soli Ecclesiae visibili & ad Ecclesiam visibilem scriptae contrarium, ex qua iam dubio praecedenti euidenter ostendimus, nullam dari veram Ecclesiam Christi inuisibilem. Multo impudentius mendacium est, Ecclesiam illam Electorum ex ijs aut aliquo eorum constituisse, qui eandem cum sectarijs fidem essent professi; quando nullum talem electum ostendere possunt.

180 Quod vero de fundamentalibus fidei articulis addunt, mera tergiversatio est; non solum quia si iure cum ipsis foret agendum, aduersarijs plane demonstrandum incumberet, singulis articulis fuisse aliquos, qui in omnibus ac singulis fidei articulis, eandem cum ipsis fidem essent professi; sed etiam quia nec ipsi particulatim explicant, aut explicare possunt, quosnam praecise fundamentales fidei articulos intelligant. Et quod amplius est; Quosquos demum illis assignare lubeat fundamentales fidei articulos, in quibus a nobis ipsi dissentiant, nunquam sese, a quibus constructi tenentur laqueis expedient; quia nunquam ostendere poterunt, Ecclesiam aliquam continuam serie ab Apostolis vsque continuatam, quae in eiusmodi fundamentalibus fidei articulis, eandem cum ipsis Sectarijs fidem professam fuerit.

181 Quod ita ostendo. Nam Iacobus Hailbrunner in suo Acatolico volumine a. 15. c. 7. pag. 478. fundamentales fidei articulos explicare volens ait: *Satis pro ratione temporis, quod in fundamento, & principalibus Christiana doctrina de unico nostro Mediatore, Redemptore, & Salvatore nostro IESU CHRISTO, atque adeo de unica via salutis aeternae idem nobiscum senserint.*

At vero hoc ipsum eorum fundamentum, quod Christus sit vnicus Mediator, Saluator ac Redemptor noster, eo quidem sensu, quo ab ipsis explicatur, non solum hoc significat, quod verba ipsa per se & secundum litteram sonant, vt scilicet absolute, diserte, & sine haesitatione profiteamur & credamus, Christum esse vnicum Saluatorem ac Redemptorem nostrum, vnicumque ac supremum Mediatorem; vt pote quod etiam Catholici omnes vno ore ac libentissimis animis fatentur, vt contra eiusdem Hailbunneri calumnias ex instituto demonstraui in libro germanico, quem inscripsi *das Keigerisch Lutherthumb* part. 1. §. 3. & 5. Sed insuper etiam haec omnia pronuntiata in se continent. 1. Solam fidem sufficere ad salutem. 2. Sacramenta nullam vim habere iustificandi ex opere operato; ac proinde nec paruulis prodesse baptismum ad salutem, nisi actualiter credant. 3. Nulla esse merita bonorum operum. 4. Nullam satisfactionem pro redimenda poena temporali peccatorum. 5. Nulla suffragia mortuorum. 6. Nullum

purgatorium. 7. Nullum Sacrificium Missæ. 8. Nullam Sanctorum inuocationem. 9. Nullam veram absolutionem Sacerdotalem à peccatis. 10. Nullas Indulgentias Ecclesiasticas. 11. Nullam propriam sanctitatem, & iustitiam internam coram Deo. 12. Nullam Monasticæ professionis sanctitatem.

Hæc, inquam, omnia & singula continet, ex mente aduersariorum, illud fundamentum ipsorum, vt vocant, de Christo vnico Salvatore, Redemptore, & Mediatore, siue de vnica via salutis.

Quæ quidem cum adeo cõmunia sint omnium Sectariorum huius temporis dogmata, non Lutheranorum modo, sed etiam Zuinglianorum, Calvinistarum, Anabaptistarum, & Trinitariorum; nunquã tamen ipsi ostendent, semper in Ecclesia extitisse aliquos, non aperte etiã ipsorum iudicio hæreticos, qui in eiusmodi articulis eandem cum ipsis fidem professi fuerint.

183 Id quod multo magis etiam vim ac robur habet, contra Philippum Melancthonem in Apologia Augustanæ confessionis a. 7. de Ecclesia, vbi ad fundamentum illud aliquanto plus require videtur, cum ait: *Dicimus, existere hanc Ecclesiam, videlicet verè credentes ac iustos, sparsos per totum orbem, & addimus notas, puram doctrinam Euangelij, & Sacramenta. Et hæc Ecclesia proprie est columna veritatis. Retinet enim purum Euangelium, & vt Paulus inquit, fundamentum, hoc est, veram Christi cognitionem, & fidem. Quæ sane vera Christi cognitio & fides, proprie loquendo, non solum articulum illum de vnico nostro Mediatore & Redemptore Christo, sed etiam articulum de Christi diuinitate, passione, & morte, deque extremo eius iudicio, de eius prædicatione, Apostolorum ipsiusque Spiritus sancti missione, aliosque similes articulos comprehendit.*

184 Quæ cum ita sint; iterum nunc atque iterum ego vniuersos, quotquot vsipam extant, Sectariorum Ministros, hac charta prouoco, vt saltè capitalia suæ fidei puncta, vnicum, vt ipsi aiunt Salvatorem ac Mediatorem Christum, vnicaque salutis æternæ viã, ipsamque veram Christi cognitionem ac fidem concernentia, ostendant, ab Apostolorum tempore ad nos vsque continuata successione, in aliqua vera Christi Ecclesia, quocunque nomine eã de cætero appellent, corde credita ad iustitiam, & ore ad salutem confessa fuisse: aut quia hoc non possunt, fateantur, suam Ecclesiam continuo ad nos vsque per illos mille & quingentos annos non perdurasse; ac proinde veram Christi Ecclesiam non esse.

Obijciunt tertio; id ipsum fuisse diuinitus prædictum; seriem ac successionem puræ Ecclesiæ Christi interruptum iri, per apostasiam ac defectionem à vera fide, & regnum Antichristi. Danielis 12. Matthæi 24. 2. Thessal. 2. 1. Timot. 4. 1. Ioannis 2. 2. Petri 2. & in Apocalypsi Ioannis. Ita Hailbrunnerus articulo 15. cap. 9. & 10.

185 Respondetur, hoc esse mendacium Prædicantium. Nusquam enim, si tota scriptura à capite vsq; ad calcem perlegatur, inuenitur in ea assertum, totam Christi Ecclesiam, seu omnes simul

Doctores Ecclesiæ, aliquo tempore circa fidem errare, aut vllis circa fidem erroribus infici posse. Sed hoc solum in scriptura locis cit. dicitur, tum falsos Prophetas & Doctores exorturos, qui *seducant multos*; quod etiamnum hodie videmus & experimur in Luthero, ac eiusdem, asseclis prædicantibus, alijsque huius temporis Sectarijs, tum sub tempus Antichristi, cuius prodromos esse hodiernos Sectarum Magistros credimus, insignem quãdam à fide apostasiam euenturam esse.

186 Quin etiam vterius fatemur, singulos per se fideles, quantumuis sanctos & doctos, imo etiam cæteras qualque Ecclesiæ particulares, per se errare posse: at vero vniuersam Ecclesiam Catholicam simul vel circa minimi articuli fidem errare posse, hoc scriptura nusquam dicit, sed aperte negat, vt dub. præced. demonstratum, & vel ex ipsis à Prædicante citatis locis colligitur.

Nam illo ipso loc. cit. Matthæi 24. dicitur: *Surgent enim Pseudochristi, & Pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* En vides futurum non esse, vt omnes etiam electi in eiusmodi perniciosos errores inducantur. Eodem modo 2. Petri 2. non dicitur futurum, vt cuncti, sed vt multi sequantur Pseudoprophetas. *Et multi, inquit Apostolus, (non omnes) sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur.* Cætera quæ à Sectarijs obijciuntur, quia leuioris momenti sunt, prætermitto. Quæ tamen omnia & singula; vt & hæc vniuersam demonstrationem prolixè edisserui & explicauit in Anatomia confess. August. part. 2. demonstrat. 2.

187 Quinta demonstratio desumitur ab eadem tertia Ecclesiæ proprietate & nota, scilicet esse Catholicam; quatenus eo nomine significatur, vniuersalitas locorum, à qua ita argumentamur. Proprium est Ecclesiæ veræ, ex quo primum tempore per Apostolos fundata est, diffusam esse per totum orbem cognitum; ita quidem, vt non angustis locorum spatijs conclusa, sed vsque ad finem mundi toto orbe cognito diffusa & propagata spectetur: hoc autem vlli Sectariorum huius temporis cœtui, si per se singuli, vti necesse est, spectentur; conuenit: Ergo sola Ecclesia Catholica est vera C H R I S T I Ecclesia. Maior huius syllogismi testimonijs scripturæ, ac SS. Patrum, constat ex dubio præcedenti.

188 Minor propositio quoad vtramque partem, probatur ipsa, vt ita dicam, oculari euentia, Nam quod ad Ecclesiam Catholicam attinet; constat, eam non solum per singulas Europæ Provincias, puta Italiam, Germaniam, Galliam, Hispaniam, Poloniam, Hungariam, Dalmatiam, sed etiam per cæteras orbis partes vniuersas, puta, Asiam, Africam, ac Indiam, tam occidentalem, quam orientalem, ipsamque adeo Americam & nouum orbem diffusam esse, ac quotidie magis magisque per Catholicos Prædicatores diffundi ac propagari.

E contrario Lutheranismus aliquam tantum

Germanicæ partem; Zuinglianismus solam Helueticæ partē; Calvinismus solas quasdam Gallie, Britaniæ, Belgij, certe in Germania vix quidquam amplius obtinet. Anabaptismus per Morauiam, Austruam, & Hollandiam fere tantum grassatur; Trinitarij Hungariæ & Transyluanicæ parte contenti sunt.

189 Et hæc quidem ita nunc dicimus, postquam Lutherō & Sectarijs ex eo prognatis, vnus iam seculi decursu data est potestas crescendi. At vero si ad prima eos incunabula reuocemus, quam angusto gurgustio initio continebatur Lutheranismus; vnus scilicet Wittebergæ mania non egressus. Quam angustus initio Calvinismus, sola prope Geneuæ contentus. Et tamen eò iure reuocantur Sectarij vbi nati sunt, primamque lucem conspexerunt. Quia si vel in suis primordijs eorum vnaquæque Ecclesia: vel vnica proprietate veræ Christi Ecclesiæ, post Apostolorum prædicationem, debita destituitur, vera tunc esse non potuit Ecclesia; si autem tunc, & in ipsis suis incunabulis, vera non fuit Ecclesia, nec iam esse potest, quando præsens à priori diuersa non est. Agnouit hanc suæ Ecclesiæ paruitatem ipse Lutherus in Colloq. Isleb. de nouissimo die fol. 465. 6. cum ait: *Quid autem hoc sibi velle putas, quod nostrum Euangelium in angulis prædicatur? Quo pertinere censet, quod tota Asia & Africa Euangelio carent, & in Europa, & in Grecia, Italia, Hungaria, Hispania, Gallia, Anglia, & Polonia, nullum Euangelium prædicatur? Pusilla hæc prouincia Saxonie nouissimum diem nequaquam morabitur.*

190 Contra hanc demonstrationem, ex quâ vel solâ vniuersâ Donatistarum agmina funditus euerit ac pessundedit Augustinus in suo illo egregio libello de vnitæ Ecclesiæ, illud potissimum obijciunt Sectarij; hoc ipsum fuisse diuinitus prædictum, Catholicam Ecclesiam sub Antichristi regno ad eam fuisse paucitatem ac pene vastitatem redigendam; vt si fieri potuisset, in errorem etiam electi fuissent inducti. Matthæi 24. Ita Hunnius in examine præfationis Protocolli Monacensis, & Iacobus Hailbrünerus in suo A Catholicone.

Respondeo id ipsum quidem iam olim aduersus Augustinum obieciſſe Donatistas cit. lib. de vnitæ Ecclesiæ cap. 13. *Sed postea*, inquit, orbis terrarum apostatauit, & sola remansit Donati communio. Quod etiam in scripturis fuisse prænuntiatum, ibidem cap. 15. & 16. fuisse conantur ostendere. Verum cum eodem Augustino ibidem cap. 16. facile responderetur; Ecclesiam, iuxta scripturæ vaticinia, ita deficere necdum potuisse, vt ex illo ipso capit. 24. Matthæi colligitur; quia finis mundi nondum adest; qui adesse prius non potest, quam prædicatum sit Euangelium per vniuersum orbem. *Sunt autem adhuc*, inquit Augustinus, *nonnullæ gentes* (imo multæ gentes, si vti par est, huius temporis historijs fidem habemus) *in quibus nondum est Euangelium prædicatum: necesse est autem impleri imnia, quæ de Christo & Ecclesia prædicata sunt. Oportet ergo & in eis prædicari, quod cum impletum fuerit, tunc erit finis.* Ita Donatistis Augustinus:

Tom. III.

qui etiam hoc argumentum vocat *evidentissimum*, quod aduersarijs omnino *auferat laborem quaerendi, unde probent, Ecclesiam mundum perditum, ad solos Afros* (seu Germanos &c.) *redactam.*

191 Respondeo secundo iuxta eundem Augustinum; si omnes etiam Antichristi persecutiones, & à fide eiusdem temporis defectiones, in scripturis prædictæ expendantur, nusquam colligi, Ecclesiam veram Christi ita defecturâ, sub Antichristi tyrannide, vt idcirco per totum orbem non sit diffusa: sed potius contrarium, vt videre est ex parabola zizaniorum Matthæi 13. vbi dicitur: *Sinite utraq; (triticum simul & zizania) crescere vsq; ad messem; & in tempore mesis dicam mesoribus, colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum; triticum autem congregate in horreum meum.*

Quem ipsum locum aduersus Donatistas vrgens Augustinus lib. de vnitæ Ecclesiæ cap. 14. ait: *Dicit & Dominus de super seminato zizania: Sinite utraque crescere vsque ad messem, id est, triticum & zizania. Et ipse interpretatur messem finem esse seculi, agrum vero, vbi utrumque seminatum est, mundum esse. Oportet igitur vsque in finem seculi crescere utrumque per mundum. Unde iam non permittuntur isti (hæretici) suspicari, aut asserere, quod dicunt, omnes bonos defecisse de mundo, vt in sola parte Donati remanerent. Conantur enim contra certissimam sententiam Domini dicentis: Ager est hic mundus: Et sinite utraque crescere vsq; ad messem: Et mesis est finis seculi.*

192 Et ibidem capit. 15. de iisdem Donatistis loquens Augustinus: *Dicunt, inquit, de Apostasia orbis terrarum dictum esse, quod ait Dominus, Filius hominis veniens putas inueniet fidem in terra? Sed respondet Augustinus: Nos intelligimus (hoc) dictum vel propter ipsam fidei perfectionem, quæ ita difficilis est in hominibus, vt in ipsis quoque admirabilibus sanctis, sicut in ipso Moysè, inueniatur aliquid vbi trepidauerint, vel trepidare potuerint; vel propter illam iniquorum abundantiam, & paucitatem bonorum, de qua satis diximus. Propterea enim tanquam dubitans hoc Dominus dixit. Neg enim ait, Veniens Filius hominis non inueniet fidem in terra; sed putas, inueniet fidem in terra? Cui vix, cuncta scienti & præscienti, de aliqua re dubitare non conuenit; sed illius dubitatio nostram dubitationem figurauit; quia propter multa scandala circa finem seculi pullulantia, hoc quoque erat quandoque infirmitas humana dictura.*

193 *Unde in psalmis dicitur, Dormitauit, anima mea præ tadio; confirma me in verbis tuis. Quare dormitauit anima mea præ tadio, nisi propter illud quod Dominus ait (cit. Matthæi 24.) Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet caritas multorum. Et quare, confirma me in verbis tuis, nisi propter id quod sequitur. Qui autem perseverauerit vsque in finem hic saluus erit? Ex quibus colligit Augustinus: Sunt ergo per totum mundum, in quibus, quoniam abundat iniquitas, refrigescit charitas multorum; & sunt rursus per totum mundum, qui perseverando vsque in finem saluerunt: quia sinite, inquit, crescere utraq; vsq; ad messem: & mesis est finis seculi, ager autem mundus.*

Et tandem concludit Augustinus: *Definant ergo isti, si respondere huic epistolæ (seu demonstrationi) parant, ea testimonia commemorare, quæ nos cum ipsis*

commemoramus, vel in perditionem Iudaorum, vel in
 Xizania, siue paleam, siue malos pisces totius mundi. Et
 sicut nos manifestissimis testimonijs asserimus Ecclesiam
 toto orbe diffusam, sic & ipsi manifestu aliquid proferant,
 unde ostendant, esse prædictum, cæteris gentibus à fide
 Christi pereuntibus, solam Africam, siue Saxoniam
 &c.) remansuram, & quocunque Episcopi (seu præ-
 dicantes) ex Africa (Saxonia) mitterentur.

194 Adde denique, calumniatores esse prædican-
 tes; quando in supradicta obiectione supponunt,
 Papam esse Antichristu, & ex ea hypothese pro-
 bare nituntur, Ecclesiam veram ita debuisse de-
 ficere, iuxta Christi prædicationem Matthæi 24.
 cum tamen hoc ipsum adeo execrabile figmētum
 vel ex eo ipso Matthæi loco validissime refutetur;
 ex quo constat, abbreviandos fore dies regni An-
 tichristi, propter electos. Qualis autem hæc esset
 abbreviatio, si, vt volunt Sectarij, Antichri-
 stus iam per mille & amplius annos in Pontificib⁹
 Romanis regnasset, vt ita scilicet diuturn⁹ fuerit
 regnum Antichristi, quam Christi; breuior peri-
 odus veræ Ecclesiæ Christi, quam Synagogæ An-
 tichristi; maior potentia diaboli, quā virtus Chri-
 sti. Sed de Pontifice ex instituto agendū est quæst.
 seq. Cæteras prædicantium obiectiones, totam-
 que hanc demonstrationem fusius explicauit 2.
 part. Anatomix confessi. August. demonstrat. 3.

195 Demonstratio sexta sumitur ex quarta pro-
 prietate Ecclesiæ, quæ est esse Apostolicam; &
 inter alia requirit, tum continuam successio-
 nem Pastorum & Doctorum, ab Apostolis vsq; ,
 continuā serie, ad nos vsque permanentem; tum
 legitimam vocationem eorundem, vt ostendi-
 mus dubio præcedenti, ex qua proinde Ecclesiæ
 proprietate ita argumentamur. Proprium est veræ
 Ecclesiæ Christi, esse Apostolicam, adeoque; ha-
 bere ac retinere perpetuam successionem Pasto-
 rū & Doctorum, ab Apostolis continua serie ad nos
 vsq; propagatam: sed hoc inter omnes Ecclesias
 Christi nomen profitentes, soli Ecclesiæ Catholi-
 cæ conuenit. Ergo sola Catholica Ecclesia est vera
 Ecclesia. Maiorem propositionem huius syllogis-
 mi testimonijs scripturæ & SS. Patrum probauim⁹
 dub. præced. Minor quoad vtramq; partē constat
 ipsā euidentiā facti. Nam sicut Catholica Ecclesia
 in promptu habet exhibere Catalogum Episco-
 porum, tum eorum, qui in primaria Cathedra
 Romana totam Ecclesiam gubernarunt, tum et-
 iam aliorum, qui in vnaquaque Ecclesia particu-
 lari, debitam cum Romana sede consensionem &
 connexionē retinentes, præsederunt, ita impossi-
 bile est Sectarijs, continuatā Pastorum & Docto-
 rum suæ fidei siue Ecclesiæ serie pertexere: quan-
 do ipsimet aperte agnoscunt, plus mille ante Lu-
 therum annis propriam illam suæ fidei confes-
 sionem & doctrinam nusquam in Ecclesia fuisse;
 ita vt nec vnicum quidem Doctorem ostendere
 possint, qui eandem cum ipsis fidē fideiq; doctrinā
 habuerit & professus fuerit, vt euidenter patet ex
 dictis superius demonstrat. 4.

196 Quanti vero antiqui Patres fecerint hanc dē-
 monstrationem, adeoque continuam Pastorum
 & Doctorum successione, ab Apostolis nusquam
 interrupta serie continuatam, tam ad Ecclesiæ

Catholicæ veritatem, quam ad Sectarum aliarum
 quarumvis falsitatem comprobendam, luculen-
 ter pluribus Patrū testimonijs demonstrari par. 2.
 confessi. August. demonstrat. 4. ex quibus solius
 vetustissimi Irenæi testimoniū libet afferre. Ita
 enim loquitur l. 3. c. 3. contra hæreses: sed quoniam
 valde longum est, omnium Ecclesiarum enumerare suc-
 cessiones, maxima, & antiquissima, & omnibus cognita,
 à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ
 fundata & constituta Ecclesiæ, eam quam habet ab Apo-
 stolis traditionē, & annuntiatā hominibus fidem, per suc-
 cessiones Episcoporum peruenientē vsq; ad nos indicantes,
 confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sui pla-
 centiam malā, vel vanam gloriā, vel per cecitatem & ma-
 lam sententiam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc
 enim (Romanam) Ecclesiam propter potentiorē princi-
 palitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam; hoc est,
 eos, qui sunt vndiq; fideles, in qua semper ab his, qui sunt
 vndiq; , conseruata est ea, quæ est ab Apostolis tradita.

Et cum mox eam successionem Episcoporum in
 Ecclesia Romana vsq; ad Eleutheriū, suo tempore
 præsentē retulisset, subiungit: Hæc ordinatione, &
 successione, ea, quæ est ab Apostolis tradita, & veritatis
 præconatio peruenit vsq; ad nos. Et est plenissima hæc o-
 fensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in
 Ecclesia ab Apostolis vsq; nunc sit conseruata & tradita
 in veritate.

Et rursum l. 4. c. 43. Quapropter, inquit, eū, qui
 in Ecclesia sunt Presbyteri obaudire oportet, his, qui suc-
 cessionem habent ab Apostolis, sicut ostendimus; qui cum
 Episcopatus successionē charissima veritatis certum secun-
 dum placitum Patrum acceperunt. Reliquos vero qui ab-
 stinuerunt à principali successionē, & quocunq; loco colliguntur,
 suspectos habere, vel quasi hereticos & male senten-
 tia, vel quasi scindentes & elatos, & sibi placentes, aut
 rursus vi hypocritas, quæstus gratia & vana gloriæ hæc
 operantes. Omnes autem hi decidunt à veritate.

Eodem modo loquuntur cæteri Patres citati
 dubio præcedenti. Sane Augustinus contra ep-
 istolam fundamenti capit. 4. inter cætera fidei
 suæ motiua, ac veræ Ecclesiæ notas, hanc ipsam et-
 iam successionem refert: Tenet, inquit, in Ecclesia ab
 ipsa sede Petri Apostoli, cui pascentes oues suas post
 Resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præ-
 sentem Episcopatu, successio sacerdotum. Plura loc. cit.

Septima demonstratio sumitur ab eadem
 Ecclesiæ proprietate & nota, scilicet, esse
 Apostolicam, quatenus per eam significatur
 legitima Pastorum & Doctorum vocatio; per
 quam nimirum legitime ab ipso Christo, non se-
 cus ac ipsi Apostoli, ad id munus sint vocati, quā
 ita formamus. Proprium est Ecclesiæ Catholicæ
 habere Pastores & Doctores legitime à Christo,
 ipsoque Deo vocatos; hæc autem legitima voca-
 tio solum conuenit Pastoribus & Doctoribus Ec-
 clesiæ Catholicæ; non autem cæteris Sectariorum
 cœtibus: Ergo sola Ecclesia Catholica est vera
 Ecclesia.

Maior propositio constat tum ex dictis dub. præ-
 ced. tum ex illo Christi Ioānis 10. v. 1. Amen amen
 dico vobis, qui non intrat per ostium (nempe Christum)
 in ouile ouium; sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.
 Et Rom. 10. v. 15. Quomodo vero prædicabunt, nisi
 mittantur?

starum huius temporis magistrōs, nec mediate quidem & ordinaria vocatione à Deo vocatos fuisse, probatur non minus firmis rationibus. I. Quia ad nouam fidem mundo inferendam, secundum statum Ecclesie à Deo constitutum, nulla potest esse legitima vocatio, nec mediata, nec immediata, vt antea dictum.

II. Etiam si possibilis esset noua vocatio legitima, ad nouam fidem mundo inferendam, ad eam tamen nulla sufficere posset vocatio ordinaria & mediata, vtpote quæ non nisi ad ordinariam & receptam antea doctrinam verbiq; ministerium extenditur.

III. Lutherus, Caluinus &c. non habuit vocationem legitimam, nec à sola potestate ciuili, nec ab Ecclesiastica: Ergo nullam. Non à ciuili; quia huius non est vocare & ordinare ministros Ecclesie; sed hæc potestas ad eos pertinet, quorum est regere Ecclesiam, nempe ad Episcopos, Act. 20. v. 8. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisistis sanguine suo.*

207 Quod etiam ostendit continua praxis Ecclesie Act. 14. vers. 22. ad Tit. 1. vers. 5. & inauditum est in Ecclesia, à sola potestate ciuili constitutos fuisse pastores & ministros Ecclesie. Nec ab Ecclesiastica; quia vel habuisset eam ab ijs Ecclesie pastoribus & Præsulibus, qui ipsum consequuti, & ab eo ipso primum post apostasiam constituti fuerunt; aut ab ijs, qui eum eiusq; apostasiam antecesserunt. Non primum; quia sicut filius nō potest generare patrē, ita nec legitimam vocationem conferre potest vocatus ei, quo ipsemet vocatus est.

208 Neq; secundū dici potest; tum quia hac ratione fatendū erit Sectarijs, Ecclesiam Catholicā verā esse Ecclesiam, non hæreticā, vel Antichristianam, quæ nullā habet legitimæ vocationis cōferendæ potestatem; vtpote omnis Iurisdictionis sacræ & Ecclesiasticæ expers. Tum quia omnes illi, qui antecesserunt Lutheri apostasiam Ecclesie prælati, eius defecioni ac deformationi prorsus fuerunt contrarij: Ergo nullam eius facultatem fecerunt. Tum quia hac ratione dicendum foret, Lutherum accepisse vocationem suā, cum Sacerdos, Professor, vel Doctor crearetur: sed hoc non potest dici: quia Pastoribus, professoribus, & Doctoribus Ecclesie Catholicæ, in conferendo gradu, vel officio Doctoris, Prædicatoris, vel Professoris, non conferitur potestas indefinita & indeterminata, quālibet doctrinam seu fidem prædicandi & docendi, vt per se euident est, & patet ex formulis iuramenti, quæ Candidati, aut Professores futuri præstare iam olim etiam solebant: sed eam solum, quæ est ipsius vocantis Ecclesie Catholicæ fides.

Vocantur enim, & mittuntur, qui ab eis potestate accipiunt, tanquā Pastores huius Ecclesie, non alterius. Sicut qui pecoris pastor in ciuitate constituitur, in certis eiusq; comunitatis proprijs pascuis iubetur pascere pecus; non in alienis. Qui iudex constituitur, ex sue comunitatis, non alieni regnilegibus & moribus iubetur ius dicere, & proferre sententiam. Qui legatus est, vltra terminos suæ commissionis nullam habet potestatem.

Ita etiam Pastores & Doctores ab Ecclesia Catholica vocati, ad solā Ecclesiam Catholicā tuendā & propagandā; itemq; ad fidem Catholicā disseminandā & procurandā, non vero ad vllum opus seu ministeriū Catholicæ fidei & Ecclesie aduersum, quocunq; nomine seu reformationis, seu deformationis, appelletur, obeundū vocantur; nec ea vocatione vllam facultatem aliam, seu potestatem accipiunt.

209 Accedit, quod Lutherus, alijq; sectarū magistri, vt sacrificiū Missæ prorsus contemnunt, ita etiam Sacerdotij ordinē ad hoc sacrificiū institutū necessario rejicere debent. Per gradum vero Academicū Doctoratus, tametsi is testimonium sit & nota eruditionis eorū, quibus confertur, per se tamē nulla cōferitur iurisdictione ad Pastoris & Doctoris munus in Ecclesia obeundum necessaria: in quem proinde solū, legitima vocatio ad eiusmodi munera referri nullo modo potest. De qua re pluribus disserui part. 1. Anatomie demonstrat. §. & in Dioptra fidei l. 2. c. 27.

210 Ex quibus etiā patet, quam inaniter Lutherus suam vocationem nunc quidem ad gradū Doctoratus Theologici; nunc ad Professoris Theologi munus in Academia Wittenbergenſi acceptum, retulerit, vt videre est apud eundem tomo 1. Ien. germ. fol. 553. 73. 259. & tō. 5. fol. 492. & rursus tom. 1. Ien. germ. fol. 479. & 339. & tom. 5. fol. 357. cum tamen ipsemet fateatur, se iuramento adactum promississe, *vanas doctrinas, peregrinas, & ab Ecclesia damnatas non dogmatizare.* A qua vero Ecclesia damnatas? vtique Ecclesia Catholica, à qua hoc ei iuramentum fuit delatum. Et perquam ridiculum est, quod moderni quidam ministri scripserunt, eum formulam Iuramenti præstitisse, *ratione sui*, inquit, hoc est, suo proprio sensu, *non iuxta intentionem vocantium*, hoc est, perſida & nequitiosa mente: quod nec ipse Lutherus, vtpote tunc temporis adhuc Catholicus, concesserit, vt pluribus loco citato dictum.

210 Octaua demonstratio sumitur à quinta Ecclesie proprietate & nota, dub. præcedenti explicata, quæ est esse recte ordinatam; quo spectat certa & constans officiorum & graduum sub eodem capite, inter Ecclesie membra, distinctio ac subordinatio. Ex qua ita argumentamur. Proprium est veræ Ecclesie Christi, esse recte ordinatam, modo explicato: id vero solum conuenit Ecclesie Catholicæ; non autem vlli Sectariorū huius temporis cœui. Ergo, &c. Major constat ex dictis. Minor probatur; quia ad bonum ordinem corporis Ecclesiastici pertinet, tum aliquod caput visibile eiusdem scilicet ordinis ac rationis, cum ipso corpore Ecclesie, quam esse corpus visibile, non inuisibile ostendimus dub. præcedenti, tum etiam constans varietas & subordinatio membrorum, tam inter se, quam respectu Capitis; secundum, quam alij sint Pastores, alij oues; alij Doctores, alij discipuli; alij Clerici, alij laici; idque non momentanea & fortuita electione; sed constanti destinatione: vtrumque hoc conuenit Ecclesie Catholicæ, quæ & vna habet Caput visibile, Romanum

manum Pontificem, à quo omnes reguntur, ut patebit quæst. seq. & certam ac constantem retinet distinctionem graduum, & officiorum; ut scilicet alij constanti destinatione & ordinatione sint Clerici, alij sint Laici: item ut inter ipsos Clericos, ab infimo Lectoris seu Ostiarii vsque ad supremum Episcopatus gradum, pedetentim fiat gradatio.

Contraria omnia sunt apud Sectarios; vbi nulum visibile & supremum Ecclesiæ caput; vbi omnes nascuntur Sacerdotes tam viri, quàm feminae iuxta Lutherum in assert. 2. 3. & lib. de ministris Eccles. Vbi & ministerium verbi, & potestas conficiendi & administrandi Sacramenta etiã mulieribus attribuitur; iuxta Lutherum ibidem. Vbi etiã diabolus ipse potest Sacramenta conficere & conferre, iuxta Lutherum lib. de missa priuata. Vbi proinde ijdẽ sunt laici, qui clerici; vbi subito pastores ac superintendentes, qui nunquam fuerunt Lectores, aut Diaconi.

A qua confusione & ordinis perturbatione, contrahæreticos etiã argumentum sumit Tertullianus lib. de præscription, c. 41. vbi ait: *Non omitam ipsius etiã hæreticæ conuersationis descriptionem, quam fucilis, quam terrena, quam humana sit; sine gravitate, sine auctoritate, sine disciplina, ut fidei suæ congruens. &c. Pacem passim cum omnibus (etiã à sua fide alienis; vti non ita pridem Irenicus Caluinista David Paræus, cum Lutheranis alijsq; Heterodoxis affectant &) miscens. Nichil enim interest illis; licet diuersa tractantibus, dum ad vniuersum veritatem (Catholicam) expugnationem conspirent. Omnes tument; omnes scientiam pollicentur. Ante sunt perfecti Catechumeni, quam edocti. Ipsa mulieres hæreticæ quam procaces; quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repræsentare, forsitan et tinguere. Ordinationes eorũ temeraria, leues, inconstantes: nunc Neophytos collocant; nunc sæculo obstrictos; nunc apostatas nostros, ut gloria eus obligent, quia veritate non possunt. Nusquã facilius proficiunt, quàm in castris rebellium; vbi ipsi esse illis promereri est. Itaq; alius hodie Episcopus, cras alius; hodie Diaconus, cras Lector; hodie Presbyter, quicras Laicus. Namq; Laici sacerdotalia munera iniungunt. Ita de hæreticorum ataxia Tertullianus. Plura de hac re 2. par. Anat. conf. Aug. demonstrat. 6.*

Nona demonstratio sumitur à sexta Ecclesiæ proprietate & nota, quæ est esse visibilem, ad quam duæ conditiones requiruntur; nimirum vera fidei doctrina ac professio, & quædam excellentia, qua eximijs quibusdam signis eadem Ecclesiã omnibus conspicua reddatur, ut declarauimus dubio præcedenti. Vnde ad nostrum institutum ita argumentamur. Proprium est veræ Ecclesiæ Christi, semper esse visibilem & aspectabilem, ita vt & publica eius fidei doctrina & professio palam ac semper, ab ipso eius Ecclesiæ ortu, audita fuerit; ac ea simul conspicuis quibusdam notis inter omnes cæteras Ecclesias emicet, vt omnes prudenter credere possint, eam esse veram Ecclesiam; sed hoc soli Ecclesiæ Catholicæ; non autem vlli Sectariorum huius temporis cœtui conuenit: Ergo sola Ecclesiã Catholica est vera Ecclesiã. Maior huius syllogismi constat ex dictis dubio præcedenti.

Minor quoad priorem partem, nempe in Ecclesiã Catholica semper perdurasse eam, quam tuetur fidei doctrinam & professionem, constat ex dictis demonstrat. 4. Nec minus perspicuum est, in ea elucere excellentes quædam prærogatiuas ac notas diuini fauoris; vti sunt diffusio eius per vniuersum orbem, item sanctitas, vnitas, & consensus, & aliæ quas hætenus recitauimus; quibus etiã accedit vis & splendor miraculorum, quibus Ecclesiã Catholicam semper fulsisse, ex tota Ecclesiastica historia constat. Et quidem, eandem Ecclesiã miraculis etiã circa ea ipsa dogmata, quæ cum Sectarijs hodie controuersa sunt editis, admodum illustrem esse, putamur. 1. Circa & pro cultu sacrarum reliquiarum. 2. pro cultu sacrarum imaginum. 3. pro vsu signi Sanctæ Crucis. 4. Pro cultu sacrificij Missæ, & Sanctissimæ Eucharistiæ. 5. Pro cultu & inuocatione Sanctorum, tam ex scriptura, quam ex Sanctis Patribus alijsq; fide dignissimis historijs testatum fecimus 2. part. anatomia demonstrat. 9. §. 3. vsq; ad 9.

Secunda vtro pars eiusdem minoris, Ecclesiã scilicet Sectariorum non esse ad eum modum visibilem, facile probatur. Nam publicam fidem, doctrinam & professionem, vniuscuiusq; earum, Ecclesiarum propriam, plus mille annis in orbe vniuerso nusquam fuisse auditam, constat ex demonstrat. 4. & fatentur ipsimet Sectarij, qui propterea aiunt, veram Christi Ecclesiã toto eo tempore fuisse inuisibilem. Eadem vero Ecclesiã nullis insignibus notis & prerogatiuis conspicuas esse, sed potius in illis omnia esse contraria; cum in illis nulla sit vnio, nulla sanctitas, nulla locorum, vel temporum vniuersalitas, nulla successio, nullus ordo, ex dictis manifestum est.

Quibus accedit, quod omni miraculorũ splendore & attestazione prorsus destituatur. quæ res quanti facienda sit, ad veram aut falsam Christi Ecclesiam dignoscendam, hoc syllogismo breuiter ostendo. Nulla enim Ecclesiã, quæ & in se diuinorum miraculorum penitus expertis est, & aliena ab Ecclesiã illa, quæ diuinis miraculis, etiã circa controuersa dogmata editis, admodum illustris est, vere Christi Ecclesiã est: Ecclesiã Sectariorum omnes & singulæ, & in se diuinorum miraculorum penitus expertes sunt, & alienæ ab Ecclesiã illa, quæ diuinis miraculis, etiã circa controuersa dogmata editis admodum illustris est: ergo Ecclesiã Sectariorum huius temporis non sunt veræ Ecclesiæ.

Maior huius syllogismi probatur ex scriptura; ex qua non solum constat, DEVM semper miraculis nouæ vocationi fidem conciliasse, ac ex miraculis fidem exegisse, vt patet Exodi 4. & 8. Matthæi 10. & 11. Marci 6. Lucæ 9. & 10. Ioannis 10. 14. & 15. & 20. Actuum 2. 2. Corinth. 12. 1. Thess. 1. Hebr. 2. Apocal. 11. sed simul etiã ex eadem scriptura constat, iuxta Christi promissionem, eandem miraculorum virtutem semper in vera Christi Ecclesiã perduraturam esse, adeoq; etiã perdurare debere, vt patet Marci 16. v. 17. *Signa autem eos qui*

credide-

crediderint hæc sequentur, In nomine meo demonia eycient; linguis loquentur nouis: serpentes tollent: est mortiferum quid biberint non eis nocebit: super egros manus imponent, & bene habebunt.

218 Vbi tria adnotanda; primum; non obstante hoc, quod Christus ipse suam doctrinam ingentibus ac plurimis comprobabat miraculis, adhuc tamen necessarium visum fuisse, vt Apostolis quoque consimilis patratorum miraculorum potestas conferretur.

Secundum, non ea tantum miracula à Christo fuisse commemorata, quæ ex suo genere vniuerso, omnem naturalem seu creatam virtutem excederent, sed insuper etiam quædam alia, quale est, linguis nouis loqui, serpentes innocue tollere, à mortifero hauitu non lædi: vt ne statim, videlicet, cum aliquid eorum factum subinde à Sanctis & Catholicis vident, impudenter exclamare ausint nouatores, id diaboli ope, aut vi creatæ esse perpetratum. Neque vero existimandum est, Christum ea signa ita commemorasse, vt excludere voluerit alia, pleraque etiam maioris momenti, à seipso pro fidei confirmatione perpetrata; qualia sunt, visus & auditus restitutio, lepræ emundatio, paralysis curatio, mortuorum suscitatio &c: sed fit mentio eorum potissimum, quæ olim in Ecclesia solebant esse frequentiora.

219 Tertium est; eam potestatem non solum spectare ad Apostolos, sed ad eorum quoque successores, aliosque Christi fideles; ita quidem vt tametsi necessarium non sit, à fidelibus singulis eiusmodi edi miracula, certe tamen in vera Christi Ecclesia nunquam omnino desiderentur. Non enim Christus dixit, omnes eos, qui crediderint, ea signa esse sequutura; sed indefinite eos, qui crediderint, hoc est, Christi fideles; vbi tamen prorsus tanquam comes indiuiduus veræ Ecclesiæ adiungitur potestas & facultas miracula patrandi. Id quod ex verbis etiam præcedentibus probatur. Illud enim Christi mandatum, quod ibidem præcesserat, quodque miraculorum virtute concessa ob signauerat, *Euntes in mundum vniuersum, &c.* non ad solos Apostolos, sed etiam ad eorum successores, totamque adeo posteritatem Ecclesiæ pertinet; quandoquidem hætenus ad finem vsque mundi, nunquam defuerunt, nec deerunt nouæ gentes, quibus Christi fides prædicanda, ac miraculis confirmanda sit.

220 Eadem syllogismi maior, Ecclesiam diuinorum miraculorum penitus expertem, veram Ecclesiam non esse, &c. patet ex illo Christi Ioannis 14. v. 12. *Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horum facies: quia ego ad Patrem vado: quod ad eundem sensum explicandum est. In quem sensum etiam Philippus Melanchthon in caput 3. Matthæi ait: Sic postea sepe, quando mundus fere fuit oblitus promissionem & doctrinam Evangelij, tunc vocauit novos Doctores, vt post Nohe & Sem vocauit Abraham, deinde Ioseph, postea Moysen, postea Samuelem, Elsam & alios. Sic quando iam magna tenebra erant, Deus vocauit Ioannem. Et semper addit Deus miracula, vt certo sciamus, esse à Deo missos. Ideo Ioannes magno miraculo nascitur ex matre sterili &*

ann, &c. Ex quibus omnibus constat, eam non posse esse veram Christi Ecclesiam, quæ miraculorum splendore destituatur; præsertim si noua sit, & plusquam decem sæculis fuerit incognita; multoque magis, si talis Ecclesia alteri cuiquam Ecclesiæ miraculorum splendore admodum illustri quoad fidem & doctrinam repugnet.

Minor propositio eiusdem syllogismi, Sectarios scilicet quoad fidem & doctrinam aduersari Ecclesiæ, nempe Catholicæ, miraculis admodum conspicua, ex dictis manifestum est. Apud eos verò nulla esse miracula, & per se clarum est, & testantur historia: speciatim de Luthero infelicitate tentante eiectionem diaboli Fridericus Straphylus absolutæ responsionis part. 1. oculatus testis; de eodem Luthero mortui resuscitationem, irritò euentu tentante Cochleus, in actis Lutheri Anno 1523. De Caluini impudentiori, sed & infeliciori ausu testatur Hieronymus Bolsecus in vita Caluini cap. 13. Nimirum hæretici, vt iam olim scripsit Irenæus lib. 2. cap. 36. *neque cæcis possunt donare visum, neque surdis auditum, neque omnes demones effugare, præter eos, qui ab ipsis immittantur; si tamen hoc faciunt: neque debiles aut claudos, aut paralyticos curare; vel alia quadam parte corporis vexatos; tantum absunt, vt mortuum excitent.* Quorum similia ex Tertulliano de præscript. cap. 30. reculimus supra demonstratione 7.

Vt proinde non immerito Erasmus in diatribæ de libero arbit. hoc ipsum Luthero exprobrans scripserit: *Apostolis, quoniam excutiebant viperas, sanabant egros, excitabant mortuos, imposta manu dabant dona linguarum: ita demum creditum est, & vix creditum est illis paradoxa docentibus.* Nunc cum iuxta communem opinionem adferant paradoxotera, nullus illorum adhuc existit, qui vel equum claudens sanare potuerit. Ita Erasmus. Cæterum totam hanc demonstrationem, vna cum obiectionibus sectariorum, fustus explicauit citat. Anatom. confess. August. part. 2. demonstrat. 9. quo Lectorem breuitatis causa in hac tota materia remitto. Certe allatæ demonstrationes non minus vanitatem sectarum huius temporis, quam veterum hæreticorum euidenter conuincunt.

